

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, főbejárattól balra az udvarban. — Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 357.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petít sor egyszer 10 kr, minden következésként 8 kr. Bélyegdíj külön 80 kr. Nyiltér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

Karácsonyi szünetre.

Ira: Hegedűs Sándor.

Budapest, decs. 24.

Ha komolyan és elfogulatlanul itélné meg az ellenzék a helyzetet és kötelességeit, bizonyára más taktikát és más magatartást követne. Mert egyfelől szem előtt kellene tartania azt, hogy ha a nemzet törvényes képviselőjéül maga elismeri az új országgyűlést és ezt teszi tényleg, mert abban résztvesz és közreműködik, akkor nem szabad azt legyaláznia, erkölcsi tartalmától és jogosultságától megfosztani iparkodnia, mert ezzel csak az országnak árt. Másfelől: tudnia kell, hogy a nagy feladatok előtt, melyek ezen országgyűlésre várnak, sem kitérni nem szabad, az ország és az egész monarchia érdekeinek sérelme nélkül; sem azokat megcsökkent vagy megbénított munkakodással és önérzettel, sikeresen megoldani nem lehet.

Nem azt teszi ez, hogy az ellenzék hallgasson el minden kritikával a kormány magatartásával, vagy a választásokkal szemben természetesen, hogy erre vonatkozó sérelmeit az első alkalommal adja elő. De, hogy ezt a kritikát nem csak a tények és nyilatkozatok bírálatára fekteti, hanem főleg általánosságban való piszkolódásra és gyanúsításra, ezt már nem teszi helyesen.

Akkor pedig egyenesen kötelesség mulasztást követett el az ellenzék, mikor sem a trónbeszéd tartalmát, mint a kormány munka-programját, sem a többség válaszfeliratát, mint ennek politikáját bírálat tárgyává nem tette, azt el nem fogadta, pedig általa sem tagadható szükséges reformokat tartalmaz, vagy legalább, ha már el nem fogadta, aszal szemben új programot — akár a tárgyra, akár a sorrendre nézve — fel nem állított és így: az országot nézi le, mert a közvéleménytől arra kér felhatalmazást, hogy megakadályozza a kormány és többség által tervezett reformokat és személyeskedjék azokkal, a kiknek munkáját nem bírálja. Vagy pedig: azt a vakhívet követeli meg a közvéleménytől, hogy legyen szabad neki rombolni anélkül, hogy megmondaná, mit csinálna a rombolás helyén.

Persze ezt nem értjük a közjogi párt messzi jövőre kitűzött, de a jelenlegi viszonyok közt általa sem aktuálisnak tartott programjára. Noha ettől a párttól is meg lehet annyi gyakorlati politikai értéket várni, hogy a közvetlen teendőket elő a közjogi alapon sem térjen ki. A minthogy annak egyik töredéke, a Kossuth-párt felirati javaslata részben legalább foglalkozott is ezzel. Minden más párt-töredék még ennyit sem tett és így az ország iránti kötelességet mulasztottak.

Sajátságos ez a politika! Ha a ma-

gán életben valakivel az ember egy társaságban van, úgy egy asztalhoz ül, iparkodik azzal udvarias lenni. A politikában nálunk az ellenzék iparkodik minél durvább lenni. Ugyannyira, hogy mihelyest valamelyik ellenzéki szónok, vagy lap némi finomságot és nyugodtságot árul el, ha úgy beszél vagy ír, mint egy «nyugoti» ember: azonnal gyanuba jön, mintha nem volna igazi ellenzéki.

Ha a magánéletben valami feladat vagy dolog áll előttünk, és valaki ebben zavar, ezt mindenki elítéli, de a politikában virtus lett a meddő akadékoskodás. A magán- és társadalmi életben dologkerülőknak, lustáknak tartják azokat, kik másról beszélnek vagy egyebet tesznek akkor, mikor valami feladat előtt állanak; a politikában az az ellenzéki «mester», ki «késig» megy a szónoklatban és magát nem köti le semmiféle dologhoz.

Volt alkalmunk bőségesen tapasztalni, hogy mekkora különbség van: munkakétség és munkaképesség tekintetében, ugyanazon párton is, azok közt, kik a plenumban szerepelnek és azok közt, kik bizottságokban, vagy más téren, közügyekben dolgoznak. Ezek csendes emberek és tapsokat nem aratnak, hanem tapssal országot élmozdítani, feladatokat megoldani nem is lehet.

Igaz, hogy a parlament etymologiai értelme is az, hogy ott a szónoklatnak

„Aradi Közlöny” tárczája.

Karácsonyi visszaemlékezés.

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tárczája. —

Ira: Rózsaszóki Gusztáv.

1876-ot írtak, éppen husz esztendeje. Gömör megyében vándoroltunk Bíró Sándor szinigazgatása alatt, faluról-falura; itt is játszottunk egyet-kettőt, ott is, de olyan állomásra nem akadunk, ahol egy hétig kibirtuk volna. Igaz, hogy társulatunk sem volt a magasabb igényekhez szervezve, tizen voltunk csak; sugóval és dekorátorral együtt; és e tizekből is a direktor feleségének csak egy szeme és a népszínmű énekesnek csak egy karja volt, hanem gyönyörű szép hanggal bírt. Ritkán hallottam olyan szép baryton hangot, sokszor táplált minket az a szép hang! A színpadon nem igen szerették, tudja isten, — a szép hanghoz is egész ember kell — hanem úgy vacsora után, ha elkezdett dalolni, folyt a bor reggelig, ha csak akadt egy arra való ember a korcsmáiban.

Soha ahhoz fogható nyomort, mint a mit mi azon a télen átszenvedtünk. Czókmókunk zálogba volt, őszi kabátokban utazgattunk gyalog, 30 fok hidegben, pech, pech után. Egyik állomáson nem

volt publikum, a másik állomáson lett volna publikum, de ott nem volt terem a hol játszunk. Ha nagyobb városba tolokodtunk be, a rendőrség nem engedte meg az előadásokat, mert az igazgató nem bírta felmutatni a concessióját. Persze az is zálogban volt már. Szóval elhagyott bennünket minden, csak egy nem, a kedély.

Csikorgó hidegben rándultunk ki Rozsnyóról Krasznahorkára. Természetesen gyalog, hogy a tisztartónak szerenadét adjunk, még akkor együtt volt az egész társulat, meg voltunk mind a tizen. A szerenád pompásan sikerült; 5 frtot kaptunk. Hallatlan összeg abban az időben.

Mint ahogy jöttünk gyalog, vissza is indultunk Rozsnyóra. Ugy énekelünk egész uton, mint jó kedvű emberekhez illik, akiknek semmi kívánni valójuk nincs. Utközben csárdát is találunk, fáradtak is voltunk, éhesek is, jó kedvünk is volt, pénzünk mint a polyva, — hát betértünk.

Rendeltünk, amit csak a szemünk-szánk megkívánt, de szerencsére nem volt semmi. A csárdás kijelentette, hogy itt nem szoktak enni csak inni, és arra a czélra is csak pálinkával szolgál, mert a bort itt nem isszák.

A félkezű utoljára már azért rimázkodott, hogy legalább hát a pálinkához száraz kenyeret adjon, de a vendéglős erre is csak azzal felelt nagy flegmával, hogy:

— Sajnálom, de nem szolgálhatok.

— Jézus! — felelte rá a primadonnánk kicsinylőleg, de sóskifilje csak van?

Nem kellett aztán nekünk többé étel, jól laktunk a kaczagással. Vajjon nevettem e azóta olyan jó izűt?

Rozsnyón másod magammal laktunk egy kis deszka pavillont — kert közepén állt — kályha nem volt benne. Nyáron valami gyönyörű hely lehetett az, hanem télen épen arra való volt, hogy kényelmesen meg fagyjon benne az ember. Es még sem fagyunk meg. Hja az ember azért színész, hogy találékony legyen és azért ripacs, hogy ne válogasson az eszközökben. Nappal persze nem voltunk otthon éjjel pedig fűtöttünk a házörző kutyával — nagy lompos állat volt — estenkint sorsot húztunk rá és a kinek a szerencse kedvezett, az fektette rá a takarójára a Blédát, így hitták a jó tevének.

Rozsnyóról — épen úgy kellett szöknünk, mint a többi állomásainkról, de akkor már oszló félben volt a banda, menekült a ki tehette, a direktorné is haza ment az apjához, mire Tornaaljára értünk, már csak hatan maradtunk.

Köztünk a közkedvelt primadonna és a félkezű baryton; tehát még mindig kitudtuk osztani a legnehezebb darabot is.

Új város, új pénz! A legszebb reményekkel

Szabó Albert, Aradon, karácsonyi ajándékok.

éveg, porcellán, ezüstözött díszmá, lámpa és képkörök nagykereskedésben Nagy választék. — Olcsó árak.

megérkezők a legszebb és legfinomabb Villanyos, gáz és petroleum lusterek.

Harminczkét oldal

dominálnia kell. Hanem hát ez nem önczél, ez eszköze a munkának, a feladatok megoldásának. A ki a czélt összetéveszti az eszközzel és kimeríti tehetségét, sőt az egész parlament feladatát — a beszédben: az az országnak valódi szolgálatot nem tesz.

Jobb lenne több gondot és időt fordítani a lényegre, a munkára és a formát a beszédet: ez s z ö z n e k tekinteni és nem önczélnek. De még fontosabb és kötelezőbb kötelesség: az ország szükségait és érdekeit fel nem áldozni a párt, vagy személyes küzdelem szeszélyeinek.

Szathmáry Gyula.

Arad, december 24.

(—) Közügyeket szolgálni és közhatalokat viselni mindig divatos dolog volt ebben az országban. Mert a közhatalom csábító szirén és édesgető szavára szívesen hallgat a magyar fül.

Csak hogy a közügyeknek élni és a közügyekből megélni, ez két különböző valami. Nálunk inkább az utóbbi járja. Szeretjük a közhatalmat, mert okkal-móddal ha gondozzuk, virágot hajt és gyümölcsöt terem. A hazának is talán, magunknak is — bizonyosan.

De a közügyeknek élni, közhatalat viselni, úgy élni és úgy hivataloskodni, hogy soha eszünkbe ne jusson a virág, melyet a mi gyönyörűségünkre fakaszthat a közhatalom és nem a gyümölcs, melyet s z á m u n k r a növelhet; úgy élni a közügynek, hogy minden erőnk, akaratunk, lelkesedésünk és szeretetünk benne lüktessen és vele egyesüljön egy egész életre tartó szövetségben; úgy élni a közhatalommal, hogy abban ne a czélt keressük, csak az e s z k ö z t lássuk, — bizony ennek réges-régen elmult a divatja.

Kenyérkeresők vagyunk mi mind ahányan. Legtöbben c s a k kenyérkeresők. Szántunk, vetünk a közszolgálat göröngyös mezőin, túrjuk — ha hozzájutunk — a közhatalom termőföldjét: ez a mi kenyérünk. Jótékony napsugár, termékenyítő eső: ez a mi örök aggodásunk. És annyi ez áldásból, hogy kijusson belőle napszámos bérünk: ez a mi munkánk koronája, vágyaink csillaga, reményeink világító tornya.

Vannak azonban egynéhányan a közpályán, akik nem c s a k kenyérkeresők. Közügyeknek és nem csupán közügyekből élő emberek. Olyanok, akiket nem a közhatalom ékesít, de a kik maguk ékesítik a közpályákat.

Kevesen vannak, szinte nyom nélkül elvesznek a kenyérkeresők tömegében. A nagy sokaság meg nem látja őket, — pedig bár látná — és emelné őket vállaira! Mert ők a tisztaság életnek erőforrásai. Ők az állami és társadalmi intézmények oszloptartói. Bennük él a közérkölc s tőlük nyeri hatalmát a becsületes közszellem.

Ime fényes a példa, melyet idézünk: S z a t h m á r y Gyula, vezető lelke a megye közügyeinek. És fényes az alkalom is, amiért emlékezünk róla. Nem a napi események árja, nem is a politikai divatok változása sodorta ma ide a nevét. Nem.

Szathmáry Gyula nevét azért irtuk e sorok élére, mert december utolsó hétfőjén h u s z o n ö t é v e lesz annak, hogy Aradvármegye szolgálatába esküdött. És úgy gondoltuk, hogy ezt a napot nem illendő említés nélkül hagynunk.

Igen, az igazságérzet és törvénytisztelet hozzáférhetetlen pártatlanságával, fényes tehetséggel és hatalmas tudással, hűen és mindig becsületesen immár huszonöt éve szolgálja Szathmáry Gyula Aradvármegye közügyeit. És szolgálja ma is változatlan odaadással, romlatlan kedvvel és erőben, miként huszonöt év óta napról-napra és óráról-órára.

Huszonöt év! Ha van ebben a megyében egyetlen ember, aki azt merné mondani, hogy erre a huszonöt évre csak árnyéka is esett valaha a föltnak, vagy azt állítaná, hogy volt ennek a huszonöt évnek csak egy elveszett órája is: — hitünk megingana minden földi igazságszolgáltatás pártatlanságában.

Mert Szathmáry Gyula életéről parénézist kellene írni a közpályára induló ifjuság okulására. Szemük elé állítani ragyogó példát: ime, egy tetőtől talpig ember. Aki úgy élt és úgy hivataloskodott egész életében, hogy soha cszébe nem jutott a virág, melyet a z ő gyönyörűségére fakasztott a közhatalom és nem a gyümölcs, melyet s z á m á r a növelhet; aki sohasem tekintette a gondjaira bizott közhatalmat c z é l n a k, csak e s z k ö z n e k mások boldogítására.

értünk be Tornaaljára természetesen énekelve viccelődve és gyalog!

Karácsony hetében voltunk, a városka tetszetősnek látszott:

Csak egy kicsit menjen jól — biztatott a direktor — és regressálva vagyunk!

De, nem ment jól — nem is mehetett — mert nem is játszhattunk. A primadonna ugyan megérkezett a pakkos szekérről, a melyik azt az egypár papiros firhangot és a viharokból megmentett sugó könyveket szállította; de miután nem volt hol játszani, mert az egyetlen terem egy táncmester által le volt foglalva, a ki halálán sem akart arról, hogy velünk megossa a vendéglős nem adott előleget, hogy kifizethessük, a kocsit a kocsi a primadonnát letette ugyan hanem a czókmókot szépen visszavitte Rozsnyóra. Nem használt semmi rimánkodás.

— Ha lesz pénzük, gyűjjenek érte!

Bekövetkezett tehát az az állapot — a mire az egyszeri huszár azt mondta hogy: Itt a világ vége. Ránk nézve csakugyan itt volt a világ vége!

Mint nagy kérdőjelek állottunk körül a direktort a ki a legkomolyabb hangon kijelentette, hogy baj, baj, de hát voltunk mi már nagyobb bajban is. Ő szívesen megtart bennünket továbbra is szintársulatának kebelében és nem hagy el bennünket nagy bajunkban mint más szinigazgatók, fizetni is fog, mint eddig, szóval viszi a társulatot mind haláláig!

Istenem, milyen jól tudtam én akkor kacagni ezen is!

Az igazgató aztán úgy gondoskodott rolunk egészen atyailag, hogy két szobát bérelt egy öreg parasztnál, egyet nekünk, egyet a prima-

donnának, ő maga pedig tovább indult állomást keresni a holott is bérltet volt csinálendő és nekünk pénzt küldendő. Evszázados praxissa ez a ripacs direktoroknak és mindig bevállik. Mi is hittünk benne szentül és bizakodtunk.

— Egy pár nap alatt itt lesz a pénz gyerekek — biztatott a direktor — addig adjatok egy pár koncertet a kőkeményes házak ablakai alatt. Ha nem csordul, cseppen, éhen meg nem haltok. Ne hagyjátok el a zászlót! Fogadkoztunk hogy nem!

Ezzel ő elment per pedes apostolorum, mi pedig bekvártélyoztuk magunkat a paraszthoz és fütöttünk egész nap. Fa volt a mennyi kellett.

Alig választott el pár nap a szent karácsony ünnepektől. A kedélyem ugyan nem hagyott el egy percze se, hanem azért ha arra gondoltam, hogy ilyen állapotban kell végig élnem a kereszténység legszebbik ünnepét, mégis csak megboradtam egy kissé. Eszembe jutott gyerek korom, eszembe jutott ez is, az is, és ilyenkor mintha szoritotta volna valami a szívemet. Ej mit! Igyekeztem tréfával elűzni a bus gondolatokat.

Az első napokban meg voltunk valahogy, eljártunk koncertezni az ablakok alá, itt is ott is cseppent valami. A félkezü esténként egy kis borocskát is kiénekelte a vendéglőben, sőt olyan napunk is volt, amikor nemcsak a primadonna evett meleg ételt.

Hanem az igazgató feltűnően sokáig késett a pénzküldéssel. Eszünkbe se jutott aggodni e miatt. A ripacs vakon bizik a direktorában.

A nagyobb baj az volt, hogy egy este a félkezü megtetszett egy vidéki gazdag kereskedőnek, aki notás embernek állította magát és miután minket jól megvendégelt felpakolta a szép

Aradvármegye közigazgatásában majdnem két évtized óta Szathmáry Gyula lelke lüktet. Ez nem frázis, ez a pártatlan valóság. Szathmáry Gyula puritán jelleme, önzessé nemesedett munkaszeretete és kötelességtudása rányomta bélyegét az egész adminisztrációra. És aki ismeri a megyei közigazgatás ezernyi utvesztőjét és ismeri a szervezet és eszközeinek világra szóló gyarlóságát, az szívére teheti a kezét és itélhet: lakott-e valaha ebben az adminisztrációban becsületesebb szellem, mint az utolsó huszonöt év alatt?

Azután a modernebb irányok felé igyekező közigazgatás itt a megyében Szathmáry Gyula vezetése alatt bontogatta és bontja szárnyait. A rohamos fejlődés gondjainak súlyát ő hordozta vállain — kisebbitésére ne legyen mondva becsületes törekvésű elődjének — husz esztendő óta. Uj intézmények, uj irányok, uj szellem: ezek mind az ő erejét próbálták ki. Helyt állott-e becsületesen? — erre feleljen a megye közönsége, melynek osztatlan bizalmából immár huszonöt év óta áll a nyilvánosság ítélőszéke előtt.

Mi csak arra kérjük a megye közönségét, hogy becsülje meg továbbra is leghűbb fiát és vezérét. Önmagát becsüli meg benne. Ki úgy szolgálja a közügyeket, miként ő, oly nemes lelkesedéssel, annyi kötelességtudással és oly önzetlenül, az megérdemli, hogy e megye minden fia szeretettel és becsüléssel adozzék neki.

Magyei népoktatásunk.

— A millennium évében. —

(Sz. I.) Az iskolázás nagy fontosságának érzete nem megy át oly könnyen a nemzet többségének tudatába, mint akárhány más, kevésbé életbevágó ügyé. Egy-egy részletet itt is ott is méltányolnak az emberek — mindenki azt, a mely valamely különös okból hozzá közelebb esik — de arányilag kevesen vannak még a nagy nyilvánosság ügyeit szerető figyelemmel kísérő polgártársak között is, kik a nemzeti iskolázást a maga egyetemességében és egységében valódi becsé szerint értékelnek. Ez különben fogyatékosága iskolaügyünk elvitathatlanul nagyarányu fejlődésének is, hogy részenként külön-külön ápolták, hol ezt a tagot jobban, hol a másikat. Nem is egyformán erősödött mindenik, pedig a

hangu kollégát a szekereire és elvitte a falujába. Soha többé híret sem hallottam, azt hiszem kántor lett valahol.

Most-aztán fel kellett hagynunk a koncertekkel is, a félkezü nélkül nem értünk semmit, és bár szeretett primadonnánk is lealázta magát hamis sopránjával, nem volt annak a dalnak emberi képe, és örvendhettünk ha egyszerűen elkergették az ablakok alól és nem uszították ránk az ebeket is.

A helyzet mind válságosabbá vált és mint-hogy a baj nem jár egyedül, karácsony szent estéjének reggelén levelet kaptunk szeretett direktorunktól, a melyben resignálva adja tudunkra, hogy leteszi a zászlót, lemond, tehetünk a mit akarunk, ő pedig vissza vonul apósához a magán életbe.

— Isten velünk! Van feltámadás! No most igazán itt volt a világ vége!

Akkor már csak öten voltunk összesen, 4 legény és egy szende.

Össze néztünk. A szende sirásra fakadt, magunk káromkodtunk, de hát végre is viccelődésre fogtuk a dolgot és elkezdtünk tréfálni, abban állapodtunk meg, hogy ha a megváltónak jó volt egy jászol, mi is el lehetünk egy meleg paraszt szobában.

— Képzeljük magunkat Betlehembe és várjuk a három királyokat, a kik hoznak aranyat, tömjént és myrhát, akkor aztán lesz vacsoránk is, meg krisztkindlink is.

És történnék csodák! Megjelentek a három királyok egy nagyszerű eszme alakjában — és meg voltunk mentve.

Este 7 órára készen állt egy betlehemes banda. Tollforgató emberek lévén, magunk szer-

dolog sorja az lenne, hogy mindegyik csak mint az egésznek a része formálódjék ki.

Valami olyas mozgalmat lehet ujabban észrevenni a nyilvánosság felületén, mintha a közgazdasági és a közművelődési érdekeket akarnák az emberek emelni. Az természetes dolog, hogy Wlassics miniszter hangsúlyozza a közművelődés nagyobb mértékkel való támogatásának a szükségét. Ő érzi legjobban mennyire megbénítja nemzeti haladásunkat, hogy az eszközök olyan szűkre vannak hozzá szabva. De rajta kívül a sajtóban és a nyilvánosság más piacain többen is voltak az utóbbi időben, kik legfontosabb nemzeti teendőink közé sorozták azokat, melyek oktatásügyünk egészének javára valók. Már volt alkalmunk kiemelni, hogy Aradváros neves képviselője Hieronymi Károly is ezek közül való; ki szerencsésen fogalmazta meg az igazságot azt mondván: meg kell hódítanunk a kultúra számára a nemzetnek azt a részét, a mely most semmit sem tesz érte, legfőleg is áldásait élvezi.

És nagy, a legmerészebb bécsvágnak is elég nagy a meghódítani való tömeg. Abban a vastag kötetben, mely a közoktatási miniszteriumnak 25-ik jelentése, férfias igazságérzettel vannak ezek az adatok ép úgy csoportosítva, mint azok, melyekből a lelkesedést szító haladás, a nemzeti megizmosodás tűnik ki.

Ennek a könyvnek tanúságai szerint mi itt Arad megyében nem vagyunk az utolsó között, de az elsőktől is jó messze állunk. Az igazságnak a legtávolabbi falucskában is gyújtottak már világot, de bizony füstös, gyöngén pislákolo mécses csak ezek közül sok. Varjassy Árpád királyi tanfelügyelő állandó ügybuzgalommal, nagy lelkesedéssel dolgozik 12 esztendő óta, hogy a megyében a népoktatással a műveltséget és a hazafi érzést terjessze és ha az ő vágyainak a mértékéhez nem is elég nagy a haladás, örömmel telik el mindenki, a ki egy pillantást vet a tükröt mutató statisztikai adatokra. Mind tömöttebb lesz az iskolák láncza, melyekben kipróbált tudással és őszinte akarattal szolgálják modern tanítók a magyar műveltséget, azt a műveltséget, melyet hódító utjában megyénk közgazdasági, de különösen vasuti fejlődése is előre visz. Több új iskolát várt a millenniumi esztendőre a királyi tanfelügyelő, kit a közigazgatási bizottság azzal az odadással támogat, melyet Wlassics miniszter millenniumi jelentésében

kesztettük a mondókákat, estig be is tanultuk, próbát is tartottunk belőle.

En voltam a kengyelfutó. Három társam a három pásztor a primadonna pedig az angyal.

A szende maga csinálta meg angyal jelmezét két fehér lepedőből, nekünk pedig házi gazdánk szerzett paraszt ruhákat és kibérelt egy betlehemet, ami papirosból van és a szent játszólt ábrázolja, melyben az Údvözítő született.

Estig össze voltunk tanulva, megtartottuk a főpróbát és utnak indultunk, mint kész betlehemesek.

A vállalkozás nagyszerűen ütött ki. Alig nyertünk egy-két helyen bebocsátást, alig játszottuk el egy párszor pásztori játékunkat, híre ment a városkában hogy ilyen jó betlemesek még soha se jártak! A plébános ur értünk küldött, annak vendégei voltak, mindegyik tett valami ajándékot az öreg pásztor kalapjába — onnan a szolgabiroékhoz, jegyzőhöz, tanítóhoz, — szóval elhittak minden felé, még a kaszinóban is kellett játszaniuk, a hol egy pár aglegény tartotta a karácsony estét.

A szives látásnak nem volt vége hossza. Megvacsoráltunk háromszor is, és mikor éjfél tájban kissé pityókosan haza kerültünk, 15 mond tizenöt forint jövedelmet mutatott ki a pásztorok szeniorja — leszámítva az összes költségeket és azt a mit esetleg elcsizelt. Szálljon a teikére!

Tizenöt forint! Osztokodtunk és a hajnali vonattal utaztunk a szélrőzsa minden iránya felé, szerződést keresni.

— Es megtörtént ám ez mind szórol szóra, úgy a hogy leírtam.

e bizottságokról általánosságban emel ki, de azért a megye nemzetiségi ütköző pontjain már tavaly megvolt iskolák mellett nagy érdekeket fognak kielégíteni az ujak, ha csak négy is a számuk. Ezek a butyini és a kisjenői két tanteremmel a szapáryligeti négy tanteremmel és a tauczi egy tanteremmel.

Pedig már az elmúlt iskolai évben létesült Radnán, Székudvaron és Zarándon állami iskola, Berzován, Hódoson, Magyarádon, Siklón, Sikulán és Soborsinban községi iskola. Magyarádon, Nadabon, Ó-Világoson, Ó-Pécskán, és Ó-Szt.-Annán görög keleti iskola, Kis-Peregen és Nagy-Zerinden ev. ref. iskola. Ezzel szemben megjegyzendő, hogy megszűnt az 1895-96-ik iskolai évben tanító hiányában a róm. katolikus iskola Ottlakán, Szederhát, Szent-Pál és Grosón épület hiányában és egy pankotai pusztán a fenntartási eszközök megfogyatkozása miatt.

Hieronymi szavai szerint mindenütt kell hódítani a megyében. Itt a középpontban is, ahol száz száma nőnek fel gyermekek, kikre a tankötelezettség elve nem vonatkozik, mert nincs elegendő iskolánk, künn a megyében is — természetesen még jobban, — ahol sok községben megdöbbentően nagy azoknak a száma, akik felnőnek a nélkül, hogy a betűvetésről csak hallottak is volna valamit. Ennek két oka van. Az egyik olyan, a min elég hamarosan lehet segíteni, ha a tanfelügyelői intézmény hiányossága mellett a tanfelügyelőnek nincs is akkora végrehajtó hatalma, mint például az adófelügyelőnek. Ha a közoktatás fontossága annyira átmegy a köztudatba hogy a hatóságok a gyermekek iskolázásánál Luther kívánsága szerint olyan szigorúan fognak eljárni, mint a katonai szolgálatnál, a műveltség szintje egy pár esztendő alatt emelkedni fog. Aki gyermekét alapos ok nélkül tartja vissza az iskolától, azt büntesse meg a hatóság olyan szigorúan, mint ahogy nyugati államokban teszik, ha a helyi hatóság emulasszja kötelességét, adjon itt is nyomtatékat a törvénynek a járás főbírája.

Minden további fejtegetésnél világosabban megmagyarázza a helyzetet a következő táblázat, mely Varjassy tanfelügyelőnek a miniszternek jövő évi jelentéséhez való főkimutatás adatait tartalmazza.

Tényleg iskolába járt	8 hónapig följárt	8 hónapnál keveseb ideig	Félnapi mulasztás		Bírság forintokban
			Fölmentett	Bírságot	
41487	29940	11547	774680	76127	934.30

A hol anynyi a mulasztás és ezek igazolásánál olyan lanyhán járnak el s a szorgalmi idő olyan rövid, ott bizony még a javából való tanító is csak igazi önfeláldozással mutathat fel eredményt. Pedig a megyei iskolázásunkról szóló kimutatásnak van még egy idevágó nehezítő körülménye: 32496 tanulóknak voltak a tanuláshoz szükséges eszközei, 8991 pedig azok hiával tanult. Ezeknek tehát igazán egyetlen eszközük a tanuláshoz a tanító, kinek annál kitünőbbnek kellene lennie. Csakhogy a tanulóknak épen azokban az iskolákban nincsenek eszközeik, a hol a község szegénysége miatt a leggyengébb tehetségű tanítók húzzák meg magukat. A millenniumi esztendőben például még mindig 49 tanító működött képesítés nélkül, kik közül 36 görög keleti, 5 községi, 4 római kath., 1 gör. kath. és luteránus, 2 református tanító. Csak az állami és az izraelita iskoláknál van minden tanítónak oklevele. A leggyengébb képzettségűek a román tanítók között vannak. El kell azonban ismerni, hogy a többséget képező román tanítók között szép számmal vannak olyanok, kik igen dicséretes igyekezettel és tudással szolgálják a művelődést. S örvendetes, hogy mind többen szabadulnak fel a nemzetiségi bujtó vágyak lidércnyomása alól és megmaradván jó románoknak jó magyar tanítók is. A mint a dákóromanizmus fékevesztett agitátorai az utóbbi időkben mind többet veszítettek hitelükből, mind nagyobb lett a tanítási eredmény a román iskolákban. Nagyot lendülne még az úgy a helyes irányba, ha a hitelvesztett bujtogatókkal szemben az aradi püspöki aulából nem saj-

nálnának egy két őszinte szót és egy-két tettet e tanítók helyzetének megjavítására. Most ugyan csak a román tanítók között vannak tekintélyes számban olyanok, kiknek nyomorúságos fizetésük még a 300 frtot sem éri el. S ezek nem mind képesítetlen tanítók, akik nem számíthatnak az állami segítségre. A képesített román tanítók méltán megkívánhatják egyházi hatóságuktól, hogy vagy maga biztosítson nekik intelligens embert megillető fizetést, vagy járja ki nekik az államnál a szükséges összeget.

Az a baj lesz akkor is, hogy kevés a tanító. Ez országos baj. Wlassics miniszter már idézett jelentésében azt mondja, hogy a tankötelesek 72 ezernyi szaporodásához képest a tanítók számának 900-zal kellett volna emelkednie, tényleg pedig 355-tel szaporodott az utolsó évben a tanítók létszáma. Pedig már addig is sok túlszűfolt iskola volt. Nálunk is érzik a hatóságok, különösen a görög keleti román egyházi, a tanítóhiányt. A szegénységen kívül ez a másik ok, hogy épen a románoknál van a legnagyobb aránytalanság a tankötelesek és az iskolába járók között.

Érdekes a királyi tanfelügyelő említett kimutatásából a következő tabella.

Tankötelesek			Iskolába járók		
Összesen	Románok	Magyarok	Összesen	Románok	Magyarok
67725	40833	18862	41510	21531	13259

Mi ebből a tanúság? A magyar tankötelesek a megyében az összesekből 20.75 %-ot képviselnek, a tényleg iskolába járók pedig a magyar tanköteleseknek 71.9%-át. A román tankötelesek az összesnek 60.2 %-át képezik de, a román iskolába járók az ő tanköteleseiknek csak 51.9%-át érik meg. Ez a magyarságra mindenesetre kedvező tény, de a nemzeti erőre nem az, mert annak minden előforrásra van szüksége.

Hogy ez az aránytalanság a tankötelesek és az iskolába járók közt milyen nagy, arra nézve sok helyütt erősen megdöbbentők a hivatalos adatok részletei. Egy párat községeinkint bemutatunk itt olvasóinknak tanúságul.

A község neve	Tanköteles gyermekek van	Iskolába nem járt		
		fiu	leány	összesen
Borosjenő	987	146	294	489
Borossebes	301	—	—	—
Butyini	561	81	162	243
Csermő	527	98	180	273
Elek	1260	212	295	507
Kerülő	461	78	98	171
Kisjenő	398	10	88	98
Kis-Pereg	361	60	74	134
Kovaszincz	715	137	242	379
Kresztaménas	119	25	45	70
Krisztesd	40	20	20	40
Krokna	60	48	72	120
Kujás	44	22	22	44
Kuvin	434	88	118	206
Kurtics	1424	398	612	945
Mácsa	751	288	198	431
M.-Pécska	1807	202	458	655
M.-Világos	399	39	48	89
Mária-Radna	346	45	79	124
Mikalaka	547	79	148	227
Moroda	350	90	148	238
N.-Halmagy	194	—	—	—
Ó-F.-Varsánd	154	—	—	—
Ó-Világos	962	201	291	492
Ó-Pécska	1419	252	375	627
Ó-Szt.-Anna	377	150	247	397
Ottlaka	718	156	209	365
Pankota	875	137	183	320
Rossia	278	58	105	161
Seprős	631	91	275	366
Sikló	644	138	144	277
Sikula	723	197	300	497
Simánd	1043	256	349	605
Szapáryliget	340	—	—	—
Székudvar	988	262	218	480
Szemlak	1187	162	199	361
Szt.-Márton	607	76	125	201
Szintye	450	104	122	226
Szlatina	92	27	37	64
Talpas	471	118	139	257
Tauéz	393	42	250	292
Ternova	537	100	281	381
Tótvárad	201	21	90	111
Uj-F.-Varsánd	255	—	15	15
Uj-Panát	325	1	3	4
Uj-Szt.-Anna	794	—	146	146
Vadász	443	48	65	113
Zaránd	542	118	199	307
Zimándkő	179	10	15	25
Zimbró	117	21	55	76
Zsigmondháza	194	21	55	75

Ezekből a statisztikai adatokból kitetszik, hogy nagyon kevés olyan községünk van a millenium esztendejében, a hol a tankötelezettség becsületesen végre van hajtva. S akkora az iskolába nem járók száma, hogy még nagyon sok idő múlva fog a helyzet lényegesen javulhatni. Ahhoz okvetlenül szükséges, hogy az állam a kiadásokból a mostaninál nagyobb összeget vállaljon magára. Akí befolyásos tényezőnk van, azt kulturális érdekünkben meg kell moztatnunk.

Ma népiskoláink 326290 forintnyi kiadásából az állam a községi 109615 forint és az egyházi 109100 forint mellett 16552 forintot fedez. Egy csöpp a tengerben.

De ha lesz is pénz az iskolák megszaporítására, akkor is itt van még bajnak a tanítóhiány.

Ezen ha nem is gyökeresen, de elég alaposan segíthetnénk vármegyénk és városunk illetékes tényezői, ha a kormányt rávennék két dologra.

1. Az állami tanítóképző intézetnek elvben már két éve elhatározott építését intézzék úgy, hogy az új otthonban esetleg párhuzamos osztályok számára is legyen hely.

2. Allitson az állam Aradon tanítóképző intézetet.

A fentebbi statisztikai adatok világosan mutatják, hogy csekély kivétellel a megyében mindenütt a leány tankötelesek közül jár legkevesebb iskolába. Hogy ennek közművelődési, erkölcsi, közgazdasági és magyar nemzeti szempontból miféle káros következményei vannak, nem szükséges e helyen részletezni. Tehát a nőknél kell azt a hódítást megkezdennünk, melyet Hieronymi Károly proklamált. Ehhez tanítónők kellene, kik aránytalanul kis számmal vannak képviselve megyei tanítószolgálatban. 411 férfitanítóval szemben 66 nő van csak. Ez az országos aránynál jóval kisebb. Pedig más külföldi államokkal szemben különben is feltűnően mellőzzük és pedig ok nélkül a női erőket a népoktatásnál. Belgiumban például 11805 tanító közül 6627 férfi (55.3%) és 5178 nő (44.7%). Svédországban a tanítók 38.2% arányban, a tanítónők 61.8% arányban vannak. Ausztriában 48485 tanító (74.3%) és 16781 tanítónő (25.7%) van. Olaszországban 22718 férfi és 37862 nőtanító van az iskolákban és pedig minden fajtaban nagyobb aránnyal mint a férfiak. Franciaországban 107901 tanítóval szemben van 131227 tanítónő.

Hogy Aradon, ahol a legtöbb tanszék a férfi tanítóképző intézet tanárai és a polgári leányiskola tanítónői betölthetnék, nem nagy anyagi áldozatokkal lehetne a tanítóképző intézetet létesíteni, nem szorul bizonyításra. Valamint az sem, hogy leánynevelésünk mennyit nyerne vele. Szükségességét az is bizonyítja, hogy évek óta szép számmal vannak városunkban, akik magánúton készülnek a tanítónői pályára. Legégetőbb szüksége azonban megyei iskolázásunknak van ez intézetre és ha V ar j a s s y Árpád az illetékes tényezők megnyerésével megalkotja, üdvös munkálkodásának ez lesz a legszebb és legmáradandóbb emléke.

A tizenkettedik év.

— A közönséghez. —

Pár nap még s az „Aradi Közlöny” új év-folyamba lép. A tizenkettedikbe fennállása óta. Ebből az alkalomból fordulunk most a közönséghez, Aradmegye, Aradváros s a környék szabadelvű gondolkodású közönségéhez, valamint régi barátainkhoz és előfizetőinkhez, kérve őket, hogy lapunk terjesztésének munkáját magukra vállalni szivesek legyenek.

A véget érő nevezetes év története és eseményei nyílt könyvként állanak még a közönség előtt. Azt hisszük, fölösleges lenne részletesen is hivatkoznunk a lapunk által képviselt szabadelvű politika jelentőséggel teljes sikereire. Kormányuk nagy körültekintéssel, biztos kézzel rendezte és vezette a millenáris év ünnepeit, a melyekben a nemzetet örök hála kötelező módon vett részt felsőges ural-

kodóknak egész családjával. A lefolyt képviselőválasztások fényesen igazolják, hogy a nemzet túlnyomó többsége magáévá teszi és föltétlenül helyesli a szabadelvű párt politikáját. Lapunk továbbra is hű képviselője és kifejezője lesz annak a bizalomnak, mely a szabadelvű párt és a kormány irányában nyilvánult a választások által is.

A t. közönség ismeri már programunkat és a lap fejlesztésére irányult törekvéseinket. Az „Aradi Közlöny” közölni fogja a szabadelvű párt összes ügyeire vonatkozó tudnivalókat. E mellett kiváló gondot fordít arra, hogy úgy Aradmegye és város, valamint a szomszéd törvényhatóságok, különösen Csanádmegye közgazdasági, társadalmi és közgazdasági életének lelkes szószólója és hű tükre legyen. Ezen esélnek szolgálva különös súlyt fektet az „Aradi Közlöny” arra, hogy az egyes törvényhatóságok közgyűléseiről, bizottságainak működéséről, szakavatott, részletes és kimerítő tudósításokat hozzon.

Az aradmegyei és aradvárosi szabadelvű párt az elmúlt évre szintén büszkén tekinthet vissza. Mindkét párt ujon van szervezve s lelkes összetartó munkájával, a mit kifejtett, a legszebb sikereknek volt osztályosa. Ezek a sikerek méginkább ösztönöznek bennünket arra, hogy a szerkesztőségnek minden tagja, minden embere kedvvel rakosgassa össze az újság porozikáit. Birjuk ezenkívül az aradmegyei és városi szabadelvű párt számos tagjának ígéretét, hogy a közélet minden ágát felölelő és a szabadelvű nemzeti haladásra irányuló munkásságunkkal emelni fogják az „Aradi Közlöny” beltartalmának érdekességét, úgy, hogy lapunk a szabadelvű pártnak nem csak hivatalos organuma, de pártéletének szellemi központja is lesz.

Hazánkban az alkotmányos rendnek és a békés fejlődésnek ez idő szerint egyedül a szabadelvű párt képezi biztosítékát. Egészséges, intenzív pártélet pedig egy élénken szerkesztett és széleskörű olvasóközönséggel bíró pártorganum nélkül nem képzelhető. Nagy örömről szolgál, hogy a közönség e tekintetben is napról-napra jobban méltányol bennünket, aminek legbiztosabb kifejezője az, hogy olvasó közönségünk, előfizetőink serege az utóbbi időben feltűnően szaporodott. Ez a felkarolás még lelkesebb munkára ösztönöz bennünket, s hogy hálánkat kifejezhessük, igyekeznünk fogunk tartalomdus, érdekes s minden igényeknek megfelelő lapot adni a közönség kezébe.

Az „Aradi Közlöny” állandó budapesti tudósítóitól (Szóts Pál országgyűlési képviselő és Adorján Sándor, a „Nemzet” segédszerkesztője) rendkívül terjedelmes és részletes távirati tudósításokat hoz, melyekkel az összes fővárosi lapokat megelőzi, úgy, hogy az „Aradi Közlöny” által reggel hozott hírek csak az esti postával érkező fővárosi lapokban olvashatók s így a vidéken a fővárosi újságokat aktualitás dolgában egy egész nappal lemarasztalja.

Vezércikkeinket helyi cikkíróinkon kívül az ország legelőkelőbb publicistái írják, akik fontosabb politikai kérdésekben mindig megszólalnak az „Aradi Közlöny” élén. Nagy gondal állítjuk össze tárczarovatunkat is. A magyar irodalom legkiválóbb büszkeségeitől időközönként több eredeti elbeszélést, novellát közlünk, azonfelül Adorján Sándor, az elismert író tollából minden vasárnap egy fővárosi leve-

let, amelyben a legaktuálisabb eseményeket beszéli meg ügyes, tetszetős formában. Egyik erősségünk a *hírvonat*, a mit napról-napra fejlesztünk, hogy az Aradmegye, a város, Csanádmegye s a környék eseményeinek hű krónikája legyen. Levelezőink táborát legujabban is megnövesztettük, úgy, hogy az „Aradi Közlöny” messze vidéken csaknem minden községben tart állandó tudósítót, a kik az összes említésre méltó eseményeket azonnal tudatják. — Hasonló gondal ápoljuk a *közgazdasági részt*, az *egyesületi életet*, a *tanügyet* s lapunk minden rovatát. Jelszavunk pedig: *becsületes, tisztességes munka, részrehajlatlanság, a családi élet szentélyének megkímélése, a bántó botrány-hajzászat mellőzése s igazságos elbírálása a napi események minden válfajának.*

Ezek után tisztelettel kérjük előfizetőinket, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani kegyeskedjenek, valamint, hogy az „Aradi Közlöny”-t barátaink, ismerőseink körében jóakarattal ajánlják és terjesztik. Igyekeznünk fogunk méltók lenni erre a jóakaratra és felkarolásra.

A ki legalább egy negyedévre már most előfizet, annak új évig ingyen és bérmentve küldjük meg a lapot.

Az „Aradi Közlöny” előfizetési ára marad a régi, vagyis:

HELYBEN,		VIDÉKEN,	
házhöz hordva:		postán küldve:	
1 évre	12.—	1 évre	14.—
1/2 évre	6.—	1/2 evi	7.—
1/4 évre	3.—	1/4 évre	3.50
1 óra	1.—	1 óra	1.20

A zálogházak.

Arad, december 24.

Már rég idő óta tudjuk, hogy az alsóbb néposztálynak nincs hitele azért, mert tőkével nem rendelkezik. De hogy szükségleti tárgyaikat a vagyonnal nem bírók is megszerezhessék, ha erre a kényszer hajtja őket, törvény által szabályozták azt, hogy mi módon történjék meg ez. E körülmény vezetett azután a mai zálogüzletekhez, melyek bizonyos tárgynak zálogba adása ellenében, annak értékét tekintve, bizonyos ellenértéket, pénzt adnak.

A zálogházaknak e missziót tekintve magától értetődleg jó tékonysági vállalatnak kellene lenniök, azonban ezek mostani alakjukban hivatásukkal ellentétben nagyobbrészt nyereszkedési vállalatok. Nyereszkedési vállalatok és pedig azért, mert a zálogházi kamat a vidéken igen magas, a mi különösen akkor tűnik szembe, ha tekintetbe vesszük közgazdasági viszonyainkat. Az 1881. évi XIV. törvényzikk, mely a kézi-zálog-kölcsönről szól, megengedi a magas kamatlábat s igen természetes, hogy ezt a zálogház tulajdonosok igénybe is veszik. Ma, midőn a hivatalos bankkamatláb ez évben négy százalék, a zálogház tulajdonosok a vidéken tizenhatszáz-huszonnégy százalékot fizetnek maguknak.

Tessék most elképzelni egy kereskedőt, iparost, vagy gazdát, hogy fenn bírná-e magát tartani rendes körülmények között, ha 18—24 %-ot fizetne. Aránytalanul nagyobb ez mint a bankkamatláb és éppen azokat sújtja, a kik a legjobban reá vannak a kölcsönre, hitelre szorulva. Ez egymaga vezetheti a szegényebb néposztályt a socialismusra, mert ily magas kamat valószínűleg uzsora. Az uzsorával egyenértékű már azért is, mert üzleti szempontból a zálogház tulajdonos egy bizonyos meghatározott összegig, őt, tiz frgt, előre, egy fél évre vonja le a kamatot tehát tulajonképen kisebb tőkét ad kölcsön, mint a mennyit vissza kell fizetni. A zálogházak sokott látogatói a munkások, kik rendszeren a hét első napján vásárolnak be, mert szombaton kapott bért, többnyire még aznap, vagy másnap elkölti. A következő napokban azután, ha meg szorulnak a zálogházhoz fordulnak. A vánkost, vagy takarót, szükség esetén oda viszik és fizetnek szombatig, míg a bérüket kikapják, 18—24 %-ot fél évre. Hogy mennyit tesz ez ki, azt hiszem nem nehéz kiszámítani, Rövidebb termi-

lusra pedig fél évnél, a vidéken nem adnak előneget. Ilyen magas kamatot szednek a zálogházak hatósági ellenőrzés mellett s a törvény oltalma alatt.

A külföldön elterjedt városi zálogházakat, melyek nem nyereszkesednek s igaz jövevényi az alóbb, szegényebb néposztálynak.

A vidéken a sor, hogy ezen változtasson. Intézzenek közösen feliratot a kormányhoz és országgyűléshez a kézi-zálogkölcsonokról szóló törvény megváltoztatásáért és míg az új törvény megalkotva lesz, addig is rendeleti uton szabályozzák, hogy a törvényhatóságoknak legyen meg mihamarabb a törvény adta joguk az egyezkedésre a zálogházi kamatlábi szabályozásánál. Reméljük és erős reményünk, hogy a zálogházi kamatláb már soká ezen alakjában fenn nem állhat, mert teljesen kiszipolyozná éppen azon néposztályt, mely a segítségre a legjobban reá van szorulva. Legyenek s tekintetben: legalább kalmárok városaink, állítsanak ők fel zálogházakat s tegyen jótéményt o l c s ó k a m a t l á b mellett a szegény pénztelen néppel.

Feltéve, hogy ez a kívánt célhoz nem vezetne, decentralizálja a m. kir. zálogházat a kormány különösen oly vidékekre a hol sok a munkás, ha pedig nem sikerülne ez sem, úgy a budapesti takarékpénztár és zálogkölcson részvénytársaságot szoltsák fel a vidéki törvényhatóságok hivatalosan z á l o g h á z i f i ó k felállítására.

Reméljük, hogy dülöre lesz vive a zálogházi kamatlábi kérdése, mert mostani alakjában való meghagyása nagy baj. Szeretjük hinni, hogy közel van már az idő, midőn a zálogházak nem egyesek nyereszkeségi vállalatai lesznek, hanem a jótékony szolgálatába állva nemes hivatásukat meg is fogják valóítani.

RÉVÉSZ SÁMUEL.

IDOJÁRÁS.

Légnemű: reggel 7 órakor 765.5 milliméter, délután 8 órakor 765.8 milliméter. Hőmérsék: reggel 7 órakor $0^{\circ} + 4.4$, délután 2 órakor $0^{\circ} + 7.7$. Szél iránya és ereje: reggel 7 órakor EK. 1, délután 2 órakor N. 2. Felhőzet: reggel borult, délután borult. Csapadék az előbbi 24 órában: 0 milliméter.

A főváros Karácsonya.

(Fővárosi levél.)

— Az „Aradi Közlöny”-nek írta: —
Adorján Sándor.

Ahhoz a sok mindentől, a miért mi fővárosiak a vidékieket méltán irigyelhetjük, kétségkívül hozzátartozik az is, hogy ők olyan soká és annyira tisztán megőrizhetik gyermekeik lelkének az illúzióit. Mert az illúzió nemcsak egyik legnagyobb jövevénye az ember lelkületének, de annak a nagyváros levegője a leghalálósabb ellensége. Talán azért mert a nagyváros általában véve is a legpusztítóbb ellensége a földi élet legnagyobb gyönyörűségének, a gyermeknek. A mi illúzióink pedig lassankint épp úgy szétfoszlanak, mint a helyi nyaralásról hazatérő gyermekeink oroszájáról eltűnik a pirosság. Esért illúzióink mindig csenevész és a mi kis ártatlan apróságunk szinte kivétel nélkül száradandóan halovány.

Téli van az egész főváros, jóval karácsony előtt, fenyőfákkal. Egész erdőket kívágnak, hogy el legyen látva a piac. A merre tekintünk, fenyő mindenütt, egy méterestől kezdve egészen három-nég méterig. A látvány, a mit ezek nyújtottak másnak, mint budapestinek, talán gyönyörűségére szolgálhat volna, de minket mégis elszomorított. Nem mintha sajnáltuk volna a gyönyörű ünnepnek azt a nélkülözhetetlen kiegészítő részét, de a magunk helyzetéből kiindulva rendkívül sajnáltuk azt a szép erdőt, a mit így, szinte a szemünk láttára kipuhasztottak. Mert a hány fát kívágnak mindig arra gondolunk, hogy milyen jó volna nekünk abból néhány eldőt a mi nyomoruságos, csifra köből faragott udvarunkra; minő áldás lehetne, ha az a sok fenyő alkotna legalább egy szép sétateret valamelyik városrészünkben, vagy ha az sem lehetséges, mekkora áldást képezne ránk nézve, ha abból a sok kivágott fenyőből erdőt alkothatnánk a főváros mellett! A mi szegény, beteges, kormot, füstöt, port nyelő tudóknak, a mi vézna, sápadt arcu, gyermekeinknek!

De minthogy hiába lamentálunk, hát csak lamentálunk. Mert ha nem hiába tennők, nem is tennők. A nagy város átka elől megmenekülnie lehetetlen annak a kit végsőre idekötött, de az is lehetetlen, hogy sulya alatt ne nyoszoródjón.

Egyetlen vigasztalásunk, hogy olykor szép színjátszó előadásokban, hangversenyekben és más efféle étkben gyönyörködhetünk; no meg az, hogy ezer meg ezer számára akadnak vidéken komoly és okos emberek, a kiknek egyetlen vágyuk Budapesten lakni. Ő rajtuk legalább nevetgetünk egy keserűt. Mintha — végső özlét tekintve — kelemesebb volna minél hamarabb kiinn nyugodni a kezepezi temetőben, mint mentől későbbben valamelyik falu domboldalában egyszerű korhadó fakeresztek között.

Szóval hangulatunk általában véve nem tulajdonosan derült, a minek jórészt a csuf főváros az oka. Igaz, hogy fekete is ez a mi karácsonyunk de talán csak Budapesten. A mi kis havunk volt, — mert mégis csak volt! — azt birtelet össze-tapostuk fekete sárrá, a mi megmaradt, drága pénzben együvé balmostuk garmadába, fölraktuk a szekérre és behordtuk mind a Dunába. Faluhelyen a szép fehér havat jobban megbecsülik, de az emberek lelke is sokkal tovább megmarad olyan szép fehérnek, mint a hó.

És magunk se vagyunk sokkal különbek. Örülünk, a hogy csak töltünk telik, ennek a gyönyörűségnek, de nem nagyon telik töltünk. A mikor látjuk a sok ezer embert hullámsani az utcákon, rajonkiint ellopni az útleleteket, hogy aján dékaikat megvásárolják, mindjárt rá gondoltunk a dolog ülettségére és érdeklődünk is iránta. És ha magunknak semmi része is nincs benne, mégis lehangelőleg, szinte lesújtólag hat ránk, különösen az idén, annak a híre, hogy bizony a karácsonyi vásár nagyon rossz. Mennyiségileg és minőségileg egyaránt aránytalanul kevesebb a forgalom, miut máskor.

A kereskedők egyetlen részletességgel tudják ennek elmondani az okát. A tössde temérdek embert tett tönkre; nagyon sokat kimerített a végletekig a kiállítás az 5 nagy költsékesével; a gombamódra támadt vállalatok retentő csalódásokat okoztak azoknak, a kik tőküket belefektették; a sok esőzés, a galonának alacsonyysága mind hozzájárul az általános elszegényedéshez, — és így azon vesszük magunkat észre, hogy a karácsonyi örömnépe nagyon erős elszomorodásra adott ime okot és alkalmat.

Aztán ezek a mi gyermekeink is olyan furcsák. A szüők mesélnek nekik mindenféle szöpet Jézuskáról a ki majd karácsonykor azt meg hozt, ha a gyermekek ilyen meg olyan lesz. És mit ér el vala? Jó gyermekként karácsony előtt sétálnak egyet a gyermekek valamelyik utcán, és a mikor hazajönnek — bögnék.

— Mi bajotok? — kérdi az apjuk.

— Az a bajotok, bömből a legidősebb — hogy Wágnerék a kirakatba már eljött a Jézuska, ott van az egész gyönyörű karácsonyfa, hosszánk meg nem jött.

— O, Wágnerék . . . — ötől hatol az apjuk zavarában, mert azt sem tudja hamarjában, hogy mit mondjon — oda csak azért tett a Jézuska karácsonyfát, hogy lássák a gyermekek, hogy milyent kapnak ha jók lesznek, és milyent nem kapnak, ha rosszak lesznek.

— Igen ám, de a fűszeresnél is van már karácsonyfa, meg a kosarasnál is, még az áruháznál is!

— Mert azt akarja a Jézuska, hogy a jó gyermek mindenütt meglássa, mit kap, a rossz meg ettől igyekezzék megjavulni.

— De ha mindentüvé hiszen a Jézuska karácsonyfát előbb, hogy a jó gyermekek lássák miért nem hozott mihozzánk is?

— Mert ti rossz gyermekek vagytok! — szól az apa türelmet veszítve.

— Miért vagytok rosszak?

— Mert folyton a legnagyobb ostobaságot kérdezitek!

És azt hiszem, hogy a vidéki, s különösen a falusi gyermekeknek efféle kérdések eszébe sem jutnak. Itt a levegőben van az a bizonyos valami, a mi a gyermek lelkének a finom, hamvas himporát megöli. Egy csöpp négyéves lányka azt kérdeste a napokban az apjától:

— Papám, hát a Mikulás is a Czubektől vásárolt a mi fűszeresüktől?

— Hogy kérdezhetem ilyen bolondot?

— Igen, mert a csipőmben éppen olyan teadönteményt találtam, a milyent a mama a Czubektől vásárolt.

Aztán kis vártatva megint csak faggat:

— Hát a babám ruháját, a mit a Mikulás hozott, ki varrta? A Mikulás?

— Dehogy. A Mikulás felesége.

— Hát van Mikulás néni is? Hogy hívják? Talán Zeuzsi?

Lehetetlen arra a sok kérdésre megfelelni, a mit egy ilyen nagyvárosi gyermek kigondolni képes.

Igaz, hogy ezzel még a karácsonyi örömeinket megrontani talán nem is lehetne, de egy kis sé mégis, hogy úgy mondjam, józan szinezetet ad az egész gyönyörű ünnepnek a kutatás, a hitetlenség, a mivel a nagyvárosi gyermek úgy szólván meg van verve.

Hanem azért a mikor fölgyulnak a kis lángocskák a fenyőfán és kiragogy a gyermek szemében a meglepetés öröme s fölsendél a szolozama, mégis csak ragyogás az egész élet, mert megtelik a szívünk gyönyörűséggel és elfelejtet velünk, legalább egy kis ideig, minden bánatot, minden gondot.

IDOJÁRÁS.

A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratát szerint a mai napra a következő időjárás várható.

— Deczember 25. —

Helyenként csapadék.

Aradi paloták a jövőben.

— Négy épület ügye. —

Ha van Aradon a körül belül 40000 bevallott aradi lakos közül egy is, a ki vessi a fáradságot, hogy csak tíz évre is visszamegjen az emlékezés szárnyán a múltba, úgy az egy sem tagadhatja el, hogy Arad építkezése az utóbbi tíz év alatt milyen óriási haladást mutatott és mutat mind a mai napig.

Arad építkezése a mai nappal azonban korántsem fejeződött be. Nem egy monumentális épület terve fekszik a minisztérium bíráló asztalán, avagy az aradi intéző körök vezetőinek dolgozó szobájában.

A legfontosabb ezek közül az a négy monumentális épület — ha úgy tetszik palota — ügye, mely már a jelen év elejétől foglalkoztatja azokat, kiket első sorban érdekel, s kiknek buzgalma folytán a város is tagadhatatlanul díszes épületek, paloták birtokába fog jutni. Az igaz, hogy ezekről a már régen folyó ügyekről, tervezésekről lehetne oly képen is szikkezni: aradi paloták in affigie, de hát végre is a mai korban türelmeeknek is kell lennünk és azután ha előbb utóbb, de azok az eszmék végre is testet fognak ölteni.

Különösen négy palota ügye az, mely élénken foglalkoztatta a kedélyeket mindenkor és a mely épületügyek a kívánalmakhoz képest nem a leggyorsabbban, sőt mondhatjuk egyáltalában nem haladtak azon a gyors uton, melyen a szél érdekében haladniok kellene. Az alábbiakban beszámolunk ennek a négy palotának eddigi ügyéről úgy a mint az legjobb tudomásunkban van.

A sorrendten azt hisszük az első helyet az Aradon létesítendő igazságügyi palota érdemli ki. Fontos kérdése ez már körülbelül két év óta az aradi társadalomnak, mely kérdés még ma sem jutott be abba a kerékvágásba, melybe már kellene lennie. Nem egészen öt hónapja, hogy Aradon járt a minisztérium egy kiküldötte a minisztérium építésével, hogy megnézze a helyet, a hol az igazságügyi palotának állnia kell és azóta semmi újabb intézkedés nem történt. De hogy történni fog azt tudjuk. Legjobb garancia erre nézve Hieronymi Károly Aradváros országgyűlési képviselője, ki a város kevésbé fontos ügyét is a szívén viseli. Az igazságügyi palota már annyira bizonyos, hogy a tavasszal hozzá is kezdenek a felépítéséhez.

A legközelebbi jövő egyik monumentális alkotása az aradi kereskedelmi és iparkamara állandó palotája. Három megyének büszkesége és Arad egyik hívaló ékessége lesz ez az épület, mely a város által felajánlott telken fog emelkedni. Ennek a lehetőségére azután a kereskedelemügyi minisztériumon áll, hol most a tervek fenn vannak felül bírálás végett. Ha eléggé jó az értesülésünk, úgy a már szólott és a még referálendő épületek közül ennek az épületnek fogják legelőbb alap- és zárkövét letenni.

A megoldásra már nehezebb dió az aradi posta palota, s az aradi állami tanítóképző intézet épületének ügye. Mindakettőnek létesítése pedig éppen olyan

fontos, mint az előző kettő. Hogy az aradi kereskedő világ nagyon érzi hiányát már egy modern posta-épületnek, az tagadhatatlan tény. Hogy az irányadó körök miért nem működnek a hiány pótlására a legnagyobb eréllyel, az kissé érthetetlen. A posta-palota ügye úgy látszik a jövő zenéje, mert a legutolsó értesülésünk szerint az aradi posta igazgatóság a minorita rend főnökséggel új a b b h a t é v r e kötötte meg a szerződést arra az épületre illetőleg, hol a posta és távirtda hivatalok jelenleg vannak. Hasonló a jövőben nyuló terv az aradi tanító képzőintézet épületének létesítése. Az aradi lyceum épületében jelenleg három tanintézetnek vannak helyiségei, holott arra három tanintézetnek helye nincs. Legkönnyebben az állami tanító képzőintézet válhat ki a lyceum épületéből, ennek a tanintézetnek volna legalkalmasabb egy külön épület emelése által külön otthont emelni. Az aradi tanító képzőintézet igazgatósága erre nézve még meg is tette lépéseit az illető miniszteriumnál, de mind eddig eredmény nélkül. Az 1896 és [97-dik] állami budgetbe még nincs fel véve az épület költségvetésére szükséges összeg. Az eszmét azonban szívesen fogadták a miniszteriumban és az erre irányuló pártfogást meg is ígérték.

Mind ezek a készülődések asszal a tudattal töltenek el bennünket, hogy a mi társadalmunk mozgalmi élénk visszhangot keltenek mindenütt ott, ahol ezen mozgalmak vég-eredményben léteüket bírják.

Ima, ezekkel az auspiciumokkal menjünk a jövő elé.

A szőlők ujjaalakítása.

Arad, december 24.

Tudvalevő, hogy a törvényhozás közbejöttével a kormány és az Agrárbank között egyezmény kötött, mely bizonyos módosítások mellett az elpusztult szőlőket rekonstruálni óhajtó szőlő birtokosoknak olcsó és bőseges hitelt biztosít.

Ezen nagy reményeket költött intézmény alaki részei már régen elintézték nyertek, de az érdeklődő közönség semmi noszt nem vette annak, hogy hol és mikor veszi már a gyakorlati megvalósulás a kezdetét?

Végre most már ez is megtörtént. Megalakult az országos központi bizottság Bedő Alberttel az élén, a kölcsön műveletek megindultak s már 300,000 frtnyi kölcsön el is van intézve. A közönség a hírlapokból és hivatalos közleményekből eléggé értesülve lehet az egyes kölcsönök közelebbi feltételeiről, a melyeknél kedvezőbbet már alig is képzelhetni.

A szőlőjétfelújítani óhajtó birtokos ugyan is a rigolirozás költségein kívül a felújítás összes többi költségeit sőt az első 5 év folyamán még a fenntartását is megkaphatja kölcsön képen oly formán, hogy a törlesztés csak az ötödik év után, tehát akkor veszi kezdetét midőn az esedékes annuitások a szőlő hozományából fedezhetők.

Ha meggondoljuk, hogy esideig még a karban levő szőlőkre semadtak a legkulánabb pénzügyi intézetek se hitelt, csak akkor méltathatjuk a kormány által létesített eme hitelintézménynek áldásos voltját, melyet még csak fokoz azon körülmény, hogy a pénz 5 1/4%-nál nem drágább.

De még azon módosítások is rendkívül egyszerűsítve és könnyítve vannak az egyes hitelintézetek számára, a mely módosítások között a kölcsönöket kiharhatják. Nem szükséges nekik a központi bizottsághoz folyamodniok, elég ha a kerületek megbizottjaihoz fordulnak rövid uton. Így például az aradhegyaljai szőlőbirtokosok, kik ilyen kölcsönökre reflektálnak, igéyeikkel egyszerűen V á s á r helyi B é l á h o z, mint az agrárbank megbizottjához fordulhatnak vagy esetleg H a l m a y A n d o r h o z, ki V á s á r h e l y i megbizásából az ügyeket intézi.

Ily körülmények között első sorban a mi hegyvidékünk szőlőtermelőinek van rendkívül

megkönnyítve a szőlők felújításához szükséges kölcsön megszerzéséhez, kivált ha számba vesszük, hogy a baracskai szőlőtelepnek minőségileg kitűnő és a mellett rendkívül jótányos oltványai épen az agrár bank jémitett megbizottjának felügyelete és rendelkezése alatt állván. a felújítás legfontosabb tényezője, az oltványok tekintetében is előnyös helyzetben vannak.

Egy új éra nyílt meg tehát agrikulturalis iparunk ezen végpusztulásnak indult ágában is a jövő év kezdetétől, és ismerve Aradváros és megye vállalkozó és szorgalmas lakosságának erélyét és munkásságát, bizonny remélhetjük, hogy gyönyörű hegyvidékünk elpusztult szőlőkultúrája rövid idő múlva ismét a régi fényében ujja alakul és áldásos hatását közgazdasági életünk és anyagi előhaladásunk minden ágában éreztetni fogja.

HIREK.

Arad, december 25.

Vonatok indulása		Vonatok érkezése	
ARADRÓL:		ARADRA:	
Budapestre gyv. reg.	8.18	Budapestről svv. reg.	8.05
" svv. de.	11.30	" svv. du.	8.55
" tv. du.	3.58	" gyv. este	8.52
" svv. este	9.35	Csabáról (péntek) reg.	7.—
Csabára (péntek) de.	12.—	Szolnokról tv. reg.	9.10
Szolnokra vv. reg.	5.10	" svv. este	8.47
Tövisre svv. reg.	6.30	Tövisről vv. reg.	6.54
" svv. du.	4.30	" gyv. reg.	8.08
" gyv. este	7.02	" tv. de.	10.50
Soborszra vv. du.	2.30	" svv. este	8.55
Temesvárra svv. reg.	6.30	Radnáról tv. du.	8.12
" svv. de.	11.35	Temesvárról vv. de.	10.48
" vv. du.	5.—	" svv. du.	8.44
Szegedre svv. reg.	4.45	" svv. este	10.55
" svv. de.	3.48	Szegedről svv. de.	8.38
" vv. du.	4.10	" svv. este	6.43
Brádra svv. reg.	6.39	" svv. éjjel	10.22
" vv. de.	11.55	Brádról svv. de.	8.08
" svv. du.	4.50	" vv. de.	11.05
Kétegyháziig du.	2.32	" svv. este	6.25
		Kétegyháztól de.	12.50

December 25. Péntek. Róm. kath. naptár: Nagy karácsony. — Protestáns naptár: Nagy karácsony. — Görög-keleti naptár (december 13.): Aurent. — A nap kél 7 óra 50 perczkor, nyugszik 4 óra 9 perczkor. — A hold kél 10 óra 44 perczkor, nyugszik 11 óra 7 perczkor.

December 26. Szombat. Róm. kath. naptár: István vértanu. — Protestáns naptár: István vértanu. — Israelita naptár: Sabbat Semet. — Görög-keleti naptár (december 14.): Tyrnus. — A nap kél 7 óra 40 perczkor, nyugszik 4 óra 9 perczkor. — A hold kél reggel, nyugszik 11 óra 25 perczkor.

December 27. Vasárnap. Róm. kath. naptár: János ev. — Protestáns naptár: János ev. — Görög-keleti naptár (december 15.): Eleuther. — A nap kél 7 óra 50 perczkor, nyugszik 4 óra 10 perczkor. — A hold kél 0 óra 1 perczkor, nyugszik 11 óra 42 perczkor.

December 28. Hétfő. Róm. kath. naptár: Apró szentek. — Protestáns naptár: Apró szentek. — Görög-keleti naptár (december 16.): Aggeus. — A nap kél 7 óra 51 perczkor, nyugszik 4 óra 11 perczkor. — A hold kél 1 óra 19 perczkor, nyugszik este.

December 29. Pick-Steiner Samu hangversenye (Fehér Kereszt). — A polgári önszegélyező-egyesület közgyűlése délután 8 órakor (Iparoshas.)

December 31. A „Szárnyaskerek” dalkör Sylvestere-stélye (Fehér Kereszt.)

Január 2. A Kőlcsey-egyesület második estélye.

Január 9. A os. és kir. 83-ik ezred egyéves önkény-teseinek bálja (Fehér Kereszt.) — A pankotai nőegyesület táncszünet.

Január 11. Aradmegye évnegyedes közgyűlése dél-eltől 9 órakor.

Január 16. Az aradi israelita jótékony nőegyesület táncszünet (Fehér Kereszt.)

Január 31. Az aradi könyvnyomdászok táncszünet (Központi szálloda.)

Szabadságharozó emléktárgyak országos múzeuma (színházépület II-ik emelet) nyitva van mindennap dél-eltől 10—12 óráig, délután 2—5 óráig. Bemenet díjtalan. Kőlcsey-könyvtár nyitva van szerdán és szombaton 8—4 óráig és pénteken 11—12 óráig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

Boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk összes előfizetőinknek, munkatársainknak s a velünk összeköttetésben álló nagy közönségnek. Legyen ez aj három nap örömtelt és vidám, méltó a szeretet szent ünnepéhez!

[Az „Aradi” Közlöny

szerkesztősége és kiadóhivatala.

Lapunk legközelebbi száma a két napig tartó karácsonyi ünnep s az est követő vasárnap miatt, a melyre tudvalevőleg nem

függesztette fel a kereskedelemügyi miniszter a munkaszünetről szóló törvényt, kedden, f. hó 29-én reggel jelenik meg.

— A karácsonyi ünnepek már a tegnapal megkezdődtek. Szünetel a munka; mindenki a békés, vidám családi körbe vonult, hogy szerettei között élje át a szeretet ünnepét. Az este volt a kicsinyek hetek óta várt nagy öröme: megérkezett a kis Jézus, hozva csillogó karácsonyát s tarka-barka játékokat. Az ajándékokból persze kijutott bőven a nagyoknak is s ma már mindenki csak azt kéri ismerősétől, mit hozott a Krisztkindli? — Mikor pedig éjfélre fordult az óra, ősi szokás szerint a templomba sietett a nép, hogy jelen legyen az éjtéli misén s mint hajdan a pásztorok, ő is hirdesse a Megváltó születését.

— Karácsonyi mellékletünk. A mai napon tartalmas karácsonyi számmal s gazdag ünnepl melléklettel kedveskedünk olvasóinknak. A melléklet csupa eredeti dolgozatokat tartalmaz, miket egyenesen az „Aradi Közlöny”-nek írtak, illetve fordítottak. Hisszük hogy olvasóink örömmel lapoznak benne az ünnepek csendesebb óráiban. Tizenkét oldalra [menő] karácsonyi mellékletünk tartalma a következő:

1. Szébb világ. Költemény; írta: Kisteleki Ede.
2. A hamis huszas. Novella; írta: Kozma Andor.
3. Az engedékeny asszony. Páros jelenet; írta: Mural Károly.
4. Az élet. Költemény; írta: Pekry Károly.
5. Pán halála. írta: Szöllősi Zsigmond.
6. Gazdasági állapotok Magyarországon a törökök kiűzése után. Tanulmány; írta: Laukó Albert.
7. Jer közelebb. Költemény; írta: Tompa Kálmán.
8. A kóbor életből. Novella; írta: B e h r e n d Márton; fordította: Mérő Károly.
9. Ez ám a leány! írta: Vass Géza.
10. Későn születtem. Költemény; írta: B a u m b a c h; fordította: Madzsar Gusztáv.
11. Karácsonyi fényugarak. Elbeszélés, írta: P e r f a l l Antal br.; fordította: Urszics Darinka.
12. Befejzetlen tragédia. írta: Verner Jenő.
13. Katona-szerelmem. írta: Szalay Kálmán.

— Karácsony a templomokban. A mai nappal beköszönt a keresztény világ legszebb ünnepe, a Béke, a karácsony szent napja. A minoriták aradi templomában a szokott fényvel ülik meg a Megváltó születését. Tegnap reggel hangzott el utoljára a „Rorate coeli de super” kezdetű zsolozsma s ezzel befejezést nyert a karácsonyt előkészítő négy heti advent, mely symboluma annak a négyezer évnek, míg a Megváltó a betlehemi jászolban nem pillantá meg a nagyvilágot és el nem hangzott erre az angyalok dala: „Dicsőség menyben az Istennek s békesség a földön a jóakaratu embereknek.” A templomi funkciók és szent misék a következő sorrendben folynak le a minoriták templomában:

Ünnep első napján reggel 6 órakor pásztorok miséje. Reggel 8 órakor szent beszéd, tartja T a m á s s y Imre segédlelkész. Fél 10 órakor második szent beszéd, tartja C s á k Czirjék dr. tartományi rendfőnök. Dél előtt 10 órakor fényes zenés nagy mise, melyet a rendfőnök szolgált. Délután 3 órakor nagy vécsernye.

Ünnep második napján szombaton reggel 8 órakor Szikra Lénárd segédlelkész mond prédikációt, fél 10 órakor pedig Brogyáni Kázmér segédlelkész. A 10 órai zenés nagy misét Mits Pál házfőnök tartja. Délután 3 órakor vespera.

— Szathmáry Gyula jubileuma. December hó 28-án lesz huszonöt éve annak, hogy Arad vármegye közönsége Szathmáry Gyula kir. tanácsos, alispánt, közügyeinek szolgálatába fogadta. A munkában, kötelességta-

ásban és jellemben egyaránt pártatlanul álló alispán érdemeiről lapunk más helyén szólunk. Itt felemlítjük, hogy az 1871-ik év decemberének 28-án tartott bizottmányi ülés választotta meg Szathmáry Gyulát a megye aljegyzőjévé hatalmas többséggel. Ellenfelei közül B n o h w a l d Odón 28, S m e k á l l Alajos 4 szavazatot kaptak, míg az akkor még alig 21 éves Szathmáry Gyula 120 szavazattal jutott be Aradvármegye tisztikarába. Hogy milyen szerencsés választást tett benne a vármegye, nitem bizonyítja inkább, mint az, hogy nem is egészen két év múltán már tiszteletbeli főjegyzői czímet nyert, 1875. április 5-én pedig S s t a n e s k u Imre Vazul ügyvéd és országgyűlési képviselő ellenében közfelkiáltással főjegyzővé választotta a megye törvényhatósági bizottmánya. Ennél az időpontnál kezdődik Szathmáry Gyula közpályájának azon ideje, amidőn éjjeleit is napallá tevő, pihenést nem ismerő és osodálatos testi és szellemi erőre valló munkának szentelte minden erejét, kiküzdötte magának az egész megye osztatlan becsülését. Az 1875-ik év április hó 5-ikétől fogva, ha hivatalos állása szerint még nem is, de a munkában első embere lett Szathmáry Gyula a megye közigazgatásának. Ő hordozta erős vállain a megyei adminisztráció egész súlyát s kipróbált kötelességtudással annak egész felelőségét. A megye kezdte őt vezérének tekinteni, mielőtt vezérévé választotta volna s könnyen érthető ezek után, hogy amidőn — 1889 év december hó 16-án — O r m o s Péter alispán a megérdemelt nyugalomba vonult, az alispáni állásra szóba sem jöhetett más, mint a megye mesés szorgalmu, fényes tehetségtű főjegyzője. Ugy történt. Az 1889-iki általános tisztújítás óta állása szerint is Szathmáry Gyula lett a megyei kormányzat vezére. Es azóta — osodák osodájára — még többet dolgozik és ha lehetne, még kötelességtudóbb, lelkiismeretesebb és pártatlanabb szeretne lenni, mint annak előtte és na irgyel, meg ellenséget voltának, azok sem tudnának róla egyéb rosszat híresztelni, mint azt, hogy az ország legszorgalmasabb alispánja. Osendes, de annál sikeresebb munkásságának eredményeit jól ismeri a megye közönsége. Jó, igazságos és becsületes adminisztrációt teremteni ez volt az ő nemes lelke egyetlen vágya; kiérdemelni pályatársai, a megye közönségének becsülését, ez minden kívánsága. Elérte-e? ... kiérdemelte-e? feleljen ezekre a kérdésekre a részrehajlatlan közvélemény. Hogy alispánisága negyedik esztendejében a királyi kegy is felkerestetőt, csak egygyel több ok arra, hogy bizonyosak legyünk a kedvező ítéletben. Mi, akik egyszerű kronikásai vagyunk az emberek és idők változásainak, de annál őszintébb és pártatlanabb becsülői a minden emberi gyarlóságtól megtisztult, becsületes munkának: — mi csak azt kívánjuk igaz lélekkel Szathmáry Gyulának, hogy maradjon továbbra is az, aki eddig volt s hogy adjon az ég neki erőt még egy — ilyen 25 évhez. Abban bizonyosak vagyunk, hogy a megyének minden polgára hálatelt szívvel áldja azt a szerencsés órát, mikor Szathmáry Gyulát vezérének választotta.

— Hegedűs Sándortól, a magyar publicisztika egyik kitűnőségétől hozunk mai számunk élén vezérczikket. Találó szatírával bonczolja ebben a parlament egyes pártjait s mutat rá élesen arra a tulhajtott modorra, melyet az ellenzék az országgyűlési tárgyalásokon követ. A kitűnő cikkre e helyen is felhívjuk olvasóink figyelmét.

— Kölcsön a szőlők felújítására. Az aradi és környékbeli szőlőbirtokosoknak, különösen azoknak, kik a kilátásba helyezett állami kölcsöntől várják fillokszera által elpusztított szőlők felújításának lehetőségét, fon-

tos hirrel szolgálhatunk. Azzal, hogy az Agrár- és járadékbank az állami garancia mellett kölcsönt immár megnyitotta. Daczára az idő rövid voltának, az említett célból már eddig több mint 300,000 frt, áll rendelkezésére a banknak a mely tudvalevőleg a kölcsönök nyújtására az államtól megbízatást kapott. Mint halljuk, az érdekelt szőlőbirtokosok közül eddig is sokan benyújtották kölcsön iránti kérvényüket a bankhoz. Mivel ez a dolog az aradi hegyvidékre felette nagy fontossággal bír, a menynyiben az aradi és aradhegyaljai közönség jó része a szőlőkből huzza jövedelmét, a melytől a fillokszera pusztítása folytán elesett s mivel az új sistema mellett helyreállított szőlők már is nagy jövedelmet ígérnek, annak rekonstrukciója az aradi hegyalján gyönyörűen halad s egymást lelkesítve az uralti birtokosság s a község egyaránt: figyelmeztetjük azokat, a kik kölcsönt nyerni óhajtanak, hogy ez ügyben forduljanak V á s á r h e l y i Béla főrendiházi taghoz, az aradi és csanádi egyesült vasutak vezérigazgatójához, mint az Agrár- és járadékbank aradi megbízottjához s meg lehetnek győződve arról, hogy kérelmük gyors és kedvező elintézésben részesül. Hisszük, hogy az aradhegyaljai szőlőbirtokosság, a mely először próbálkozott meg és igen szép sikerrel a fillokszera által elpusztított tőkék rekonstrukciójával, meg fogja ragadni a kínálkozó jó alkalmat, hogy az állami kölcsön útján a beültetést mielőbb lehetővé tegye s ismét felvirágoztassa annyira kitűnő névnek örvendő bortermelésünket.

— Az aradi pályaudvar kibővítése. Hieronymi Károly Aradváros országgyűlési képviselőjének legutóbbi látogatása idejében újra aktualissá vált az aradi pályaudvar kibővítésének kérdése. Hieronymi felkereste ugyan is M á r k Károlyt, a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének főnökét és hosszasan értekezett ez irányban és a tárgyról vele. Az aradi pályaudvar kibővítése most már befejezett tény s kivitele csupán idő kérdése. A kereskedelemügyi minisztérium tervébe vette mindazon állomások kibővítését, a fokozódott forgalomhoz képest való átalakítását, a hol arra szükség tényleg van. Erre a célra körülbelül negyven millió áll rendelkezésére a kereskedelemügyi minisztériumnak. Hogy melyik állomás mikor és milyen sorrend szerint lesz felvéve ezen átalakítási munkába, azt a szükséges hiányok gyors pótlása határozza meg. Az aradi pályaudvar kibővítése első helyen áll a sorrendben, habár ezen átalakítási és kibővítési művelet mintegy háromfél milliót is igényel. Ezen regeneráló műnél legtöbb gondot okoz az illető tervezőknek a simándi-ut közti közlekedésének mikénti megszüntetése, úgy hogy egyik fél se szenvedjen. Mint értesülünk, ezt a kérdést úgy fogják megoldani, hogy a simándi-ut fölé, vagy alá fogják vezetni a közti közlekedés útját. — A vasszerkesztő, üveg tetejű pályaház létesítését — mint tudjuk — egyelőre elejtették a tervezők, mivel ennél fontosabbnak és előbbrevalónak találták a pályaudvar megnagyobbítását, új sínparók lerakását, hogy bármilyen forgalomnál elő ne fordulhasson az az eset, hogy egyik-másik vonat kiszoruljon a pályaudvarról. Bistos tudomásunk van arról, hogy mindezen tervek és készülődések nem csupán szines szappanbuborékok, de a közel jövőben testet öltő igaz eszmék. Ahogy a sorrend szerint az aradi pályaudvarra kerül a sor, a pénzügyminisztérium azonnal folyósítja az összeget, hogy a kereskedelemügyi minisztérium a már meglevő tervek szerint foganatosítsa az aradi pályaudvar kibővítését.

— A januári megyegyűlés. Jövő január hó 11-ének délelőtt 9 órájára van kitűzve

Aradvármegye téli rendes közgyűlése, melynek az aradi főszolgabíró-választás ad különös érdekességet. A megyében mindenütt hatalmasan folynak is már a korteskedések több jelölt mellett, kik közül azonban csaknem bizonyosan L e n g y e l Sándor dr. megyei első aljegyzőnek lesz megatöbbsége. Pályáznak különben még az állásra: M i a d i n Miklós borossebesi és B o l y o s József aradi szolgabírók s valószínűleg O s u k a y Gyula nagyhalmági főszolgabíró is. Kilátásuk azonban kevés van, mert inkább a maguk járásában van pártjuk, még Lengyel dr.-nak a megyében mindenütt vannak hívei. A központban biztosra veszik Lengyel megválasztását. E választáson kívül még a megfresedő állások betöltése fog még élénkebb mozgalmat előidézni. Egyébként azonban a közgyűlés tárgysorozatában — eddig legalább — kevés az érdekes tárgy s osendes megyegyűlésnek nézünk elébe.

— Arad városatyál 1867-ben. Elő-elő kerül a távoli és közeli múltból néha egy-egy okmány, a mely nagyon érdekes dolgokat beszél el és őris meg hosszú időközön át. Egy ilyen érdekes nyomtatvány került tegnap a kezünkbe. Zöld alapon piros szíllel, fehér betűkkel van nyomtatva. Hogy nagy örömmel a hirdetője, szószólója, mutatja az is, hogy nemzeti esziben került ki a sajtóból. A zöld alapon fehér írásu nagy betűkkel ez olvasható: Sz. kir. Arad város képviselő testülete 1867. Megtudjuk ebből, hogy a kiegyezés évében Aradnak 125 köztörvényhatósági bizottsági tagja volt. A legtöbb Aradon lakik, néhány elköltözött azóta tőlünk. Az életben lévők a következők: B e t t e l h e i m Vilmos, B l a u Henrik, B o n t a Döme kir. tanácsos, közjegyző, C s e m e g i Károly volt kuriai bíró, D o b r ó Mitru, H á s s Sándor kir. tanácsos, az ügyvédi kamara elnöke, K o r n a y Károly kir. közjegyző, L u k á c s y Miklós, M a i s t r o v i c s Ferenca, M a t a v o v s k y Nándor kir. tanácsos, M i t t e r m a n Ferenca, N a c h t a b e l Odón, N e u m a n Ede, N i k o d e m János, N i k o l i t a Péter ipartestületi elnök, O r m o s Péter kir. tanácsos, nyug. alispán, P r o d a n o v i t s Döme, R é t h y Lipót, R o m á n Miron gör. kel. metropolita, T a v a s s i Antal, S c h n e s t e r Illés dr. és V a r j a s s y József.

— A szerkesztéséből. K o s a t k a Mihály a ki hosszabb időn át az „Aradi Közlöny“-nek rendes belmunkatársa volt, katonai kötelezettségének teljesítése után most ismét visszatért a régi műhelybe. Munkatársunkat lapunk barátainak jóakarátába ajánljuk.

— Sorozások Aradon és a megyében. Mint említettük már, a cs. és kir. 83-ik hadkiegészítési kerületi parancsnokság a napokban készítette el a jövő évi fősorozások utazási és működési tervét s ahos a megye alispánja, valamint Arad szab. kir. város hatósága is hozzájárulván, legközelebb közhírré is tessik. A sorozási terv szerint A r a d városának ujonozállításait március hó 1-5 napjaira tűzték ki. A megye egyes sorozó járásában ezek a határidők: március 1-5 napján a v i l a g o s i járásban, március 8-10 a t e r n o v a i b a n március 12-16 napjai a b o r o s j e n d i b e n, március 18-22 a b o r o s s e b e s i b e n, március 24-27 a n a g y h a l m á g y i b a n március 29-31 és április 1-2 napján a k i s j e n d i b e n, április 5-7 a e l e k i b e n április 9-18 napjai a r a d n a i b a n, április 21-22 és 28-29 napjai a p é c s k a i b a n. Az aradi járás ujonozállításai március 6-11 napjaira esnek. A szomszéd Temesvármegye járásai közül L i p p a március 13-17 napjain, V i n g a v á r o s március 19-23 napjain, V i n g a i j á r á s március 26-ik napján és a v i n g a i j á r á s március

27—31 napjain soroz. Katonai részről a sorozó bizottságban Szlimák András cs. és kir. őrnagy és Pfeiffer Korn Gyula főhadnagy vesznek részt, míg a bizottság honvédségi és polgári tagjait még csak ezután fogják kijelölni.

— A főispán hivatalvizsgálaton. Fábrián László főispán, Szathmáry Gyula alispán és Sorbán János főispáni titkár tegnap reggel Világosra utaztak, hol a szolgabírói hivatalt vizsgálták meg. A megye e valóságos mintaszolgabíróóságánál most is mindent a legnagyobb rendben találtak s a megye főnökei elismerésüket fejezték ki Páris Gábor főszolgabírónak.

— A világi plébánosság. A világi parokia alig pár héttel ezelőtt vesztette el urát a tudós papban, az irodalom emberével, Horovitz Horvát Lipóttal. Mint Világosról írják, az elárvult plébániának a jövő év elejétől kezdve új gazdája lesz. Xeder dr. schöndorfi plébános fog Világosra menni, hol most helyettesként Hemmen János ujaradi káplán működik. A jelenlegi helyettest — mint tudjuk, Schöndorfra helyezik át plébánosnak.

— Istvánok és Jánosok. A téli szezon legelterjedtebb keresztnevének birtokosai csapnak vidám estéket a karácsonyi ünnepek alatt: az Istvánok és a Jánosok. Az első szombat, a második vasárnapra esik. Előző estéken egész Arad névnap gratulációkban fog utazni, mert tudvalevőleg csaknem minden ember, sőt az ősrégi magoknál is mint az Isten is János, a ki pedig nem János az bizonyára István. Ki téli, ki meg nyári, de nagyon sok közöttük a téli is. Boldog névnapokat kívánunk az Istvánoknak s Jánosoknak!

— A következő vasárnapról. Több kereskedelmi és iparkamara fölterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, melyben a december 27-ére eső vasárnapon a kereskedelmi elárulásnak kivételesen egész napon való megengedését kérte. A miniszter azonban a vasárnapi munkaszünetnek az említett napra való fölfüggesztését engedélyezhetőnek nem találta, mert, így szól az indokolás, az 1897-iki újév napja pénteki napra esik s így a fogyasztó közönség a szokásos bevásárlásokat az említett ünnepet megelőző hétköznapokon idejekorán eszközölheti.

— A péntekesek mai estélyén Léva y Rezsinké kisasszony fog közreműködni csimbalmon, Scheszinyberger Bella és Bayer Bettelheim kisasszonyok zongorán, Basch Ida kisasszony énekel. A férfi karpróba este 8-kor kezdődik.

— Egyházi és polgári esketés. Kisjennői levelezőnk küldi az alábbi esetet: F. év július hó 24-én Ney Salamon apáti lakos polgári esketés után leánya házasságát Vitrabel Ignác seprői lakossal egyháziilag is megeskettette, de mert mind két házastól hozzátartozói orthodox hitűek, nem a templomban és nem a kerületi rabbival hanem szabad ég alatt a seprői rabbi helyettesél végeztették az esketést, anélkül, hogy szándékukat az udvari kancellariának egy erre vonatkozó 1868. é. november hó 2-án 15940 sz. a. kibocsátott rendelete értelmében az esketésre kizárólag feljogosított kerületi rabbival tudatták volna. Ez az ukáz a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak az egyházi hatóságokhoz küldött intézkvénye szerint a polgári házasság életbeléptetése után is megtartotta érvényét. A simándi anyahitközség a melőzésben hatáskörének csorbitását látván, Feldmann Eliás seprői rabbi helyettest a kisjennői szolgabírósnál mulasztás, illetőleg jogkörének áthágása miatt feljelentette. Tegnap tartatott meg az érdekes ügyben a tárgyalás, melynek folyamán Edés Elemér szolgabíró — a felek kihallgatása után — Feldmann Eliást a rabbi jogkörének csorbitásában bűnösnek találta, őt az 50 frttól 100 frtig terjedhető büntetés minimumára 50 frt.

pénzbírságra, behajthatatlanság esetén 10 napi elzárásra ítélte. A szolgabíró az ítélet kimérésénél az udvari kancellariának fent idézett és a vallás és közoktatásügyi miniszterium által érvényesnek elismert rendeletét követte. Az elítelt az ítéletet megfellebezte s a kir. kuria mely egy analog bihari esetben felmentő ítéletet hozott, előre láthatólag Feldmann is felfogja menteni az ellene emelt vád és következményei alól, mert a bihari esetben hozott megokolásával — mely szerint a polgári esketés a házasságkötéseknél elegendő, illetőleg a főkellék, ennél fogva közömbös, ki végzi az egyházi esketést, — praecedent alkottott, mely további analog esetekben döntő, irányadó leendő.

— Alapítvány-kiosztás. A Domány Stefánia alapítvány ez évi 88 frt kamatját tegnap délelőtt osztotta ki a polgármester az alapító levél intenciójához képest az annak megfelelő árvagyomlékek között. Hogy milyen örömet és boldogságot okozott a szerencsétlenek között ez a kegyes adomány azt azok a könyök bizonyították legjobban, melylyel a nemeslelkű család iránt haládjukat nyilvánították.

— Hármasszünnap. A hármasszünnap ép olyan ritka, mint a három fejű borjú. A kettős között csak az a különbség, hogy a háromfejű borjú élve vagy kitömve évtizedekig megmarad, míg a hármasszünnap hatvanöt óráig tart. Ezen felül, akinek háromfejű bornyája van, az meggazdagszik, míg aki három szünnapot vall magának az önkre meg. A kettős szünnapok eddig is megvolt a maga karakterisztikájával. Első szünnap az emberek itt, második szünnap pedig kijózanodtak. A hármasszünnapnál ez lehetetlen; az ember vagy kénytelen harmadik nap újra inni, vagy első nap kijózanodni, s második nap inni, a harmadik nap pedig ismét kijózanodni. Első szünnap az ember eddig mindig ebédre hívta magát, másik szünnap pedig vacsorára. Hová? Reggelire? Avagy tiszórára? A tiz órai reggeli épp oly divatját multa, mint az öt órai tea. Eddig úgy volt, hogy első nap az alsóbb ezer azt verte fejébe, hogy most két napig dinomdánomnak kell lennie. Második nap ez a kérdés oda módosult, hogy az egymás fejét verték be. Rendőri statisztika igazolja, hogy soha annyi koponyát nem lékeltek, mint kettős szünnap. Vajjon mi lesz harmadik nap? Ez a kérdés sok fejtevést okoz most, mert tudvalevőleg az idén karácsonykor hármasszünnap lesz. Kezdődik pénteken és végződik vasárnap. A minél borzalmasabb már csak az lehetne, ha vasárnap kezdődne és pénteken végződne. Unnep ide, unnep oda, ha mindjárt három nap is, meg vagyunk győződve arról, hogy kitűnően fog eltelni. Ha megunjuk otthon, beállunk vendégek, a mi tudvalevőleg elég kellemes foglalkozás, kivált akkor, ha az embernek egyéb dolga nincs.

— Aradi jogászok vizsgálója. Két aradi jogász vizsgázott fényes eredménnyel a most folyó héten a budapesti egyetemen. Heisz Nándor a doktori szigoriatok másodikát, Velcsó Géza pedig az elsejét tette le kitűnő sikerrel.

— Jótékonyk a színpadon. A Leszka y-egyesület most már olyan polgárilag bejegyezett mint a többi éveken annak idősebb. Ma délelőtt 11 órakor ad ismét fényes életjelt magáról. A színpadon, mint két év óta rendszeren összegyűlnek majd a színtársulat tagjai Leszka y András igazgatóval és Rónaszéki Gusztáv művezetővel, tanítók és szülők, azután a város iskolákból 10 fiú és 10 lány, a kiket meglepő ruhával látnak el. Úgy a fiúk, mint a lányok ruhái igen mutatósak és tartósak. A fiúk oszmákát, a lányok cipőket kapnak. A fiúk ruháit Rezege szabó készítette, a oszmákát Tanuszi Vuk. A lányok cipőit igen olcsón szállította Kuttin Gyula. Pompás egyesületnek a leányokat számára 5 forintért Stern M. A. helybeli öteg. Tegnap délután a színházi iroda egész raktár volt, melyben az örömtől oszilgó szemekkel jártak a jószívű bohémek. A mai ünnepekre várták az egyesületnek azon alapító tagjait, kik a Vigaszhoz szerződtek, különösen Balassa Jenőt és Gál Gyulát. Gál ugyanis tegnap megérkezett nejével szülői látogatására, de már ma reggel a gyorsvonattal vissz-

szantazik, mert délután játszania kell. — Balassa, mint lapunk egyik munkatársának írja, nagyon, de nagyon szeretett volna lejönni karácsonyra az ő gyerekeihez, de a műsor lehetetlenné teszi. Hanem küldött maga helyett egy csinos összeget, melyből jutott a színháznál lévők minden gyerekének a karácsonyfára.

— Az aradi waggongyár mint a hadsereg szállítója. Az aradi waggongyár mely Arad gyáripárában az első helyet foglalja el, a hadsereg számára is szállít. A hadügyminiszterium az utóbbi hetekben 100 darab tábori kocsi rendelt meg. A megrendelt tábori kocsi hadviselés idején az élelmi szerek és municzió szállítására szolgálnak. A waggongyár dacára a tulmegrendeléseknek, mihamar elkészül a hadügyminiszterium rendelésével.

— Pénzhamisítók Arad megyében. A mióta Kovács József vette át a berzovácsi csendőrs parancsnokságát, azóta — írja levelezőnk — rossz világ jár a környék gonosztevőire. Alig hogy kézre kerített egy 20 tagból álló orvadász-kompaniát, újabb jelét adta ügyességének. A napokban ugyanis Dumbrovicz a arad megyei községben egy pénzhamisító bandát fedezett fel, a mely nagyon furfangosan látott hozzá a kiadás „mesterség” megindításához. Ugy esett a dolog, hogy Kovács Dumbroviczán járva egy gyanús cigány személyében felismerte Kurba Györgyöt, kit még a tavasszal üldözött el Szent-Annáról pénzhamisítási kísérletek miatt. Azóta Lippa környékén tanyázott, ahol többek közt elkövetett egy 100 frtos tolvajlást is. Körülbelül két hete telepedett le az említett cigány Dumbroviczán s azóta Kovács folyton szemmel tartotta ökelmét. Végre gyanúja beigazolódt. Megleste Kurba Györgyöt s ekkor kiderült, hogy a derék cigány Aradi Péter volt csendőr, jelenleg dumbroviczai kereskedő s Stepanek Vaszilie parasztagazda társaságába koronás és egyforintos pénzeket csinált. A gépben megtalálta a koronás és forintos agyagból készült lenyomatát, a melybe az ólomból készült masszát öntötték. A pénzdarábok, a mikből 80—90 elő is került, persze igen kezdetleges kiállításuk voltak, de egyiken másikon elég jól sikerült Ö Felsége arczképe s a körirat. Lehet, hogy ha a csendőrség közbe nem lép, a gépet tökéletesítették volna s csinálhatok volna olyan pénzeket, a miket bájosan lehetett volna megkülönböztetni a valódiaktól. Kurba György most már Stepanek társaságában a radnai börtönben ül, míg Aradi Péter egyelőre szabadlábban várja az előnyomzás eredményét. A jó fogás az egész környéken nagy meglepetést szült.

— Iparhatósági megbízottak választása. Arad város iparhatósága a következő évre folyó hó 29-én délelőtt választja meg megbízottjait, kik a város területén levő gyárak szabályszerű működését ellenőrzik.

— Jegyzők, mint monográfusok. Meškó Sándor dr. Csanádmegye népszerű alispánja — mint levelezőinktől értesülünk — igen szép és követendő eszmét pendített meg, mely már a kivétel előtt áll. Még a nyáron elrendelte ugyanis, hogy az ezredik év emlékére a községi jegyzők írják meg községeik rövid történetét, a miket aztán a megyei levéltárban fognak megőrzés végett elhelyezni. A monográfusok új-évig valamennyien készen lesznek.

— Karácsonyfa ünnepe rendezett szerdán este a Domány-féle kuglázó asztaltársaság. A helyiségben gyönyörű karácsonyfa volt felállítva, megrakva szőlő, mindenféle jóval, különösen édeséggel. A karácsonyfát a Domány urhölgyek díszítették fel. Tíz szegény gyermeknek csalta ezt az örömet a jótékony társaság, melynek nevében Herman dr. mondott hozzájuk alkalmi beszédet, azután pedig Domány József kiosztotta közöttük az ajándékokat s fejenként 6—8 frtot abból a pénzből, mi a tekező társaság kasszájában e czéira egybegyűlt. A szegény

fiúk hála örömmel fogadták az ajándékokat. A társaság az ünnepély után kedélyes vacsorát rendezett.

— **Difteritisz Eleken.** Két hónapja múlt már, hogy Eleken — írja levelezőnk — a difteritisz szörványosan pusztult. Ezen idő alatt a hivatalos járvány tábla szerint 38 gyermek betegedett meg a heveny ragályos bajban, de hála Behring serumának, az oltások által sikerült 27-et megmenteni az életnek. Az elhaltak közül, csak hármat oltottak be, de már ezeket is halálra állapították. A községi orvos véleménye szerint a 8 beoltatlan gyermeket is meg lehetett volna menteni, de az illetők szegénysége nem engedte meg a drága serum beszerzését. Krich Imre dr. községi orvost nagy eismerés illeti meg, fáradságot nem ismerő munkálkodásáért, melylyel hivatásának legnagyobb odaadással teljesítette, ugyancsak az előjárásáért, különösen annak fejéért, a községi bírót, Zöllner Józsefet kik nagy segítségére voltak a községi orvosnak a ragályos kór elfojtásában, úgy a serum beszerzésében mint a fertőztelenítés és ellenőrzés nehéz munkájában.

— **Pótválasztások.** Cs. Palótán — ehóczy Gyula a községi bírósági Kovács János a pénztárnoki állásról köszönt le. A megüresedett állásokat, írja levelezőnk — legközelebb választás utján betöltik.

— **Még egy karácsonyfa ünnep.** Mikálán is lefolyt tegnap d. u. az a karácsonyi ünnepély, a melyről a napokban megemlékeztünk. Az ünnepély teljes sikere jutalmazta Lázár Pál községi iskolai tanító fáradozásait, a ki az ünnepély rendezőségének lelke volt.

— **Gyilkossági kísérlet égő lámpával.** Schmidt József glogováci születésű jelenleg Eleken tartózkodó napszámos, ki másfél év óta elvadházasságban János Szabinával, tegnap — írja levelezőnk — berugott állapotban tért haza, s vacsorát kért ágyban fekvő beteg asszonyától. Az asszony nem akart, de nem is tudott urának enni adni, hivatkozván arra, hogy a hennét ételmiszer nincsen. Erre Schmidt dühbe jött s János Szabinát előbb ütlegelni kezdte, majd pedig az égő petróleum lámpát csapta az ágyba fekvő nőhöz, úgy hogy az eltorrt lámpa üvegcserepei nyakereit átmetszették. Az első orvosi segílyt Krich Imre dr., adta, ki a sebesültet bekötözte. Az eset a csendes Eleken nagy felzúdulást kelt, s a bűnöst már átadták az igazságszolgáltatás szigorának.

— **Tolvaj kereskedősegek.** Két aradi kereskedőseggel azzal viszonzta a főnökük, egy aradi elsőrendű divatkereskedő bizalmát, hogy a portékáját megdézsmálták s jó pénzért értékesítették. A két fiatalember már régebb idő óta folytatja bűnös üzleseit annélkül, hogy a főnöknek csak sejtelve is lett volna a segédei üzemleiről. Valami kétszáz forint árú tünt el így a raktárból s üzletből a két segéd kezén, kik azután drága áldomásokkal ünnepelték meg minden alkalommal eredményes működésüket. Végre a káros egy jó barátja nyitotta fel a vakon bizó ember szeméit, de már akkor kára a kétszáz forintot is meghaladta. Jelentést tett a rendőrségnek az ügy ki nyomozása céljából, mikor pedig előtte állott az egész bűnös machináció, feltámadt benne a szélső a két könyelű ember sorsa jövője felett és megbocsátott nekik. A kihágási bírónél fogva panaszos kérelmére a két fiatal embert nem büntette meg, de gondoskodik róla, hogy mihamarabb elhagyják a város területét.

— **A szt. leányfalvi ev. ref. templom építése** előjára a Hajdu István által tett 50 frt adományozáson felül a következő adományok folytak be: a 126. számú iven az Arad osanádi vasút-társaság igazgatósága 25 frt, nagyságos Kosztolányi László ur 39. számú iven Kosztolányi László 1 frt, Svartecsky Elek 1 frt, Nikolics Döme 1 frt, Varjassy Lajos 1 frt, Virágh Lajos 1 frt, Zöldy Jenő 1 frt, Veszely Pál 1 frt, a 257. számú iven Zdrachál Ferenc 1 frt. Az eddigi adományok összege 88 frt. A gyűjtés és adományosok uraknak köszönetét nyilvánítja az egyházi előjáróság.

— **Artézi kut.** A cs. palotai artézi kut furását — írja levelezőnk — a vállalkozó Csupa ák abba hagyta, s majd csak tavaszra fogja folytatni.

— **Csavarogók üldözése.** Rossz napok virradtak most azokra a fiatal suhancokra, kik lakás, tartózkodás nélkül csavarogva jártak be a várost leve a prédára, mit a jó szerenose s merességük nekik juttat. A rendőrség már kedden éjjel megháborgatta ezeknek az embereknek a csendes nyugalomát, négyet a hűvöserre tevéu szent karácsonyi ünnepére, szerdán este a városnak főleg a páyudvar feőli részét vette a rendőrség kutatás alá s sikerült is három csavarogó nyakon csipnie kiket astán habozás nélkül lecsuktak s büntetésük kiálása után kitoloncolnak a városból.

— **Öngyilkos vállalkozó.** Nagy-Halmágyról jelenti levelezőnk, hogy Schlik János vasutépítési vállalkozó a minap a közeli Talács községben öngyilkosságot követett el. Felső kabátját, hat lövetű revolverét és zseboráját mintegy 300 lépésnyire lakásától a Körös-parton találták szanaszét fekve, amiből nyilvánvaló volt, hogy a szegény ember elemészette magát. Rövid keresés után rá is bukkantak holttestére, mit a Körös dobott ki a partra.

— **Ujabb lámpa-affer Soborsinban.** Soborsinban tudvalevőleg nemrég nagy összekocozás volt az utozai lámpások miatt, amikor a lakosság egy része minden áron ki akart törni. Most mint halljuk, hasonló heczoz késztül odakint. A mellékutózak lakói kéri a lámpák eltávolítását, mert azokat hónapok óta nem gyújtották meg s minduntalan a lámpaoszlopokba ütődnek. Ebben az indoklásban van is valami.

— **Élet és halál.** A tisztai orvosi hivatal statisztikai kimutatása szerint az elmúlt héten született Aradon összesen 83 egyén és pedig 16 fi és 17 nő, arány 58:7 pro mille; meghalt ugyan ezen idő alatt összesen 19 egyén és pedig 7 fi és 12 nő, arány 21:0 pro mille.

— **Betörés Kurtioson.** Az éjjel, mint kurtiosi levelezőnk telefonon jelenti, Bulboka Todor jómódu gazda házába az utozai felőli ablakon betörték. A gazda 200 frtot rejtett el egy láda fiókjában, de azt a tettesek nem találták meg s így eredmény nélkül vonultak vissza. A rendőrség megindította a nyomozást.

— **Drága karácsonyfa.** Nincsen fény árny nélkül. Koraszeg Mátyás aradi lakos is kitalálta a módját, miként kelljen a szent ünnep jelentőségét profanisálni. Ő ugyanis kifejezte azt, hogy a nagy karácsonyfa kereslet kész üzlet azoknak, kik olyat eladásra bocsátanak. Mivel pedig neki fényárny raktára nem volt, tehát kereste a módját, hogy miként tegyen arra szert. Az alkony óráiban tegnap felkereste a Baross-parkot, bizva a osend és elhagyatottságban, hozzáfogott egy fiatal fényárny kivágásához. A rendőr azonban meghalotta a fejszezsapásokat, ott termett s az üzletben utazót bekísérte a torony alá. Jóó Béla kihágási bíró ezután illően elbánt vele: 25 frt pénzbírságra esetleg három napi elzárásra ítélte.

— **Kijózanodot falu.** A borivás meg a dohányzás fajulhat el olyan erős szenvedélylyé, amiről leszolni majdnem lehetetlen. A test minden résecskéje tiltakozik az ellen, hogy az iszákos lemondjon a szesz italokról s a pipás ember faképnél hagyja a dohányt, mert a szesz és a nikotin hosszú idő alatt olyan szükségletté válik az ilyenformán beteggett szervezetnek, akarcsak a kenyér. Valósággal hősiesség kell ahhoz, hogy valaki egyszerre hátat fordítson a bornak, pálinkának, ha már hozzá szokott az italhoz, de még példátlanabb az, hogy egyszerre egy egész falunak tiltakozzék a jobbik esze az ellen, hogy minden valahogyan csak nélkülözhető garas a kocsmába vándoroljon. Ilyen falu a zenplénymegyei Kócsó, amelynek lakossága egyezsége lépett minden szesz ital elleméabn. Kimondták, hogy többé nem isznak semmi olyan italt, a mi megbolondítja az embert, megmaradnak a tiszta forrásvíz mellett. Aki vét a paktum ellen, az ötven forint bírságot fizet az iskola jóváltára. A derék falu valószínűleg a választás alatt undorodott meg a pálinkától. Csak nehogy valami kis mulandó kacsonjammnr legyen az elhatározás alapja, mert akkor nem sokéig marad érvényben a paktum.

Bauer Gyula ur a szegények részére 2 csomag, Szeberényi Gyula ur pedig egy csomag

szivarvéget adományozván, ezen jótékony adományukért az abban részesültek helyett köszönetét nyilvánítja S arlot Domokos főkapitány.

— **Felhívjuk t. olvasóink figyelmét a régi és jó hírnévű örvendő „Lefkóvita és Káry” (Budapest, Gizellatér 4. sz.) nagy selyem truházára, hol rendkívül olcsón árúsitanak az ünnepek előtt, selyem, bársony, plüss, crimmer, csipke, szalag, divat — stb. ezikkel. Minták bérmentve küldetnek és 50 forintos rendelésnél szép karácsonyi ajándékot mellékel fenti cségg.**

— **Singer L. S.** tekintélyes aradi kereskedőnek amerikai varrógépek, vasbutor és pénzeszékények gyártárakára e helyen is felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét. Az üzlet a „Nádor” szálloda mellett van s egyike a legsolidabbaknak, hol a közönség pontos kiszolgálásában kitűnő és tartós árukat kap. A kőaségek 25 százalékos engedményben részesülnek.

HYMEN.

Fried József fővárosi mérnök jegyet váltott örv, Pollák Samuné aradi lakónő leányával Regia a kisasszonnyal.

GYÁSZROVAT.

† Tenner Irma. Szomorúságot, gyászt hozott a szeretet ünnepe a Tenner családra. Egy fiatal tagját, Irmát ragadta el tegnap reggel a halál, mely azonban esuttal megváltás. A jökedvű, övéitől és ismerőseitől szeretett leány egy esztendő óta betegeskedett. Tüdőbaja ellen hiába keresett orvosságot itthon és a hegyvidék balzsamos levegőjében, szenvedései csak nem multak el. A család gyászjelentése a szomorú esetről így hangzik:

Örv. Tenner Ignácóné, úgy saját, mint gyermekei, József, Róza, férj. Tenner Lajosné Gyula, Rezső, Lipót, Béla és László, veje Tenner Lajos, menyei Tenner Józsefné, szül. Bak Mariska, Tenner Gyuláné, szül. Kohn Berta unokái és számos rokonai nevében megtört szívvel jelenti forrón szeretett gyermek, testvér, sógornó és rokon Tenner Irma tolyó hó 24-én reggel 9 órakor hosszabb szenvedés után történt gyászos elhunytát. A drága halott hült tetemei folyó hó 25-én d. u. 8 órakor fognak Erzsébet-utca 1-ső sz. (lóvasúti épület) a helybeli „ref.” sírkertbe örök nyugalomnak átadatni. Aldás emlékére! Béke hamvaira! Arad, 1896. december hó 24.

† Jankay József. Arad egyik legismertebb alakja hunyta le a szeméit tegnap éjjel. Jankay József, 1848-49-es honvéd-főhadnagy, az ismert poéta, ki „Az ország kortese” álnév alatt hosszú éveken át jó szatirával megírott politikai versekkel szerepelt a fővárosi lapok hasábjain. Az ellenzéki párttalársaságok egyik élető lelke volt, a ki minden politikai mozgalomban szerepelt s körében nagy népszerűséggel bírt. Fiatalabb éveiben mérnökösködött is. 65 évet élt s mindössze pár nap óta volt komolyabb beteg. Halálát ifju neje siratja, mivel két esztendeje kelt egybe. A gyászjelentés így hangzik:

Örv. Jankay Józsefné szül. Dollencz Emilia mint neje, Dollencz Tóbiás mint apó, Dollencz Tóbiásné mint anyós, Dollencz Ilonka mint sógornó, valamint számos rokonai és jóbarátai nevében is mély fájdalommal s megtört szívvel tudatja forrón szeretett s felejtethetlen férje, illetőleg vő, sógor és rokon Jankay József, 1848-49-iki honvéd-főhadnagynak, folyó évi december hó 23-án, éjjeli fél 12 órakor, életének 65-ik s boldog házassága 2-ik évében történt jobblétre sanderültét. A kisenvedett kedves halott hült tetemei december hó 25-én, délután fél 3 órakor fognak Flórián-utca 5a) szám alatt levő gyászháznál az ev. ref. egyház ritusa szerint tartandó istentisztelet után a helybeli felső temetőben levő családi sírkertbe örök nyugalomra tétetni. Arad, 1896. december 24. Béke poraira! Aldás emlékére!

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Polgári önszegélyző egyesület. Mindazokat kiket az aradi polgári önszegélyző egyesület mint szövetkezet pénztára tagjánál már előjegyzett, valamint a belépni szándékozokat is folyó évi december hó 26-án a szombaton, karácsony másodnapján délután 3 órakor az ipartestület emeleti nagytermében

tartandó közgyűlésre az igazgatóság eszenel tisztelettel meghívja.

(*) Az első aradi betegsegélyző és temetkezési egyesület elnökege folyó hó 28. azas hétfőn délután fél 6 órakor irodája helyiségében (Szabadságtér 11. szám I-és emelet) választmányi ülést tart, mely alkalommal új tagok is felvételnek.

(*) A kurticsi olvasó egyesület e hó 20-án tartotta rendes évi közgyűlését, melyen — írja levelezőnk — meggyőződést szerezünk az elnöki jelentés alapján, hogy ezen egyesület úgy az erkölcsi, mint az anyagi haladás fokán állva, szép fejlődésnek indult. A már eddig is szép könyvtárát képes évről-évre újabb művekkel gyarapítani, hogy ez által is kielégítenek a tagok igényei. Ugyanekkor volt a tisztújítás is mely a következő eredményre végződött: Elnök lett: B o k s á n Szever, alelnök: B e n j á m i n Lajos, titkár: S t a r k Ármin, pénztáros: K n ö p f m a c h e r József, könyvtáros; W e i n i n g e r Zsigmond.

(*) Dalárda Eleken. Hollósy Kálmán az eleki kerület anyakönyvvezető helyettesének indítványára Eleken dalárda van alakulóban. Az életre való eszmét az eleki intelligencia nagy örömmel karolta fel, majdnem teljes számmal sietett sorakozni, s a hazafias egyület sorába jutni. A magyarosodás terén szép jövőt lehet jósolni az új dalárdának. A dalárda czime ezredévesdalegyesület" lesz

(*) A nagy-halmágyi olvasó kör, mely már mintegy két évtized óta fenn áll, vajudással elérte azt az időt, hogy végre rendelkezik három szép nagy teremmel a melyek teljesen, uri módon be vannak butorozva. Sőt rendelkezik annyi késszempénsszel, hogy egy teke-asztalt is rendelhetett, melynek vételára 600 frt s mely összeget azonnal ki is fogják fizetni. Rendelt az olvasó kör a folyó évben több mint 400 frt értékű irodalmi művet stb. Az olvasó kör eddigi vajudása olyan eredt, hogy senki sem látogatta most azonban, dícséret érte az elnöknek, folytonos látogatottságnak örvend, mely közelebb hozta egymáshoz a már szakadni látszó társadalmi életet és a már alvó kedélyeket felvidította.

(*) A Kossuth Lajos egyesület ma délután fél 3 órakor választmányi ülést tart.

(*) Flók-pénztár. Az aradi kerületi betegsegélyző pénztár soborsini főkje 1895. év végén 151 tagot számlált. Évköszben kilépett 187 tag belépett 167 tagállomány az 1896. év végével 131 tag.

TANÜGY.

(—) Fizetési előléptetés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter S z t r o j i n y Lajos a r a d i kir-főreáliskolai tanárt magasabb fizetési osztályba léptette elő.

(—) Államsegély a gurahonczli iskolának. A vallás és közoktatásügyi miniszter a g u r a h o n c s i gör. keleti elemi iskola részére az 1895-96-ik tanévtől kezdődőleg négy egymás után következő évre évi 71 frt. államsegélyt engedélyezett. Ez a segélyösszeg a tanító fizetésének 300 frtra való kiegészítésére fog fordíthatni.

(—) Kanyaró az iskolában. A g a l s a i róm. kath. elemi iskolába járó tanköteles gyermekek közt — mint levelezőnk írja — járványosan fel lépett a kanyaró. E miatt a hatóság az iskolát két hétre bezáratta.

(—) Köszönet a kir. tanfelügyelőnek. Az alábbi sorok közlésére kértek fel bennünket. Nagyságos V a r j a s s y Árpád Urnak, Aradvármegye kir. tanfelügyelőjének, Aradon. Alulírottak, mint a simándi róm. kath. hitközség megbízott tagjai, el nem mulasztható erkölcsi kötelességünknek tartjuk a legmélyebben átértett hálás köszönetünknek és benső megnyugvással párosult őszinte elismerésünknek ezuton a nyilvánosság előtt ünnepélyes kifejezést adni azon eredménydus gyors és hathatós intézkedéséért, a melylyel a főtisztelendő K r a m p János eleki róm. kath. esperes-plébános, mint hitfelekezeti tanfelügyelő ur felkérése által interventiójának érvényesülése utján a Nagyságodhoz folyó évi november hó 8-án beterveztett kérvényünkben a simándi róm. kath. iskola s a tanítói fizetés kiszolgáltatása stb. körül felmerült rendellenességek és szabálytalanságokat felsoroló panaszunkat az ügy nemes és fontos voltánál fogva magáévá téve, azokat teljes megnyugvásunk és lelki megelégedésünkre orvosolta. A midőn a köszönet legnemesebb érzetétől áthatva ezt

tesszük, becses pártfogását jövőre nézve is kérve vagyunk Simándon, 1896. évi december hó 24-én Nagyságodnak kitűnő tisztelettel: E i s e n b i l Ferencz E n g e l h a r t Márton F a c k e l m a n József H u b e r t Georg.

(—) Új iskola a megyében. Kurtics községe a hozzá csatolt Pusztá-Szent-Pálon a rozoga iskola helyébe egy modern iskolát építtetett, mely már tökéletesen elkészülve rendeltetésének át is adatott. Az építkezés költségeinek fedezéséhez M o c s o n y i Zenó nagybirtokos 250 frttal járult hozzá. Hogy az építkezést még a millenáris évben be lehetett fejezni ebben a fő érdem részint F r i e b e i s z Miklós iskolaszéki elnöke, részint pedig S z e r é n y Sándor községi jegyzőé, kik vállaltva buzgolkodtak annak felépítésén. Okleveles tanító is van már V r á n a Ferencz személyében.

(—) A soborsini községi iskola a zinoctár kezgyéből adományozott 60 hold erdő árának maholnap végére járván, a osekélyszámu s nagyobbára szegény sorsu lakosság 5% iskolaadójára lesz utalva, úgy hogy a nélkülözhetlen kiadások sem lesznek már 2-3 év múlva fedezhetők. Pedig, hogy ez az iskola nagyon megérdemelné, a már több ízben kért állami támogatást, azt azonkívül is, hogy ugyszólván végvára Aradmegye délkeleti részén az elszigetelt magyarságnak azt az alábbi rövid statistika is bizonyítja. Az 1896-7 tanévre a finiskolába beiratkozott, — mindamellott hogy a helybeli tankötelesek száma az utobbi 5 évben 50% apadt, — 31 tanuló, — köztük 15 vidéki. Magyar 13, német 7, román 11 kik szép haladást tesznek a magyar nyelvben. A leány iskolába évi 9 frt tandij mellett is 10 a vidéki az összes tanulók között 2 román. Mit tehetne ez iskola kellő anyagi eszközökkel s a tulajmagustandij mérséklése esetén! A leányiskolával kapcsolatos kisededővoba 8 frt évi tandij mellett is 12 kisedd iratott be. Csakugyan elérkészt hát nálunk is — írja levelezőnk — az állami támogatás ideje.

MULATSÁGOK.

(=) Január 16. Már est a dátumot városzerte emlegetik. Az izraelita nőgyesület népszerű ötlete, hogy O s b u d a v á r sokadalmat idevarázsolja a „Fehér Kereszt” helyiségeibe, mindenki emlékezetébe véste a januárnak azt a napját. A védőasszonyok buzgón járják most a lányos házakat, hogy a nőket a különböző napkeleti és napnyugati pavillonokba, a leányokat közreműködésre megüyerjék. Legnagyobb fejtörést az okozza a rendezőségnek, ki legyen az alvó fakir. Gonosz nyelvek szerint annyira erre a foglalkozásra a hivatott, hogy az valóságos embarras de richesses. Aztán még egy baj van. Attól félnek az óvatos asszonyok, hogy a kiválasztott két polgári fakir úgy tesz mint a „Vigéczek” Giszje, nem ébred fel. E felől megnyugtathatjuk a gondos urhölgyeket. Nincsen az istennek olyan fakirja — akár mérnök, akár ügyvéd vagy orvos legyen is Osbudaváran kívül, hogy fel ne támadjon, ha a „Jambó-társaság” leányai megverik a füle mellett a kis dobót. Még a Lóth felesége is abba hagyná a sóhálványkodás mesterességét erre a csiklandós muzsikára. — Azért hát csak nyugodtan élteszük január tizenhatodikát, a mikor a „Fehér Kereszt”-ben hegyen-völgyön lesz a lakodalom.

(=) Önkéntesek bálja. Mindjobban közeleg a nap, melyen a mi derék önkénteseink kiállnak a bálterem sima parkettjára, bizonyoságot téve arról, hogy nemcsak a „haptak” szigorú parancsa alatt állják meg helyüket. Ha máshol nem is, de a leánykasereg körében mutatkozó mosgalom és izgatottság bizonyára legjobb tanujale j a n u á r 9-e közeledtének. Hogy ily körülmények között milyen lesz ennek a bálnak a sikere, azt talán szószaporítás nélkül nem is lehet találgatni. A meghívok már szerte járták a város minden lányos házat s most már csak jó volna siettetni a napokat, hogy minél előbb itt volna a január 9-ike.

(=) Az idei farsang bizonyára ki fogja elégiteni Terpsichore hiveit. Január 6-ikától március 3-áig, tehát csaknem két egész hónapig fog tartani. Addig kibálazhatja magát jól a fiatalság.

(=) Mulatság Kurticson. A kurticsi olvasó egyesület legutóbb tartott közgyűlésén elhatározta, hogy a farsang elején saját tőkájének emelésére táncvigalmat rendez. A vigalom sikere érdekében már most megtették a legszelebb körü intézkedéseket.

(=) Kaszlinói estélyek. Cs.-Palotán — írja levelezőnk — már eddig két társas estélyt rendeztek felolvasással egybekötve. A felolvasó a tehetséges B r e n g a r t n e r Henrik községi jegyző volt, ki először a társadalomról értekezett, második felolvasásában pedig azon emlékiratot olvasta fel mely a községi történetét foglalja magában.

(=) Az aradi ifjuság egy része január 17-én táncvigalmat rendez az iparosházban. Belépti jegy 80 kr. Jegyek Vasócsy, Maresch és Berger áletében kaphatók.

SZÍNHÁZ ES IRODALOM.

A színház műsora:

Péntek: Délután: Királyné dragonyosa, operette. Este: Aranyember, színmű.
Szombat: Délután: Gyerekasszony, népszínmű. Este: Vigéczek, bohózat.
Vasárnap: Délután: Egy katona története, dráma. Este: Bányamester, operette.

* Ujdonságok a színházban. A színházban több ujdonságra készülnek. Műsorra kerülnek karácsony után „Az öreg Follisus vigjátéka, „Beosztletbíró” B o e n y á k Zoltán színműve, „Marianne” E h e g a r a y drámája, „Az államtitkár”, A helyettes.

„Eljen a kisiparos”
„Csalj meg édes.”
„Celestin apó” „Ninette” operettek és a „Kis lord” színmű. Felújítják P a u l a i n é Adorján Berta kedvéért „Fromont és Risler” és „Lecouvreur Adrienne” francia színműveket.

* Salvini Gusztáv a r a d i vendégszerelésére vonatkozólag a tárgyalások megbízottja és L e s s k a y igazgató között még folynak. De olyan stádiumban vannak azonban, hogy a híres tragikus Aradra jövetele január első napjaiban egészen biztosra vehető.

* Pick Steiner Soma hangversenye szombaton délután lesz a „Fehér kereszt” nagytermében. Az ifju hegedűművész, ki H u b a y Jenő és J o a c h i m József legkitűnőbb tanítványa, már csak azért is nagy érdeklődésre tarthat számot, mert nálunk ittaon van. Aradi fiu, ki évekkal eselőtt került ki Berlinbe, azóta Németország nagy városaiban, Bécsben és Budapesten hegedűjátékával nagy sikert aratott. Erdekes változatos műsorát gazdagítja egy aradi leány A l d e n (Kohn) Iza néhány énekszama. Jegyek K e p p i c h [és S c h r e y e r zeneműtraktárában válthatók.

* Gál Gyula legközelebbi szerepe. A V i g s z i n h á z legközelebbi két ujdonságában Gál Gyulának igen hatásosnak ígérkező szerepe lesz. Komoly, jellem szerep az egyik, vig, könnyű véru alak a másik. Mindkettőt egy este fogja eljátszani. B r a c o s s a „Hütel” hírneves szerzőjének „Alarczok” című egy felvonásos drámájában ő játssza a férjet, ki öngyilkosá lett felesége tetemének boncolásánál tudja meg, hogy hitvesi becsületlen volt esett. S a ki a foltot ejtette, üzletlárs. Bár tudja gyalázatát, alarczot kell viselnie, le kell indulatait győznie, mert felnőtt leánya sorsa így kívánja. E darabbal egyszerre adják M a k a i Emil és Szécsi Ferencz „Kaland” dramoletjét, melyben Gál olyan vén csábitót játszik, mint a Goldstein „Számi” Gerson Tamása, csak hogy grófi kiadásban. A két darab között B a r n a Izsó karmesternek ez alkalomra irt közzenéje lesz.

* A Vigszínház bevételei. A V i g s z i n h á z aránylag a legdrágábban szervezett színház Budapesten. Sok, sőt egyben másban föléltagos tagja van, azonkívül egyéb személyi és dologi kiadásokra igen nagy pénz kel. Azért mint fővárosi színhási körökben becsólik, az ifju vállalat jövedelmező is lesz, ha így halad előr. Szeptember óta egyetlen egy estéje sem volt, hogy 800 forintnál kevesebb lett volna a bevétel. A sürűn változó bemutató előadásokra pedig mindig zsúfolásig megtelik a színház, a mi az őss óta

olcsóbbá tett helyérek mellett is közel 2000 forint bevételt jelent.

*** Uj zeneművek.** K e p p i o h és S c h r e y e r zeneműdraktárukban megérkezett új és ajánlatos zeneművek: (legalkalmasabb új évi ajánlások:) Tustitia, Lengyelke, Kontor Elektől. Fülemlődöl, Gerzától. békésmegyei nótát. „Juhhe die Medel seinda“, Loreztól. Schmetterint, új operete-keringő. „Chilperio“, új operete Horvától, egyvelege. „Kecke Frätzen“, keringő. „Löwenjäger“, új operette, Verőtől. „Toledad“, új operette, Andrantól. „Venedig in Win“, keringő. „Nagy keringő-egybele“, Komzaktól. „Zoe“, Ivanovicitől. „Kecke Sonabel“, Názleről. „Der Zauber von nie“, új operette, Herbertől. Nagy választék zeneműalbumokban, mint Strauss, Lanner, Bratnus, Lachner, Lassen, Taubert, Liszt, Rubinstein, magyar nóták, stb. Kaphatók a fenti összegnél Aradon, Polgári takarékpénztár épületben, Andrassy-tér 19-ik szám alatt. Vidéki rendelések azonnal eszközöltetnek. Telefon szám 345. vidéki rendelések azonnal eszközöltetnek.

SPORT.

A nagyhalmágyi farkasvadászat.

— Saját tudósítónktól. —

Mint az „Aradi Közlöny“ egyik számában olvastam a nagyhalmágyi hivatalos hajtó vadászat megtartott és az alkalommal daczára, hogy farkasra történt a vadászat, csak egy egyetlen róka esett áldozatul.

Ebből a hírből a közönség persze azt hiszi, hogy a nagyhalmágyi járásban nincsenek farkasok, duvadak, Igenis vannak, de ezek, daczára annak, hogy az erdőkben, fák között tartózkodnak még sem voltak hajlandók az acsuzai farkaktárhoz lesételni, hanem elküldték a róka komát kémnek, mely kissé ügyetlenkedett s így történt az, hogy az egyik vadászt öt puffantotta oldalba.

A farkasok látván, hogy kémük vissza nem tér, először a vadászat tartama alatt elbandukoltak Lásurra, ott megpecsenyéztek egy lovat, — majd pedig Gurahonosra sétáltak, hol az ut fáradalmait kipihenni akarták egy kis bárány hus után.

A vadászat különben igen jól sikerült. Söt sikerült egyik másik vadásznak nem csak egy hanem három disznót is fogni. Az hogy a sertés nem volt vad, nem baj, megtörténik az több vadászon is. Ami az ételeket és italokat illeti, az is nagyon megfelelő volt, de egy kissé borsos.

Most már kérem azt hiszem tetszik érteni, hogy miért nem mentek a farkasok Acsvára.

Majd elfelejtettem még megjegyezni, hogy egyik vadász felállás után nagyon türelmetlenkedett és unalmában egy fadoronggal a hegyoldalába addig kaparászott, míg a víz pataként ömlött.

Ekkor a híres vadász azon hiszemben, hogy a farkasok itatóra majd oda mennek, csupa báforságból megesszökött.

Jövőben a farkasoknak időszerű fogaszéjjel küldeni azzal a csalogató figyelemzetéssel, hogy ha a vadászokat meglátogatják, rakatnak a részükre egy nagy máglyát s annál szabad lesz nekik is melegedniök.

+ Jégpálya Soborsinban. Soborsinban nem panaszkodhatnak az ellen, hogy nincs jég. Mig az aradi szép leányok hiába rimánkodnak egy kis jégért, addig Soborsinban épp az a baj, hogy a Hunyady gróf által a községnek adományozott csinos jégpálya hetek óta néptelen. Pedig a jégaport az utóbbi két év alatt szépen fellendült, bár az idén anynyira elhanyagolni. Bezzeg, ha itt Aradon volna az a jégpálya!

TÁVIRATOK.

Az idei karácsony.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) Borongós esthomály délben, fényes, áruccikkkel dusan felszerelt üzletek vevő nélkül, ez az idei karácsonynak a képe. Azonfelül sár, nagy sár teszi kellemetlenné az utcán való időzést. A közönséget azonban úgy látszik mindez nem tartja vissza, hogy az utcákat el ne lépje s mindezek a kellemetlen külsőségek mellett

is igen mozgalmas az idei karácsony külső képe.

Kuncz érsek hagyatéka.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) Érdekes per foglalkoztatja a jogászvilágot. Kuncz József kalocsai érsek, mintegy harmincz év előtt harmadtélmilliónyi vagyon hátrahagyásával meghalt. Végrendelet hiányában a hagyatékokat az érsekesség vette birtokába, evvel szemben azonban a néhai érsek unokahuga: Török Jánosné, törvényes örökösödés címén pert indított. A kérdés eldöntését, mely az egyházi személyek utáni örökösödés sok tekintetben vitás kérdésében elvi jelentőségű, nagy érdeklődéssel várják.

A legujabb válópör.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. táv.) Egy milliomos vadászatról érkezve, nejét egy ösmert fővárosi művésszel találta tete a tétben. Válópör lesz. Ennek kapcsán beszélnek a Wahrmann-Krausz válópörnek egy újabb csatolt válóokjáról.

A kisiklott expressz vonat.

Budapest, december 24. (Saját tud. táv.) Az ostende-constanzai expreszvonat kisiklása alkalmával, melyről a mai lapok megemlékeztek három utas sebesült meg.

Izgató pap.

Budapest, decz. 24. (Saj. tud. távirata.) Stojlovskit, az izgató papot valószínűleg vallásháborítás miatt fogják perbe. Egyelőre a törvényszék foglya marad.

A király utazása.

Bécs, december 24. (Saj. tud. távirata.) O felsege ma reggel Lichteneggbe utazott.

Elégedetlen szegények.

Bécs, december 24. (Saj. tud. táv.) A városházán ma a karácsonyi ünnepek alkalmából segélypénzeket osztottak ki. Ezen közben néhányan a kik a segélyösszegével be nem érték, lázongani kezdettek, s nagy zavart csaptak. Többeket elfogtak.

Succi megőrült.

Oaris, december 24. (Saj. tud. táv.) Succi, aki tudvalevőleg a koplalásból él, itt negyven napos koplalási turnusra vállalkozott, a hosszú időt azonban nem bírta ki, időközben megőrült.

Szerbiából.

Belgrád, december 24. (Saj. tud. táv.) A radikális központi bizottság több tekintélyes tagot kizárt ismét. Pasics beteg. A radikális „Narod“ legujabb számát lefoglalták, mert erős kritikát mond, hogy a király Kállaynak a fehér sas rend nagyszalagját adományozta. Novakovic állítólag lemondását beadta. A király elfogja fogadni.

Diákok nemzetközi akciója.

Turin, december 24. (Saj. tud. táv.) Az itteni diákegyelet elhatározta, hogy Europa szerte akciózt indít a diákok közt egy kérvény aláírása végett, amelyvel az orosz czárnál a politizáló orosz diákok elítélésénél elnézést kérnek.

Orosz-Kinai vasut.

Szentpétervár, decz. 24. (Saj. tud. táv.) A „ma“ megjelent ukaz helybenhagyja a

keletkinai vasutársaság statutumát. Ez új vasut Holun-Kiang tartomány nyugati határáról Kirin tartomány keleti határáig fog vezetni. A fővonalakat a szibériai vasutal is össze fogják kötni. Az orosz-kinai bank részvénytársaságot alakított „kelet-kinai vasutársaság“ név alatt. A Kinával kötött szerződés 80 évre szól és csak orosz és kinaiak szerezhetnek részvényt. A munkálatokat 1897 aug. 16. kell megkezdeni és hat év alatt kell befejezni. 5 millió papírrubel a tőke és 1000 db 5000 rubeles részvényt adnak ki.

Török események.

Konstantinápoly, decz. 24. (Saj. tud. táv.) A Yildiz palotában bizottság tanácskozott a hadseregnél és másutt lehető megtakarításokról. Az amnesztia hatását rontja, hogy feltételül az örménybizottság feloszlását tüzi ki.

Külföldi tőzsdékről.

Bécs, december 24. (Saj. tud. táv.) Zárlat osztrák hitel 374.30 magyar hitel 411.50 államvasut 359.70 déli vasut 91.75 magyar arany 122.30 osztrák arany 123.15 magyar korona 99 osztrák korona 100.80 alpari 86.20.

Berlin, december 24. (Saj. tud. táv.) Zárlat ezüst járadék 101.50 osztrák hitel 284.50 államvasut 152.25 déli vasut 89.70 osztrák arany 104, magyar arany 108.60, orosz bankjegyek 216.40, új orosz kölcsön 66.60, magyar vaskepu kölcsön 108.70, bécsi váltó árfolyam 169.60, olasz járadék 91.20, elbevölgyi 188.

Páris, december 24. (Saj. tud. távirata.) Zárlat: 30 százalékos francia járadék 102.38, 4 és fél százalékos francia járadék 105.70, olasz járadék 98.10, állam vasut 275 osztrák arany 104.30, ottomán bank 528, török dohány 306, osztrák landerbank 541, alpari 190.

Hamburg, december 24. (Saj. tud. táv.) Zárlat: osztrák hitel 315.75, állam déli vasut 100 osztrák arany, 104 magyar arany 108.35, olasz járadék 91.90.

London, december 24. (Saját tud. távirata.) Zárlat: Konzolok 111.08, déli vasut 8.50.

KÖZGAZDASÁG ES KÖZLEKEDÉS.

S z e z s z i e t.

— Deczember 24. —

Mai jegyzéseink: Kőszára nagyban nyers szesz 50 forint 50 krajczár, kőszinyber 51 forint — krajczár hordó nélkül, per 100 liter %, beleértve 25 frt fogyasztási adót Száritott moslék 5 frt 90 kr. métermassáknént.

Budapesti gabnatózede.

— Az „Aradi Közlöny“ távirati tudósítása. —

Budapest, deczember 24. d. n. 5 óra.

Buza bányági új	7.80 — 8.45
Buza tiszavidéki	8.05 — 8.50
Buza postvidéki	8. — 8.45
Buza fejérmeg, ei	8. — 8.45
Buza bácskai	8.10 — 8.55
Rozs új, elsőrendű	6.65 — 6.70
Rozs új, másodrendű	6.80 — 6.85
Arpa takarmány	4. — 4.85
Arpa égetni való	5.10 — 5.90
Arpa sörfőzde	6.50 — 8. —
Zab	5.70 — 6.90
Tengeri bányási	8.45 — 8.90
Tengeri másnemű	8.30 — 8.40
Káposzta-repozse bányási	11.75 — 12.25
Köles	5.80 — 5.90
Buza márczius—április	— — — —
Buza szeptember—október	8.25 — 8.26
Buza május—június	— — — —
Rozs szeptember—október	6.82 — 6.84
Tengeri május—június	8.89 — 8.90
Tengeri július—augusztus	— — — —
Tengeri októberre	— — — —
Zab márczius—április	5.98 — 5.95
Zab szeptember—október	— — — —
Káposzta-repozse augusztus—szeptember	11.35 — 11.45

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

V. D. (Elek) Köszönjük. Csak tovább is ilyen szorgalmasan. Simi (Arad) Ugyesen ír, de ennek a „kaland“nak nincs témája. Probálkossék mással.

S. F. (Konop) Későn kaptuk; az ünnepek után jönni fog.

Z. G. (Konop) Telefonon mondották be, hivatalos helyről. Az egész ké énben annyira jelentéktelen, hogy nem érdemes helyrehozni.

R-sz. (Arad) Az óriási anyaghalmas miatt bizony már csak az ünnepek utánra maradt.

Sz. P. (Budapest) Addig is, míg magánlevél menne, sietünk kijelenteni, hogy nagyon szívesen! Levélben többet.

Sz. I. (Pécska) Meg vagyunk elégedve a kérések továbbra is szíves működését.

Aradvárosi színház.

Bérlet 81. szám.

Bérlet 81. szám.

Pénteken, 1896. évi december 25-én

D. u. 8¹/₂ óraker, fél árákkal:

A királyné dragonyosa.

Nagy operette 3 felvonásban. Írták: Pierre Decourcelle és Franço Bauvallet, Zenéjét: Wenzel Leopold. Fordították: Erva Lajos és Rakosi Viktor.

Kezdeté 3¹/₂ óraker.

Este 7 óraker, rendez. Árákkal:

Aranyember.

Dráma 5 felvonásban, előjátékkal Írta: Jókai Mór.

Kezdeté 7 óraker.

KIS LOTTO.

Frágai:

58, 90, 74, 85, 3.

Nagy-Szebeni:

41, 62, 61, 11, 86.

Bécsi:

3, 60, 39, 48, 54

Temesvári:

28, 15, 61, 59, 36

Felelős szerkesztő: Vass Géza.

NYILTTÉR.*

T E A

T E A

T E A

ÉS

R U M

R U M

R U M

R U M

Igen fontos

vendéglősök, kávéháztulajdonosok és nagyobb családoknak

ajánljuk

3 liter tartalmu üvegkosarakban Demyon kítűnő

JAMAICA RUM-unkat

3 frt 50 kr. előleges beküldése vagy utánvételei — ingyen csomagolás mellett.

VOJTEK és WEISZ

gyógyárú üzlete ARADON. 1866

Központi Szálloda Központi Szálloda NAGY DISZTERMÉBEN KATONA-ZENE HANGVERSENY.

A cs. és kir. 33. gyalogezred zenekarának

HANGVERSENYE

belépti-dij nélkül,

folyó hó 26-án szombaton este fél 8—12-ig.

folyó hó 27-én vasárnap délután 4—8 óráig.

MUSOR:

I. RÉSZ.

1. Induló.
2. „Czigányzó“, Ouverture Bálfőtől
3. „Frühlingboten“, Keringő Schwalmtól
4. Finale aus „Traviata“ Verditől
5. Grosse Fantasie a. d. Oper. Ca-vallerie Rusticana.

II. RÉSZ.

6. „Die Diebische Elster“ Ouverture Rossinótól
7. Serenade für „Flöte und Horn“ Filtől
8. Fantasie aus der oper „Carmen“ Schreiner:ól
9. Hochzeitsmarsch aus Sommernachts-traum Mendelssohntól
10. „Leichtes Blut“, gyorspolka Strausstól.

Katonahangverseny után cigányzene.

Kitűnő konyha. Dreher-korona sör és Spatenbräu bajor sör. Pontos kiszolgálás.

A nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlja

A Központi Szálloda szövetkezet igazgatósága.

168

Eladó ház.

A Ferencz-téren újonnan épült még 11 évig adómentes

H Á Z

szabad kézből eladó. 1820

Részletfizetésre is

karácsonyi és menyasszonyi ajándékok

Sussman Fülöp és Társa
LEMBERG.

Chinaezüst gyár

(oroszkészítmény.)

Ajánlják

1891

részlet fizetésre is valódi chinae üst gyártmányukat

a legjobb és legtartósabb kivitelben.

Vezérképviselő Arad és vidéke részére

LICHTBLAU J.

ARADON.

Iroda és mintaraktár: Andrássy-tér 3. sz., (Neuman-ház) I. emelet.

Megrendelő esetén azokat a rendelő lakásán is bemutatnám. Kívánatra minták bízhoz küldetnek.

Ugyanott egy helyi ügynök alkalmaztatik.

Van szerencsém a t. közönséget értesíteni, hogy a

Sörcsarnok helyiségemhez

tartozó

Vass-féle tánczterem

ujonnan diszitve, fényesen világítva.

bálakra, lakodalmakra

a legjutányosabb áron megkapható

Tisztelettel:

Kánya Géza,

1816

vendéglős.

Ugyanitt valódi rácz ürmös kapható literje 1 forint 20 krajczárért.

FOGORVOSI MŰTEREM.

Cs. és kir. kizárólagosan szab.

REFORM-VULKANIT fogsorok.

A Hygienia minden követelményeinek megfelelők.

A szájpád nyálkahártyáját nem izgatják, gyulladást nem okoznak, mint a kautschuk fogsorok.

Ha a szájbán használható egészséges fogak vannak, azokat nem rongálják, mint a kauszuk fogsorok.

Eltörése, bárminő erős harapásnál ki van zárva.

Dr. Barta Dezső,

fogorvos kizárólagos szabadsalma.

ARADON,

Deák Ferencz-utca sarkán, a „Fehér Kereszt“ szállodával szemben. 1888

Versenyképes, jó munkáért kiállításai nagy és ezüst érem Arad, Temesvár.

Berlini legmagasabb kitüntetés művészeti munkáért: Díszoklevél és aranyérem kereszttel.

Legszébb és legkedvesebb

karácsonyi és újévi ajándék egy élethű szép fénykép,

melyeket mindenféle minőségben, ugymint albumin, platin, chlor, bronzozüst és szénnyomatu papirokra, a legkisebb képtől egész életnagyságig.

Gyermek-fölvételekre külön egész új berendezés csinos kiállítással készül

Klapok Alajos

Arad legnagyobb és legjobb névnek örvendő fényképeszteli műtermében.

Templom-utoza, Minorita-palota-udvarában jobbra.

Kérem üzletemet más czéggel össze nem tévesztetni.

IDEGENEK NEVSORA.

— December 24. —

Vass szálloda: Kovács Sándor kereskedő, Budapest. Stefanovits Sándor jogász, Nagy-Komló. Béró Wasmár Antal birtokos, Dombógháza. Roth József kereskedő, Budapest. Mihhofer Károly kereskedő, Budapest. Berger Mór gyáros, Budapest.

AZ „ARADI KÖZLÖNY“

KARÁCSONYI MELLÉKLETE.

1896. DECEMBER 25.

„Szébb világ.“

— Az „Aradi Közlöny“-nek írta: —

Kisteleki Ede.

*Hová szemeink többé már nem látnak,
Csupán érző lelkeink sejtelve száll,
Kell lenni valahol egy jobb világnak,
Hol nincs születés, változás, halál.*

*A hol a fény megett sehol nincs árnyék,
Hogy a fényt fénynek lássa meg a szem,
És névtelen maga a boldogság még,
Boldogtalan, mert nincs ott senki sem.*

*Egy szébb világ, a hol még ismeretlen
Olyan virány, mit hervadás követ,
Nincs ellentét sehol, verő szivekben
Bu nélkül érezik az örömet.*

*A hol gonoszság nincs, hogy szűz erények
Értékét adjon szó: a becsület,
Hol lelkeink tisztult gyönyörben élnek,
A melynek mámorában nincs szünet.*

*Kell lenni még egy szébb világnak,
Hozzám világát olykor hajmala,
Mértéket rosra még hol nem találtak,
Mert minden lény a jószág önmaga.*

*Oh-hűtőesen! szemem lelkedbe látott,
Melynek szelid türelme végtelen,
S még megsovárgom azt a szébb világot,
A honnan származásod képzelem.*

Hamis huszas.

— Az „Aradi Közlöny“-nek írta: —

Kozma Andor.

Kapor Pető kilépett a kávéházból, ahol a kártyás budapesti ficsurok kifosztották — és az utcasarki gázlámpa alá ballagott.

— Uramfia, maradt-e még valami a vagyomból? dűnnyögé, aggódó kíváncsisággal keresgélve minden zsebének minden zage-zugában.

Nagy sokára, a mellényzsebének bétés-varratából kikapart egy pénzdarábot. Két ujjá közé szorítva a peremét, úgy emelgette, hogy ráessék a világosság. Mikor jól megnézegette s felismerte kilétét, elkezdett hangosan nevetni. Nekidőlt bika-gerinczével a lámpaoszlopnak s két ujjá közt morzsolva a pénzdarábot, mint a megcsipett bolhát szokás, úgy nevetett, hogy a könnye is pergett, a széles válla is rázkódott bele.

— Egy huszas, és az is hamis!

Ha száz, ha ezer, ha tizezer forintra akadt volna még valamelyik zsebében, bizonyára nagyot busulna, tán sírva is fakadna. De egy huszas és az is — hamis! Mikor egy kemény székegy kisur, pont huszonnégy esztendőskorában kerek harmincz ezer forintot kap a kezébe az

árvaszékétől s megindul azzal megvenni Budapestet — pont huszonnégy éves és kéthónapos korában pedig se égén, se földön nincs már egy fillérrel se többje, mint egy huszasa és az is hamis: akkor bele kell kacagnia a világmindenségbe, hogy meg ne bomolják az agyveleje s meg ne szakadjon a szíve.

De a kacagás hirtelen abba maradt, mert a hamis huszas kisiklott Pető ujjai közül s lapos pakfon-hangot adva, az aszfaltra esett. Pető leguggolva, gondosan keresgélő szemmel czirkált a lámpaoszlop körül. Miután már elgyujtogatott egy tuczt gyufát, meglátta a hamis huszast. A lámpa oszlopfőve és az aszfalt közt csekély rés volt — abba gurult be, ott feküdt vagyonának utolsó maradványa. Megpróbálta fölvenni, de a lapos-jóság az ujjá érintésétől csak még jobban becsuszott a résbe. Pető megharagudott s egyet pöczkölt rajta. Amire el is tűnt az egészen a lámpaoszlop alá, mint valami takarékperselybe.

— Vigye el az ördög, hát ez se legyen!

És Pető konok lemondással neki indult az éjbe borult utcáknak.

Lassan ment, mert lassan, fontolgtatva gondolkodott.

Eppen két hónap alatt teljesen elverte tehát a vagyonát. Árván nőtt fel, tudatlanul. Mióta az esztét tudja, mindig a gyámját meg az árvaszékét gyűlölte és gyanúsította, mert azok kezelték az örökségét. Epedve várta a napot, amikor azt a saját kezébe adják. Roppant tervei voltak vele. Rövid idő alatt meg fogja azt sokszorozni.

Végre elérkezett a várva-várt nap. Pénze csakugyan nem kallódott el. Ott volt ropogós huszonkilencz darab ezres a zsebében. A harminczadik ezer nem volt ki egész kerekben; azt váltott pénzben kapta át. A váltott közt volt néhány forintnyi apró s az apróban egy hamis huszas. Ez az amelyik most ott fekszik a lámpa alatt.

Az első ezer forintot még Csik-Szeredán hagyta egy göbé-masinisztánál, aki feltalálta a kormányozható léghajót s immár tíz év óta valami nagylelkű urra várt, hogy az a modellra ezer forintot előlegezzen. Benne, Kapor Petőben, megtalálta végre a nagylelkű urat. Ámbár Pető nem nagylelkűségéből, hanem a világra szóló találmány üzleti értékességében bízva, mindenféle mesés előnyök és részletetések kikötése mellett eddig meg nem adta az előlegezt. Anélkül Pető csak azt a hirt vette a csikszeredai feltalálóról, hogy többet iszik és kevesebbet repül, mint valaha.

A második ezrest elkártyázta Pető még Kolozsváron. A harmadikat a vasuton Budapestig. A többivel rohant itt a börtérre, a lóversenyekre és mindenhová, ahol játszani lehetett. Pedig sem nem tudott játszani, sem a játékokban valami nagy öröme nem tellett. Csak nyerni akart, s azt hitte, hogy lehet. Nem volt ő bolond, csak székegy és naiv. Két hónap alatt teljesen elkészült. S most itt ödög az éjben s nincs egyetlen egy krajczárja sem.

Még vagy egy hónapig eltengett az aprólékos hitelen. A nagyobb fajtához nem értett. Nem is volt semmiféle összeköttetése. Közönséges játékosokkal, alacsony fosztogatókkal ismerkedett csak meg, míg a pénzében tartott. Ezek rövid barátsága csakugyan nem érte meg az érette kiszórt harmincz ezer forintot.

Egy hónap múlva Kapor Pető elkezdett nyomorogni és éhezni. Ha az ember éhes — hát sétál. Pető naponkint összesétált sok mért-földnyit a főváros utcáin. Rettenetesen megsoványodott s minden ember leolvashatta volna az arczáról az éhséget. De a jóllakott emberek nem tudnak, vagy nem akarnak e félet olvasni — és nem törődött vele senki.

Mikor már majdnem összeroskadt s boldog lett volna, ha valahol egy falat kenyeret kap: eszébe jutott, hogy neki van még egy huszasa. Igaz, hogy hamis huszas s igaz, hogy az is egy lámpaoszlop alatt — de mindegy. Ez is több, mint a semmi.

Este kiment a ligetbe, ott laposra faragott egy vesszőt. Ezzel a kincseszó szerszámmal vizsgálta a városba s felkereste az utcai lámpát, amely alatt az ő hamis huszasa pihent. Míg sötét volt, nem mert nekilátni a kincskeresésnek. Hátha kigurul a karikós pakfon darab s elvész megint az éjben? Bevárta tehát a hajnali világosságot s ovatosan dugta piszkálóját a résbe. Egy perc múlva a kikaparászott utcai szemét közül kivillant a hamis huszas. Pető boldogan és mohón vágta zsebre.

De amint nappali világitásnál jól megnézegette, szomoruan látta be, hogy a huszas igen tökéletlen utánzat. Ki fogja ezt elvenni?

Merészen lépett be mégis az első pékboltba. Olyan ingerlő volt ott a friss sütemények illata. A kövér pék azonban az áruasztalhoz vágta a pénzdarábot s visszalökte a sovány, éhes embernek. Hamis! Pető visszapottyantotta a nagy zsemlyét a kosárba s megszegyenülve tántorgott ki.

Aztán lassan ment azt utcán, folyvást vizsgáló szemeket vetve be a pékboltokba. Minden emberismeretét összeszedve, olyan elárúsítót keresett, akit az arcza után ítélve, rá lehetne szedni a hamis huszassal. Egy kis külvárosi pékboltban végre, csak egy szép, szelid, szőke leány állt az áruasztal előtt.

— Ez az! — gondola Pető és belépett.

Belsejében epedve és reszkette kért négy krajczárért kenyeret. A szép leány ránézett s egy mértéken felül nagy darabot vágott le neki. Pető odaadta a huszast s e pillanatban arra fordult a gondolata, hogy a nagy darab kenyérral egyszerűen elszalad. A másik pillanatban már örült, hogy nem tette. Mert a leány, bár jól megnézte a pénzdarábot, visszaadott neki abból tizenhat kifogástalan, állami veretű krajczárt.

Pető határtalan örömeben szinte elérzékenyedett.

— Isten áldja meg a kisasszonyt! Ilyen szokatlan köszöntést rebegett, a mint kibotorkált a boltból, s amint az ajtóüvegen visszapillantott, világosan látta, hogy a szép leány kiveszi a pénzes fiókból az imént beletett huszast s a saját tárczájából vet be helyette egy másikat.

Ez a leány tehát szintén tudta, hogy ő hamis pénzzel fizetett. Micsoda jó szíve lehet, hogy mégis adott érte kenyeret, sőt tizenhat valódi krajczárt is! És micsoda nemes gyöngédséggel teljes a lelke, hogy elfogadta a hamis pénzt s nem alamizsnakép adta, amit adott!

Pető jóllakott a négy krajczár ára kenyérből s arra a megfontolásra jutott, hogy voltaképpen két krajczár ára is elég egy napra. Ő tehát még nyolcz napig nem hal éhen. S nyolcz nap alatt csak történik valami.

Történt is. Pető találkozott véletlenül az utcán a volt gyámjával. Annak keserves vallomásokot tett. Az rémitően lefordta, de aztán váltott neki jegyet egészen Amerikáig s még néhány száz forinttal is ellátta, hogy ott valamihez kezdhesen.

Űt év múlva Pető, gyönyörű disznóbőr koferekkel s vastag aranylánczcczal jött haza s volt gyámjának kamatostul visszafizette az utiköltséget.

— Ez derék dolog, Pető. Hát mi révén módosodtál így meg Amerikában?

— Az elektrotechnikával. Mint munkás álltam be s ma már társtulajdonosa végyok a gyárnak.

— És most itt maradsz?

— Dehogy. Annyira még nem vittem. Egyelőre csak házasodni néztem haza.

— Bravo Pető! Majd körülnézünk valami jó parthie után.

— Köszönöm, de én már le vagyok kötve.

— Kinek? Hogy hívják a hölgyet?

— Azt nem tudom. De az én időmben elárúsító volt egy pékboltban az István-téren.

— Ne bolondozz Pető! . . .

De bizony Pető bolondozott. Kihajtatott az István-térré A pékbolt már nem volt a régi helyén. Kinyomozta, hogy hova lett. Odament, de az ő szépe már nem volt ott. A pékné emlékezett rá, hogy elküldötte, mert igen könnyelmű volt.

— Ahhoz semmi közöm, förmedt a péknére haragosan Pető: Csak azt süsse ki: hová lett.

Még az nap délután kitudódott, hogy a szép szelid szőke leány most próbálöhölgy egy kisebb divatkereskedésben. Pető ment oda s mindjárt közjegyzőt is vitt magával. A leány még sokkal szébb volt, mint öt évvel azelőtt. A hatalmas, díszes Petőben persze, rá nem ismert az egy-szeri éhes emberre.

Pető bemutatta magát és minden teketória nélkül, az üzlettulajdonos és az egész személyzet előtt, megkérte a leány kezét. Ha a közjegyző ott nincs mindenféle okmányokkal és bizonyosságaival, azt hitték volna Petőről, hogy vagy bolond, vagy szédelőgő.

Igy a szép leány csak azt hitte, hogy ő most egy tündéralmot álmodik. Majd felocsúdott és sírva fakadt.

Nem, az nem lehet. Ilyen előkelő gazdag ur, a ki alig ismeri, elvegye őt? És miért? Hiszen ő olyan szegény.

— Husz krajczárja csak van? szólt rá mosolyogva Pető. Az se baj, ha véletlenül — hamis.

A leány elbámult.

— Igen, van egy hamis huszasom. Öt év óta őrzöm, mint aféle szerencse-pénzt. De honnan van, tudja ezt?

— Tőlem kapta. Most visszakérül hozzám, mint a kisasszony hozományára.

És a jószívű szép leányt Kapor Pető csakugyan elvette s elvitte Amerikába.

Vannak, a kik ezért azt mondják rá, hogy bolond. Mások azt, hogy nem bolond éppen, de székely. Én azonban azt hiszem, hogy Pető igen bölcsen cselekedett. Mert mindig az a legbölcsebb, a mi legnemesebb és legszebb.

Boldog lesz-e Pető házassága — azt nem tudom. De nagy jussa van rá, hogy az legyen.

Az engedékeny asszony.

— Az „Aradi Közlöny“-nek írta: —

Mural Károly.

Feleség. (Az imént kapott, tizenkét oldalra terjedő levelet olvassa.)

Férj. (A feleségére nézve): Nos?

Feleség. (Olvasás közben): A Marcsa írt.

Férj. És mit?

Feleség. Sok haszontalanságot. Tudod, mint ő szokta. (Tovább olvas.)

Férj. Reménylen azonban, hogy a szokásos invitálással föl hagyott.

Feleség. Epen ott olvasom, ahol a meghíváshoz fog. (Olvasás után.) Erősen csalogat.

Férj. (némi heveskedéssel): Persze, benned megvolna a hajlandóság oda utazni?

Feleség. (a levelet az asztalra teszi): Hazudnám, ha tagadnám. Ugy van, szeretnék elmenni. (Hízog hangon.) És ha te, édes öregem, megengednéd...

Férj. (ingerülten): Nem engedem meg és ezzel vége.

Feleség. Hát akkor befejeztük és ezzel vége. (Félre.) De azért mégis elmegyek és ezzel vége.

Férj. (Ingerülten): Igenis, vége. Az asszonynak, a feleségnek nem az a dolga, hogy idegen városban tegyen viziteket s három-négy hétig távol legyen a családi tűzhelytől. Jóravaló, férjét szerető asszonyban még csak vágnak sem szabad támadni arra, hogy idejének nagy részét máshol töltsse. Maradjon ott, ahol az ura van. Vezesse a háztartást, tartsa rendben a lakást s az ura örömét keresse. Te azonban akkor érzed magad boldognak, ha a szépséges Marcsához utazhatsz. A főváros és a Marcsa az életelemed. Ezek nélkül unalmas, sivár a világ, ha mindjárt én is ott vagyok. Föl Marcsához s azzal együtt a színházakba és ki tudja, hova. Mit törödsz te azzal, hogy a cselédek engem mint látnak el. Hogy milyen az ágyam, hogy milyen az étel s hogy milyen a kiszolgálás. Ott vagy Marcsánál és ez teljesen elég. En éhen halhatok, a méregtől megpukkadhatok és lesóványkodhatom, annélkül, hogy bannád. (Kitörve.) Nem fogsz elutazni és punktum! Itthon maradsz és ezzel vége! Nem azért nősültem meg, hogy málházi segítsék, hogy a számodra vasuti jegyeket váltssak s hogy megérkezésem lessem. Megértetted?

Feleség. Teljesen, édesem. Igen világosan és érthetően mondtad.

Férj. Ugy szoktam. A mi pedig Marcsádat illeti, még ma megírod neki, hogy nem megy, mert nem bocsátlak. Azután föl kéred, hogy a hívogatással, csalogatással hagyjon föl s okosabb dolgokon törje a fejét.

Feleség. Még ma megírom neki, a mint kívánod.

Férj. (Hangsúlyozva): A mint parancsolom. És ha mégis folytatja a régi notát, akkor többé nem is válaszolsz neki s az egész barátságunk vége szakad, mert ki nem állhatom a jeleneteket. Neki nincs jussa ahoz, hogy családi boldogságot földúlja és idegessé, örültté, tegyen. Ezt is megírod neki.

Feleség. (Alázatosan, némi szomorúsággal): Ugy fog történni, a mint parancsolod.

Férj. Elég volt az ostobaságokból és az egész Marcsából. Torkig vagyok vele és megmutatom, hogy a folytonos utazgatásnak s a fővárosi mulatságnak vége szakad; maradjon magának és vége.

Feleség. (Igen szomorúan): Igazad van. (Félre fordul és könyet törül ki szemeiből.)

Férj. (Dühvel): Kikérem magamnak az ilyen érzékenyüléseket. Nekem ne sirj, annyit mondok.

Ha pityeregni akarsz, eredj a szobába, hogy ne lássam. Ezzel engem nem hatsz meg és nem érsz vele semmit. Töröld meg a szemedet és vége legyen a pityergésnek, mert kiméretlen leszel. Tudod, hogy milyen rettenetes tudok lenni. Ismersz.

Feleség. (A szemét megtörli s szomorú mosolyal néz az urára): Nem akartam édesem, akaratlanul jött. De hát igen gyöngye természetem van. Hamar érzékenyülök. Ugy-e, megbocsátasz? Nézd már nevetek is.

Férj. Ki nem állhatom a könyeket. Idegessé tesz. És ezt te igen jól tudod.

Feleség. De már vége. Nem is fog megtörténni többé sohasem. Majd meglátod.

Férj. Szeretném, ha úgy lenne. Egyébiránt nem te vagy a hibás, hanem Marcsa.

Feleség. Igazad van. Azt szeretné, ha fön volnék nála. De jó szívből kívánja mert szeret.

Férj. Az már úgy van. Azt már nem tagadom. Elvégre is az a czélja, hogy szórakoztasson s a szórakozás manapság ráfér mindenkire.

Feleség. Nekem elég szórakozás az is, ha veled vagyok. Te jó és figyelmes vagy hozzám.

Férj. (Kissé ellágyulva): Mennyire ismeresz, muczuskám. De hát lásd, az egyforma szórakozást mégis csak megunja az ember s a sok sütemény után olykor-olykor a fekete kenyér is jól esik.

Feleség. Én nem unlak meg téged soha és boldog vagyok, ha melletted lehetek.

Férj. (A felesége mellé ül): Valóban mi még most is a mézesheteket éljük. Az éveknél gyors szárnyuk volt s a röpdéseket észre sem vettük.

Feleség. Milyen jó, milyen kedves vagy te. És milyen elégedett és boldog vagyok én.

Férj. Hanem, édesem, mégis csalódnál, ha azt hinnéd, hogy önző vagyok. Azt árulnád el, hogy nem ösmersz, ha föltennéd rólam, hogy vágyaidnak, kedvteléseidnek utját állanám. Nem, édesem, nem. A miben te örömet találsz, azt én szívesen elősegítem. (Merőn nézi.) Volna kedved fölmenni Marcsához?

Feleség. Most már nem. Ott maradok ahol te vagy.

Férj. De az imént még vágyakoztál. Azután meg is sirattad a lemondást.

Feleség. Ugy van, de itt mégis csak jobb.

Férj. Na, nem egészen. A mi városunk kis város s mégis csak egyhangu életünk van. Menynyivel egészen más az a Budapest. Ezer mulatság, ezer szórakozás les ránk, különösen ha vidékiek vagyunk. Minden apróság örömet és vigaszt nyújt. A szemnek gyönyörűsége van. És elvégre is, ha meggondolom, Marcsának igaza van. Szeretitek egymást s vágyakoztok egymás után. Azután inkább te menj föl melatni, mint ő jöjjön le unatkozni. Igen, igen, eredj föl.

Feleség. Már csak inkább vezetem itthon a háztartást, hogy minden kényelmed meg legyen.

Férj. Miféle kényelem kell egy férfinak? És meglásd, hogy még jobban fog esni, ha pár héttel nélkülözöm.

Feleség. Annyi minden bajjal jár rád az ilyen utazás. Idegessé is tesz.

Férj. A távollét növelni fogja szerelmünket. Édes, gyöngéd hangon írt leveleket váltunk s gyönyörrel gondolunk arra az időre, mikor viszontlátjuk egymást. Holnap reggel a gyorsvonattal elutazhatnánk.

Feleség. Ne is beszéljünk róla. Az imént is ingerültté tett távozásom gondolata.

Férj. De ha kérlek? Ha igen szépen kérlek? Ugy-e fölme gy Marcsához?

Feleség. Meggondoltam, édesem. (Egész háttározottan.) Nem megyek el hazulról.

Férj. (ingerülten): De én akarom és ezzel vége.

Feleség. (Félre fordul és mosolyog.)

Férj. (Ingerülten.) És ha én akarok valamit, annak meg kell történni. Rendkívüli tévedésben vagy, ha azt hiszed, hogy fejed hajtok előtted és az fog történni (hangsúlylyal) az én házamban, a mit te tartasz jónak. Én az maradok, aki voltam és az leszek aki most vagyok. Jegyezd meg magadnak, hogy makacssággal és pityergéssel nem megy semmire, s ha ég és föld összedől is, a kívánságomnak, a parancsomnak teljesülni kell. (Emelt hangon.) A málhádat még ma elkészíted és a holnap reggeli gyorsvonattal fölme gy Budapestre. Ezt kívánom, ezt akarom, ezt parancsolom és ezzel vége.

Feleség. Uram vagy és én engedelmeskedem.

Férj. (Szelidebben.) Ezt már szeretem hallani s így már megnyugszom.

Feleség. (Alázatosan.) Málhámat még ma elkészítem s a holnap reggeli gyorsvonattal fölme gyek Budapestre.

Férj. (Elégedetten, magában.) Nagyszerű asszony! Olyan engedelmes, mint a szelid bárány s a házamban mindig az történik meg, a mit én akarok. Így már érdemes szép asszony férjének lenni.

Az élet.

— Az „Aradi Közlöny“-nek írta: —

Pekry Károly.

Csak az a vég! — csak azt tádnám feledni!

Madách Ádámja.

Jog-e a halál?

Megállj!... Itt panasz, jaj, mind mind hasztalan.

A lét titka ez; jobb, ha nem kérdésed.

E sátor homályán egy út sem vezet.

Sab Námé.

Ülök szobámban. Éj. Csend. Egymagamban.

Mécssem világa reszket szakadatlan.

Fel-fellobog és ugrik nagyokat,

És lankadón csak újra lelohad.

Életre kelnek sugarán a lángnak

És imbolyognak lomha sárga árnyak.

Elmélázok árny, fény küzdelmiben,

Hogyan vergődik, elnézegetem.

Fellobban végre utolsó, nagyot

S az éj sötét keblébe fogadott.

Még ott hevert az asztalon előttem,

Még elmém félig ott pihent a könyvem,

A philosophia-története...

Ép az imént tettem csak oda le.

A mint székemben önként hátradőltem,

Szemembe volt még mécssem reszketőben,

Lelkembe hangzott századok szava,

Oh mintha olyan sirón szólana.

Az élet ily mécs, ég, lobog magasra,

Erőben fogy csak, szüntelen lobogva,

Elalszik végre s aztán odaván,

Nincs benne semmi más határtalan.

Fülembe zsong a régi Budha-ének,

El nem némitják hosszú ezredévek,

Ez örökös, míg szív ver, ember él,

Eszmélő agyban hangzik, újra kél:

... Atom vagy élet, cseppnek buboréka,

Táncz szédülése, percnyi elalélla,

Pár röpké perczig im te és a lány,

Ugy elszédültök egymás oldalán.

... Hullám vagy élet, végtelen a tenger

Felbukkansz percze csak e végtelenben,

Jön, megy, volt, nincsen, minden elsimul,

A tenger áll csak mulhatatlanul.

... Levél vagy élet s jő az ősz fuvalma,

Lesepri mindet rohanó patakba.

Levél vagyok csak, egyetlen levél,

Mit olyan könnyen elsodor a szél

És aztán énem és valóm nem él.

Mi én vagyok, ez mind agyammak álma.

A mindenségnek egy pillanatába.

Egyéniségem nincs többé soha,

Nem volt, nem lesz, csak perczek mámorá.

Az erdő zöldel és lesz úde lombja,

Pazar sátrát ha a tavasz kibontja,

De a levél, mely egyszer földre hull,

Elrohad, elhal mulhatatlanul.

Él hát a faj, nos mások érdeklében

Magamnak üdvét dörén összetépjem,

S azok csak újra másért küzdenek,

Hol itt a cél, a jutalom neked?

Te el nem éred, ő sem ám, utódod.

Utódja, ő se, hasztalan vívódnod...

És mégis olyan édes küzdeni,

Oh vannak ennek égi perczei,

Melyekben hinnéd, oh hídja mondják

Bölcsök, poéták, létezik boldogság.

És mégis olyan szép minden neked,

Ha hínzó lábán, ámdé térszed,

Hogy van e perczen, melynek neve élet,
Egy szin, egy agy mely lüktet csak tebrted,
Oh életünknek második szive,
Pillants be e csodás valamibe
S ujjongni fogsz majd, nagy büszkén kidltod,
Nem ismered a boldogtalanságot,
Nincs czél, oh nincsen, nincsen jutalom,
És mégis ily hang, ily szó ajkadon!
Oh balgatag, te ten fajod játéka
Megszédültél a táncban, elalélva.
Igen, mit annyi lángelmék tágnak,
Boldognak mondlak, a legboldogabbnak,
De hogyha aztán elgondolkozom,
Oly síró hang száll által agyamon:
Csak az a vég, csak azt tudnám feledni,
Jól mondod Adam, létünk átka ennyi.
Fülünkbe sirják ősi századok
Ez örök átkot, bántó dallamot.

Pán halála.

(Válassz egy levélre.)

Az „Aradi Közlöny“-nek írta:

Szőllősi Zsigmond.

Igen, a hervadás szele megérintette a Pieridák berkét és sárgultan hullanak a fákról a levelek... A Muzsák elköltöztek a zugó lombok közül, lakatlan maradt a Tempe völgye, a köd megszakadt az Olympuson, s bár kö megmaradt kövön, rombadólt mégis az istenek világa s a fényes márványpaloták, a ragyogó képek, csobogó ambrózia és nektár források helyén mindenütt csak kö és kö szürküllik.

Eltűnt örökre a nagy isten, a ki ezredévig intézte innen a világ sorsát, a hogy ezt a változtathatatlan fátum nékie engedte; egy szem villanására megrendült a föld és az ég, villámok czikáztak s remegve bujtak meg az örök istenek s a gyarlando ember nép. Eltűnt, elveszett ő is, mintha egy villámütés az ő rendületlen trónusát is porrá zuzta volna.

Es elveszett a habszülötte Venus, rózsás arcú szép istenasszonya a szerelemnek, a vágyaknak, a kéjnek s minden boldogságnak. Eltűnt, nyoma veszett. S hiába lessük a légben tovaszálló ruhája ábrándhozó suhogását, hiába keressük a szellőben az ő kábitó, édes illatát, — sehol semmi, csak kö, és kö, meg szerte foszló köd és sivitó, józan hideg őszi szél... És nem maradt utána emlékül egy rózsaszínű szallag, kaczer pepluma fodrának egy szilánkjá sem...

Es nyoma veszett a földön, a vizekben s a levegőégben minden istenségnek. A sánta Vulkan nem kovácsolja már az istenek fegyvereit, nyugton nyugszik a hadak istene, s nem járja többé utait a szellő szárnyu, ravasz Hermes.

Ég és föld között az örök kék levegőégben nem zeng az Aeolus hárfája, halgat a szphaerák zenéje, s fen a magas mennyboltozaton, ha elvágatott tüzes szekerével a nap, az éj sötétjében csillag a hold, szikráznak a csillagok, de nem látja senki Selenet, a ki vágyakozó álmadozással kíséri nyugovóra az álomra hajló Endymiont s az élővilág helyén, a melynek meg volt a szekere, kardja, kutyája, medvéje, csak távol messze világok rezzenő fényét látjuk.

Elveszett, meghalt az egész fénynyel, ragyogással, étellel és fantáziával teli világ, s nem maradt belőle semmi, csak a megszakadt ködfátyol az Olympuson, s a süvöltő hideg szél, a mely elfutta őket mind.

Igen, üres a Pieridák berke, lakatlan, pusztá a Tempe völgye, s földnek, fünek, virágnak szel-lemei elvesztek, meghaltak, nincsenek sehol... „meghalt a nagy Pán, a nagy Pán halott.“

Meghalt a mythologia. Tegnap még élt és uralkodott, írók és művészek voltak hódolói; a szépirók ő véle értették meg magukat, vele díszítették, általa ékesítették munkáikat, az ő szellemük adta meg a színt, az illatot. Festők és szobrászok abban a fantasztikus világban éltek, annak alakjaiban látták testet ölteni ideáikat, azokkal a naiv fantázia szülte alakokkal symbolizáltak Jót és Roszat, Szépet és Rutat, Géniuszt és Daemont. Tegnap még igen; — és ma ennek az egész világnak nyoma veszett.

Teljesen igazá van az én ismeretlenemnek, a ki ezt az igazságot naiv szomorúsággal konstatálja, magyarázatát kérvén ennek a hervadás-

nak, a mely a regék étellel és költéssel teljes és plasztikusan kifejező világának halálát jelzi. — Valóban a fordulat világosan, tisztán látható, s ha nem pusztán a szívünkkel nézzük ezt a változást, siratván azokat a formákat, a melyek oly teljes kifejezői voltak ezer gondolatnak és érzésnek, rá kell arra jönnünk, hogy a „háromszor boldog isteneknek“ élete, vagy halála voltaképpen mindössze is a logika és stílus kérdése; annyi az egész hogyan hat ránk a külvilág, milyen kép keletkezik bennünk a külső hatások során, s hogyan tudjuk ezt a hatást megérzékenyíteni, másokkal megértetni. Phaeton szekerének futása, Endymion álma, Hermes futása, mi egyeb a természet életének megrögzítésénél: tüzes szekerén fut a nap végig az égbolton, estére kelve azután a szeme lezárul és álomra hajtja fejét; szellőszárnyakon jár Hermes, a ki maga a szellő; és a hogy a lágy szellőből szélvész lesz, a mely tör, zuz és ragadja magával a tárgyakat, ugy leszen az istenek gyorsábu követe időnkint tolvaj, pusztító, erőskezű rabló.

Iskolás dolog ennek a fejtegetése, mindnyájan tudjuk azt, hogy a mythos csupán a megtestesített, naiv fantáziával kiszínezett természet. Minden ize egy-egy kép, a mely csak arra való, hogy lelket öntsön a leírásba, láthatóvá és megérthetővé tegye, a mit nem látunk, a mit másként elképzelni sem tudnánk. Egyszerű forma, kivált reánk, utódokra nézve, a kik nem élünk abban a régmúlt világban, a kik nem látjuk azt az eget, azt a földet, nem szívjuk azt a levegőt, a kiknek agya telítve van másfajta képzetekkel, másfajta eszmékkel.

A kifejezés formái természetszerűleg változnak a gondolkozás átalakulásával. Naiv lélek, színes, eleven fantázia kell ahhoz, hogy életre kapjon képzeletünkben a környező világ. És azt mondják, a mi lelkünk nem naiv, a fantáziánk színei is megfakultak, ellenben a gondolkozásunk erősbödött, az agyunk többet tud, jobban megfigyelünk, s megfigyeléseinkről pontosabban tudunk számot adni. Nem természetes-e hát akkor, hogy beszédünkben, írásainkban és egész gondolkozásunkban a megfigyelés, a részletezés, a leírás emelkedik tulsúlyra a képek felett.

Mert a mythologia háttérbe szorulása az irodalomban, voltaképpen csak egy jelensége annak a nagy átalakulásnak, a mely az utolsó évtizedek során az elbeszélés, a megértetés művészetében nyilvánul. — Ha a tizenöt-husz év előtti írók munkáit kezünkbe vesszük, ma már szinte bánt a nyelvnek az a dagadó tömörsége, a festésnek, a képeknek, a hasonlatoknak az a sokasága, a mely csak ugy árad belőlük. Nem akarok erről hosszan szólni; önök ismerik mindannyian azt a bizonyos patakot, a melyet a forrásnál egy kavics is feltarthat, de aztán nő, árja megdagad, s nincs erő, mely ellene szegülhetne; hegyeket áttör, fákat kitép. Így olvashaták ezt nem régebben első rangú íróknál is; ez a patak volt a festői magyarázata minden szenvedélynek. És ma ez a hasonlat már csak az önképző körökben tengeti életét.

Es ez a különbség a tegnap, meg a ma között.

Ne tessék siratni a „mosolygó isteneknek“ azt a ragyogó világot, a mely ránknevezve csakugyan elvesző félben van; a szellemi világ formáit nem lehet mesterségesen irányítani s ha a köztudat és irodalom számára megszűnt az olympusi zsinat, ez bizonynyal természetes okoknak természetes következése.

Lehangoló igazság: a civilizációval párhuzamosan halad a szintelenedés, — a külsőben ép ugy, mint a belsőben. A civilizáció hozta a ruházat festői színváltozatai helyére a szürke és fekete színek uralmát, s a civilizáció csendesítette le az érzések és gondolatok színeiben duskáló csapongását. — A kezdetleges népek keveset tudnak, kevésbé van a lelkük impregnálva, tehát fogékonyabbak, a dolgok hatása erőteljesebb rájuk, minek következtében a vizsgálhatóság, a képzetek feldolgozása s az eszmék keletkezése is frissebb, erőteljesebb, — bár természetesen naivabb is. Epen mert kis anyaggal dolgozik náluk az agy, kevés a fogalmuk, de sok a képük. Ezért, hogy az ugynevezett „naiv civilizáció“, a naiv költészet és prózairás, nem fejteget, nem részletez, nem analizál, sőt a különálló elmosódott vonásokat is egységesíti, tömöríti és képeket fest, képletesen fejez ki mindent. Testet ad a jelenségeknek, a természetnek, az eszméknek. — Így születnek meg az istenek, fünek, fának és virágnak szellemei, a manók, a villik, a tündérek.

A szellemi matéria öregbedésével a képek helyét elbeszélés foglalja el; leírása, fejtegetése a

képeknek, — plaszticitás helyett analizis. Kifejező ez is, sőt a modern agynak, a melynek sokat kell feldolgoznia és nem ér rá a jelenségek megrögzítésére képeket alkotni, azokat testesíteni, csak ez kifejező igazán. Isteneket, tündéreket és roszt szellemeket nem látunk, de — többé kevésbé legalább — okát tudjuk adni a jelenségeknek, ha olykor szinte csodásak is.

A synthezist analizis váltja fel, a mely az értelmes, erős agyban jó ideig világosabb képet kelt magánál a testi képnél, mert oly részletekre is fényt vet, a melyeket legtöbbször szövedék már nem venne észre. De az analizis finomodásával a jelenségekre bontás erősbödésével, mely a látható képet egyre inkább háttérbe szorítja, elkövetkezik a szintelenedés. A vonások nem alakulnak már képpé, a részletek egésszé. Tudjuk a tulajdonságokat, de nem látjuk az alakot. Érezzük ezt olvasás közben, amikor egy-egy regény alakjainak lelkét tisztán látjuk, de maguk az alakok csak ködként mozognak előttünk, nem alkottuk meg őket igazán.

Legjobban talán a színészetnél látszik meg ez az átalakulás. Az antik görög színészetnek kevés, és határozottan kifomált állandó alakja volt, a fantáziájuk kis anyaggal dolgozott, s csak annál határozottabban megállapodott formákba szorította azokat a jellemeket, a melyeket felismert. És ha innen a kezdet kezdetéről egy nagy ugrással a fantázia kényuralmának, a romantikának korába szállunk, azt találjuk, itt is a külsőnek jellegzetessége visz vezérlő szerepet. A romantika is, bár sokkal több változatban, csak átlag embereket ismer; jellemei megannyi tultengő nagyság a jóban, vagy rosszban, a szép vagy csunya terén. A belső egyformasága mellett így fejlődött a romantika színészetében a külsővel való jellemzés, s innen, hogy a kik régi nagy színészeinket látták, büszke fájdalommal emlékeznek ma is azokra az alakokra, azokra a maszkokra, a melyek akkoron a színpadokon mozogtak. Írók és művészek egyaránt a külső emberben találták meg az egyéniség jegyét, ezért műveikben a képek uralma, az alakok sokasága s az emberek hiánya.

A modern színészet a nagy átlagot véve párhuzamosan halad az irodalommal: részletezően jellemző, finom, de kissé fagyosak a színei. A belső embert igyekszik megismertetni a színész is és analizál az alakja lelkét kutatóan és lassan, akár az író, csak jellemző tulajdonságokat lát és az alak a kép homályába vész. Tulzás lenne itt az általánosítás; a színpad a plaszticitásé s így természetes, hogy ott többé kevésbé kifejező külsővel, maszkokkal jelenik meg a színész. De nem konstatalhatta-e mindenki, hogy nem tekintve néhány isten áldotta tehetséget, az újabb színésznemzedék mily kevés alakot tud teremteni, nem látják-e ugyanazt az alakot legtöbbször a legváltozatosabb szerepekben nap-nap után?

De nem a színészetéről beszélnek most, nem czélom tehát ezt bővebben fejtegetni. Csak konstatalom a tényt s szeretném belőle levonni a következtetést. Azt hiszem, ez jellemzi legjobban a művészi kifejezésben való átalakulást, melyet a fantázia korlátozásával a megfigyelésre támaszkodó analizis okozott. Mert a színész műve épen a legmesszebb menő synthezis, a melyet valamelyes ösztönszerű tehetség segít a kifejezésben. Talán a legnagyobb művészek alkotásai épen a legkevésbé tudatosak a részletekben s a legcsekélyebb színpadi sikert éppen azok a színészeink érték mindég el, akik nagy elméleti készséggel, öntudatos minuciozitással csinálták meg szerepeiket. A színész nem analizál, hanem összesít, képet alkot, s hogy mennyire ösztönszerű lehet az ő jellemző képessége, arra nagy bizonyosság egy-egy országosan elismert kiváló művésziünknek zavaros, naiv felfogása, mihelyt szerepük lelkét fejtegetik és magyarázni próbálják azt, hogy miért csinálták ezt és azt így, vagy amugy.

Az analizis során mutatkozó elsintelenedés természetes következése annak, hogy végre is gondolkozásunk sok dolognak nem tud a mélyére hatolni s a külső leírása a maga minuciozitásával sem teszi a dolgot oly világossá, érthetővé, mint ennek a külsőnek látása, de másfelől, ha el tudnánk is menni a fogalmak részletezésében addig, hogy minden ismertető jelületet specifikálni tudnánk is agyunk, nem áll rendelkezésünkre a nyelvnek az a gazdagsága és kifejező ereje, a mely az adandó leírást lehetővé s az erőltetettségtől mentté tegye. Innen a tulzó analisták keresettsége és nyelvbéli modorossága. Az ő ideges lelkük a kifejezés finomságát keresvén, hogy ugy mondjam a szavaknak oly speciális hangulatait érzi, amelyet azok más lelkekben fel nem költének, ezért az ő képzeletükben szavaik kifejezik a gondola-

taik „lelkét“, tényleg pedig vagy szintelenek és hidegen hagynak, vagy szokatlanok, érthetetlenek és bántók.

Es itt jut el a kifejezés a gondolkodás fejlődésének körfolyamában ismét a kezdetéhez. Az írók érzik, hogy a pusztai szavak nem elég kifejezők; ők valóságos mellékszöveget érzik a szavaknak, melyekkel fogalmaikat kifejezni akarják s lassan bizonyos képet fűznek a szavakhoz, s zimbolikus kifejezéseket használnak. — Hosszas fejtegetések helyett itt egyszerűen csak tanuimul idézem a mi irodalmunknak erre az irányra legerősebben hajló két alakját: P e k á r Gyulát és B r ó d y Sándort. Ismeretesek a P e k á r exotikus jelzői, a melyek mögött mindig valami bizonytalan, határozatlan körvonala kép rejteződik, a melynek színeit mi, a kik nem az ő idegsejtjeivel érezzük és gondolkozunk, alig-alig sejtjük, de ő maga tisztán, világosan lát és érez. Avagy olvasták önök a Bródy Sándor újabb munkáit? Akkor észre kellett venniük azt a homályos, ködös, vergődésszerű sejtelmes hangulatot, a mely rájuk borul, mint az elmosódó árnyék. Csupa kép, csupa szín, csupa hangulat minden sora, de ezek a hangulatok, ezek a színek olyanok, mint a modern szimbolista festőkéi, akiknek minden vonásán meglátszik, hogy valami különös, valami nagyot, valami meglepőt akarnak elmondani, amit ott éreznek a lelkük mélyén, ott rezeg a szívük minden dobbanásában, de nem tud tudattá válni, nem lehet szavakkal elmondani. És megpróbálják alakká formálni, vászonra festeni, papírra vetni a sejtelmeket. Vitatkozni ennek a vállalkozásnak a sikeréről céltalan dolog volna. A sejtelmek egyéniek, a kifejezés is csak annak tökéletes és érthető, aki ugyanavval a lélekkel nézheti azt. A szimbolizmus jogosultsága egyszerűen a többség kérdése. Ha a nagy többség úgy látja, úgy érezte, mint a szimbolista festők és írók, bizonyos az övék lenne az igazság. A minthogy ha azok volnának többen, a kiket mi színvakoknak mondunk, mert amit mi pirosnak látunk, ők azt talán zöldnek nézik, bizonyos bennünket tartanának hibás érzékeknek, s amazokat a helyesen látóknak. Mert relativ minden kép, amit mi erről a világról alkotunk: egyszerűen attól függ, milyenek a szerveink, a melyekkel a képeket megalkottuk.

Belejutván pedig a szimbolizmusba, ott vagyunk ismét, a honnan utnak indultunk; hiszen a mythos minden alkotása, a melylyel testet adott a természet jelenségeinek, sem egyéb szimbolizmusnál. Ez tömörebb, naivabb, üdőbb, érintetlenebb agy és szív munkája, amaz homályosabb, ködösebb, idegesebb, érzékenyebb, mint a kor, s az emberek, a kiknek szülötte, — ennyi az egész különbség közöttük.

Es ez a különbség az, a mi egyeseknek szívében feltámasztja a vágyat a mithosz tiszta, ragyogó és tömör világa után. Fáradt lelkünk olykor fris, üde színekre vágyik, vitától ment, kételkedő gondolatoktól érintetlen képet keres, s a mikor mindazt a fényt, szinompát és hangulatot, a mire éhes szívvel áhítottunk, megtaláljuk a mithosznak lassan feledésbe vesző világában, önfudatlanul is megérint a fájdalom, hogy mindez a kincs itt hever előttünk és mégis elveszett reánk nézve örökre. De hiába, ezen változtatni nem tudunk. Nem mesterségesen teremtett áramlatok okozták a változást hanem a lelkünknek, az agyunknak, a gondolkodásunknak természet-szerű fejlődése és átalakulása. A kik kevesen ettől az átalakulástól mentek maradtak, s színes, naiv fantáziával nézik ma is a világot, azoknak nincs okuk siratni a multat s az enyészetről panaszkodni, hiszen rájuk nézve nem veszett el annak egy szilánka sem, ők benne élhetnek ma is, mert megértik azt.

A vesztesek csak mi vagyunk, a nagy többség, a kiknek vigasztalása mindössze is csak az, hogy annyira a mi lelkünk átalakulásának következtében az a veszteség, hogy igazában alig-alig is érezzük. De olykor mégis, ha szürkeségünkbe beleressen egy ragyogó fény sugar, elfog a multakat sirató fájdalom és szomorúan nézzük a nagy enyészetet.

A hervadás széle megérintette a Pieridák berkét, üres a Tempe völgye, a köd megszakadt az Olympuson. Hideg szél süvölt végig s nyomán minden, minden eltűnik. Összeomlott az istenek fényes ragyogó világa. Aeolus hárfája nem zengi több dalát, hallgat a sphaerák zenéje és eltűntek örökre a hatalmas, a nagy, a „háromszor boldog“ istenek. Meghalt a villámszóró nagy Zeus, eltűnt, elveszett, mintha egy villámütés az ő rendületlen trónusát is porrá zuzta volna. . . . Es eltűnt habszülötte Vénus, rózsás arcu szép istenasszonya a szerelemnek, a boldog-

ságnak. Eltűnt, nyoma veszett. És hasztalan leszünk a légben tovaszálló ruhája ábrándhozó suhogását, hiába keressük a szellőben az ő kábitó, édes illatát, sehol semmi. . . . Es nem maradt utána emlékül egy rózsaszínű szallag kaczer pepluma fodrának egy szilánka sem. . . .

Gazdasági állapotok Magyarországon a törökök kiűzetése után.

— Az „Aradi Közlöny“-nek írta: —

Lankó Albert.

Ezer év alatt két ízben fenyegette teljes megsemmisülés Magyarországot: 1241—42-ben s a török hódítás idején. Az előbbi hasonló volt a zivatarhoz, mely csakis azt a vidéket pusztítja el, melyen keresztül vonul, az utóbbi azonban romboló volt teljes egészében, mely nagy pusztítást vitt végbe emberben vagyomban. Ez is mutatja azt, hogy a magyar nemzet nagy jövőre van hivatva, minthogy ennyi romlást ki tudott heverni. Nem lesz talán érdektelen e czélból, ha Magyarország 1720-ikái állapotáról elmondunk egyet mást, már csak azért is, hogy megtanulja az ifju nemzedék, mennyit tettek — a sokszor talán ki is gunyolt — ősök, kik nekünk e szép hazát örökségül hagyták. Erre forrásul szolgálhat, az országos statisztikai hivatalnak legutóbb megjelent kiadványa, mely a ritka utánjárással összegyűjtött anyagot nemcsak összegyűjtötte, hanem fel is dolgozta.

E kiadványban feltűnik egész ridegségében, mennyire megtépte megbontotta, a töröktől visszahódított vidékeken teljesen megsemmisítette a századokon át dühöngő bel és külháboru az egész szociálgazdasági szervezetet s mennyire elfogyasztotta a nép anyagi erejét. Roppant területekről egészen eltűnt az ember s megszűnt a gazdasági tevékenység, melyet nagy nehezen 1715—1720-ban kezdtek valahogy ujja szervezni, ami csak lassan és roppant nehézségek között haladt előre. Epen az országnak természetből legdusabban megáldott vidékei, a Duna jobb- s a Tisza balpartjának számos vármegyéje a Duna Tisza köze, a Tisza-Maros szöge vaóságai az ósvadon állapotában szinylődött s még 1720-ban is igen kevésé birt belőle kivergődni.

Az ország gazdasági léte akkoriban csaknem kizárólag őstermelésre volt fektetve; az őstermelésből azonban a bányászat és erdészet ez időben a fejlődés nagyon alacsony fokára hanyatlott, ennél fogva a fölvidéki megyék lakossága különféle fatárgy és edény, épületfa, deszka, lécz, szindely stb. előállításából vagy szén- és mészégetésből tartottak el legalább részben magokat. A nagy folyamok mentén a halászat még mindig nagy szerepet játszott, máskülönben a földmivélés s a vele kapcsolatban álló állattenyésztés vitte a nép eltartásában a fő szerepet. E mellett még csak elenyészően csekély rész táplálkozott még a tulajdonképeni ipar és kereskedésből. Ez az elem leginkább a királyi s mezővárosokban központosult.

Földmivélés. E tekintetben inség, szegénység, szervezatlenség, zürzavar nyilvánul mindenütt, nem csupán a töröktől visszahódított új, hanem a régi, török uralom alatt sohasem álló megyékben is. Kevés volt az ember mindeütt. De míg az új megyékben végtelen területek vártak munkás kézre, a régi vármegyékben a telkek óriási felaprózása gátolta a közjólet fejlődését, néhol egész vármegyében alig akad egész telkes gazda; a féltelkes is ritka kivétel, s rendszeren negyedesek, nyolczadosok, sőt még kisebb területen gazdálkodók említetnek. Másutt a földesur a jobbágyoktól a kezökön levő szántóföld vagy legelő nagy részét elvette, és saját majorsági földjéhez kapcsolta. Ellenben az Alföldön óriási területek álltak műveletlenül; roppant nagy volt a puszták, pusztafalvak száma. Legtöbb községben olyan nagy volt a határ, hogy mindenki szánthatott vethetett benne ott, a hol akart, s annyit, a mennyit épen meg birt munkálni.

Az éghajlat szélsőségei, a szabályozatlan folyók örökös rombolásai, a sok mocsár és vad ár szertelenül megnehezítették a földmives munkája sikerét s így a földmivélés rendszeren csak szegényesen tudta eltartani a lakosságot. A termelés ósrégi főtárgyai a buza, rozs, árpa és zab voltak; ehhez járult a tengeri, melyet kivált az oláh vidékeken nagyban termeltek, sőt sok helyt a la-

kosság főtáplálékát képezte. Hevesben terjedelmes volt a kendertermelés is, de legtöbb vidéken nem volt jelentősége.

A d o h á n y t e r m e l é s r ő l az összeírások csak Baranyában és Nógrádban szólnak. Némely vármegye még a mult század elején is tiltotta a dohánytermelést s szigoruan sujtotta a pipázókat. Így például Komárom városának tanácsa 1703-ban föltétlenül tiltotta a „t a b a k a és dohánynak vetését, mert a kerti és mezei vetéseknek úgy mint a gyümölcsöző fáknak és méheknek nem kis kárával értetik meglenni.“

A szőlőket nem vették fel adóalapul s az adókedvezmény nagyon buzdítólag hatott a lakosságra s a szőlők rekonstrukciója már a XVII. század végén sok helyen megindult. A szőlő akkor a nemzet eltartásában nagyobb szerepet játszott, mint később, mikor a földmivélés erőteljesen föllendült. Aránylag sokan találtak a legszegényebb néprétegből is kerestetet a szőlő munkában. Némelyik város gazdasági lételének megépen a szőlő volt főalapja, s általában a bor tetemes összeggel járult a jobbágy háztartások évi szükségletének fedezéséhez. A szőlővel karöltve néhol virágzó g y ü m ö l c s t e r m e l é s r ő l is történi említés, főleg Komárom, Nógrád és Veszprém vármegyében. A gyümölcsfát gyakran a szőlőben, de rendszeren a belsőséghez tartozó kertben tenyészttették.

Az állattenyésztés az ország különböző részeiben nagy arányokat öltött. Debreczen, Szeged s néhány más alföldi hely volt az állattenyésztés fő központja, mely különösen a töröktől pusztaságképen visszahódított új vármegyékben s a határőr kerületekben folyt nagy arányban.

A rét tekintetében a Maros-Tisza szöge jár legelői; melléje sorakozik a Tisza balpartja; legkevesebb rét van a Duna jobb partján.

Kereskedés és ipar. Iparos és kereskedő volt a rendi világ tagolatának mindenemű csoportjában. Volt a nemesek között, még pedig olyan, ki a mezővárosban nemesi telken, saját portáján lakott, a melynek kapuját nem igen léphette át az összeiró vagy adószedő. Különösen a kereskedelem igyekezett, bármi sokat szenvedett is a multban, bármi kedvezőtlenek is voltak az adott viszonyok, hivatását az árucserében teljesíteni.

Azokat a fogyasztási cikkek, melyek itthon nem termeltettek, a szomszéd országokból kivált Lipszéből s Boroszlóból szerezte be. A városokban voltak nagykereskedők, kiknél az ország bel-sejében élő kereskedők a saját szükségletüket fedezték. Besztercebányáról például a nagykereskedők áru elvitettek egész Pozsony és Szepes vármegyékbe, az Alföldre és anyagilag szilárduló városaiba. A kereskedők rendszeren magok keresték fel vásárok alkalmával a távoli helyek piacait honnan viszont az ottani ipar gyártmányait szállították haza.

Az őstermelés köréből a kereskedelem főtárgya a marha, a gabona, a bor és a fa volt. A marhakereskedés kivált Bács, Bodrog, Bihar, Szabolcs vármegyékben, a Hajdu és Jászkerületben, a dunai és marosi határörsegekben öltött nagyobb arányokat. A gabonakereskedést nagyon gátolta az utak rosszassága, de mégis csak ment valahogy. Brassóban és Nógrádban számos falu volt, melynek majdnem egész lakossága rendszeresen üzte a gabonakereskedést. Nem saját termését adta el, hanem különféle iparczikket, főleg fa és agyagáru vitt el szekéren távoli országrészekbe, főleg az Alföldre, hol gabonával cserélte be, melyet aztán otthon, kivált bányászatból élő községekben pénzre igyekezett tenni.

A borkereskedés a nagyobb bortermelő vidékeken főleg a Hegyalján, Ruszt, Sopron, Szt. György, Pozsony stb. városokban összpontosult. Itt-ott folyt a salétromfőzés, főleg Szabolcsban, olajütés Turóczban, sókereskedés Mármaros és Ugocsában. Mind a mellett elenyészően csekély volt a kereskedelem s ép oly kezdetleges fokozott állt, mint az egész gazdasági élet. Ennek megfelelőleg csekély volt a kereskedő népesség is. 1720-ban 7785 iparost és 752 kereskedőt említetnek az összeírások. Ez elemek a társadalom minden rétegéből ujonozták magokat. Volt köztük nemes, polgár, jobbágy, zsellér. Volt magyar, német, rác, görög, örmény és zsidó s a görögök már ez időben sok vármegyében Baranyában, Beregben, Csongrádban, Veszprémben, Zemplénben, tehát szerte az országban említetnek.

Az egyes kereskedők sokat panaszkodnak az erős üzleti verseny ellen, melylyel meg kellett küzdeniük. Besztercebánya a kecskemétiak, Debreczen a felvidékiek versenye ellen emel szót. Néhol a külföldi versenyt is emlegetik, így Bárt-

fán, hol a lengyelek, Lócsén, hol a 13 versenyén siránkoztak.

Hasonló panaszok hangzanak az iparosok köréből, kik nagyrészt szintén kereskedők voltak mert magok hordták szét áruikat a távoli piacokra, hogy ott közvetlenül adják el a fogyasztóknak. Voltak egész iparos falvak, például Gömörben a később fazekas falvaknak nevezett községek. Az 1820-ban összeirt 8537 iparos és kereskedő nagyon eltérőleg oszlik meg az ország területén. Az általános eloszlás 60%-ot tesz. De egyes vármegyék, kivált azonban a városok hatalmasan meghaladják ez átlagot. Debreczenben, noha a város gazdasági létele első sorban a földművelésen s állattenyésztésen nyugodott, az iparos és kereskedő népesség az összeirtaknak 64, Trencsénben 53, Kassán 51, Besztercebányán 49, Pesten 44 százalékát teszi.

Ami az egyes országrészeket illeti, iparosság és kereskedés szempontjából legelől áll a Tisza jobb partja (90%), második helyen a Duna balpartja (80%). A kereskedés és ipar fejlődésére nézve meg volt tehát az egészséges kezdet, de az akkori politika mesterséges eszközökkel akadályozta meg a fejlődést. Az ország Ausztria gyarmatává tétetett, hol az osztrák ipar lehető legolcsóbban fedezhette szükségletét mindennemű nyers terményben, viszont pedig bármi verseny hiányában a legolcsóbban adhatta el iparczikkait a magyar közönségnek. Ebből kifolyólag természetesen el kellett satnyulnia annak a kevés iparnak és kereskedésnek is, mely a múlt századok viharából még épen került ki.

Azon országrészt, melyben akkorra a kereskedés és ipar a legmagasabb fokon állt Erdélyben, kivált a Királyföldön kell keresni. A szásvárosok, de különösen Brassó és vidéke nyitották meg a sort. 1722-ben a Bárczaságról azt mondják, hogy sehol az országban nincs oly jólét mint ott. Brassó fővárosa volt minden iparczikknek és gazdasági terménynek, főleg gabonának, bornak, fának, méznek. Kolozsvár és Marosvásárhely nem vetekedhettek ugyan Brassóval, de már szintén fontos üzleti forgalomnak alkották székhelyét.

A fa és széntermelés Belső-Szolnok, Doboka, Küküllő és Torda megyékben, Fogaras földén, Udvarhely székben szintén fontos szerepet játszott a lakosság foglalkozásában. Torockó város és vidéke nagy vasipar központja volt; Abrudbányán arany, Kolozs mezővárosban, Tordán a só adott a népnek keresetet, sósáztólással Belső-Szolnokban és Fehérváron is sokan foglalkoztak. Általában el volt terjedve a pálinkafőzés, az üstök száma mindenütt tetemes. Királyföldön az átlag 120%, sőt Medgyes székben 21, Brassó vidékén 19, Nagy-Sink székben 170%-ra emelkedik. Erdélyben volt 4362 iparos és 229 kereskedő.

A malom-ipar már elég fontos szerepet játszott, sok embert foglalkoztatott és a többi foglalkozási ághoz képest tekintélyes évi hasznot is eredményezett.

Egészen véve Magyarország képe fölötté szegénynek, egészen kezdetlegesnek mutatkozik. Tulajdonképen újra kellett akkor kezdeni a polgárosítás nagy művét, az országnak szellemi és értelmi erővel való visszahódítását. Ezt megkezdte az akkor élő nemzedék. De hogy a nagy vállalat teljes sikerre vezessen, hogy a magyar föld ismét a műveltség és vagyonság európai színvonalára emelkedjék, ahhoz nem volt elég egy nemzetnek a munkája. Egy új nemzedéknek kellett keletkeznie, hat emberöltőnek szakadatlanul kellett vérét és verejtékét ontania, hogy Magyarország ismét népes és virágzó, a nyugati polgárosodás minden áldásának osztályosa legyen.

Jer közelebb. ...!

— Az „Aradi Közlöny“-nek írta: —

Tompa Kálmán.

Jer közelebb, még közelebb édes
Ne sűröj már a konyha tűzénél
Nézzed ezt a gyermek boldogságot
Karácsonyfánk bűvös melegénél.

Jer közelebb közel a szívemhez,
S emlékezzünk a letűnt tiz évre,
Mikor még csak ketten voltunk, én s te
S a legelső karácsony esténkre!

Este volt már, öregedő este
A mikor fáradtan haza tértem.
Fény özönlött ki az ablakokból
Csak te voltál egyedül sötétben.

Ott ültél a kicsi kályha mellett
Szemeiddel, tűzébe merengve,
Mintha, mintha ott a tűz lángjába
Két szép szemed valamit keresne.

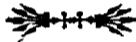
Ketten voltunk, csak mi ketten édes
Telve szívünk forró szerelemmel
S néma csendünk csak a szomszéd hangok
Zavarták meg, vig, kaczagó kedvvel.

Karácsony volt, szent karácsony este
Ugye, ugye emlékszel reája?
Ketten voltunk, csak mi ketten édes
S mérhetetlen szívünk árvasága.

Lehajoltam, lassan hozzád én is
Rózsa arczod csókokkal borítva
S bámultunk a kis kályha tűzébe
Mintha sorsunk ott lenne megírva.

Az idő mult, évek tüntek, jöttek.
És a gondok terhe nőtt azóta
Csak szerelmünk az a régi, régi,
Boldogságtól ragyogó planéta.

Hajam öszül, görbedez a hátam
De én azért elfelejtek mindent.
Karácsonyfánk ragyogását nézem
S áldom, áldom a hatalmas Istent!

A kóbor életből.

írta: Behrend Márton.

— Az „Aradi Közlöny“-nek fordította: —

I.

Nagy izgalom keletkezett a kis vidéki városban. Utazó lovardatársulat telepedett le a város rétjén és az ügyesen szerkesztett hirdetések nyomán a város apraja és nagyja már egyiránt érdeklődött a bekövetkező mutatványok iránt.

Már évek óta nélkülözötte a város az ilyen látványosságok élvezetét; azért a lovarda igazgatója már az első, megnyitó előadás kezdetén örvendhetett azon, hogy lovardája — amihez már oly régen nem volt szerencséje — zsúfolásig megtelt.

A társulat mutatványai éppen nem voltak selejtesek, sőt jóval meghaladták a középazroságét.

Hozzájárult még azon körülmény is, hogy a működő tagok között deli férfiak és szép hölgyek is találkoztak, akik általános érdeklődést keltettek; minélfogva a lovarda, az éppen nem elkényesztetett közönség részéről buzgó pártolással és gyakori látogatottságnak örvendhetett.

A majdnem mindennapos látogatók közé tartozott a fiatal — még csak egy év óta egybekelt — házaspár is, a város egyetlen orvosa Heden doktor feleségével együtt, s ez utóbbi különös figyelemmel kísérte a mutatványokat.

A kised, csinos asszonyka, aki oly hangosan tudott kacagni a bohócok tréfáin és a ki mindig a lehevesebben tapsolt a nehezebb mutatványok sikerének; szende, könyörgő modorával minden este rátudta venni nálánál 12 évvel idősebb, komoly férjét, hogy a a lovardába menjenek.

Istenileg mulatott, amint mondani szokta; s ha az előadás után férjének karján hazafelé indult, máris a jövő estének élvezetéről csevegett és álmodozott.

A lovarda négy hétig maradt a városkában. Azután tovább költözött. Az igazgató mélyen érzett köszönettel és azon ígérettel bucsuzott el a város előkelőségétől, hogy esztendőre ismét visszatérnd és igyekezni fog a közönség további pártolását újabb művészi mutatványok által kiérdemélni.

A lovarda elköltözése után a városka régi rendje és nyugalma ismét helyreállott és mindenki igyekezett a régi kerékvágásba visszadöczeni, midőn váratlanul különös hír kapott szárnyra és háztól házhoz, családtól családtól terjedve oly izgalomba hozta a kedélyeket, mintha csak szét pattanó bomba esett volna be közéjük. Arról volt ugyanis szó, hogy Heden orvosnak ifju felesége eltűnt és — amint beszélték — szeretőjével, a lovarda iskolalovagló-jával, aki időközben a társulattól kilépett volna, világgá ment.

Valóban, az ember eleintén saját fülének sem akart hitelt adni, a különös hírt egyáltalában senki sem akarta elhinni, mely körülmény azután a megbizonyosodás iránti mohó érdeklődést keltette fel mindazoknál, akik a kalandról valamit hallottak.

Végre azonban mégis el kellett hinni, mert a páros szokás valósággal megtörtént. A kised, csinos és szende orvosné, Heden asszony egyik kötél-táncossal, a kóborlóval, a cigánnyal megszökött!

Amint Heden doktor vidéki körútjáról, melyre hetenkint kirándult, késő este visszaérkezett, levelet talált otthon feleségétől, melyben az értesíté, hogy szive vonzalmát követvén kedvesével együtt eltávozott.

A komoly férfiú eleintén egészen magánki-vül volt e váratlan tudósításra. Később azonban, minden erejét összeszedve, a polgármesterhez sietett és kerületi orvosi hivatalából való elbocsátását kérelmezte.

Rövid idő múlva már véglegesen el is költözött a városból, hogy egyik távolabb eső városkában letelepedjék.

Feleségének hűtlenségét annyira szívére vette, hogy csakhamar belebészült. Újra és újra visszaemlékezett a csöndes boldogságra, melyet nevének oldalán élvezett és ami most már visszavonhatatlanul elveszett.

Hivatásbeli buzgalmában kereste a feledést és vigasztalást, de mindhiába. A hűtellenek képe még évek multán is mindig ott állott leki szeméi előtt.

Heden doktor új hatáskörében nagyon keresett és tisztelt ember volt, orvosi gyakorlata a legnagyobb elismeréssel találkozott és jövedelmezőbb volt mintsem gondolta volna. De belső nyugtalansága még mindig emésztette őt. Új lakóhelyén senki sem tudott azon szerencsétlenségről, ami őtet érte és általános volt a vélemény, hogy elborongó komolysága, korán elhalt nevének gyászolásából származott.

II.

Tíz esztendő mulott el. Heden doktor egyik nap estéjén, betegjeinek látogatásából fáradtan és kimerülve hazatérvén, magányosan ült szobájában és régi emlékein elmerengett, midőn egyszerre csak nagyon erősen csöngettek.

Kevéssel ezután belépett a szobaleány és egy nyolcz éves leánykát vezetett be a szobába, aki zokogva kérte az orvost, hogy vele menne és nagyon beteg édes anyján segítene.

— Hogy hívjak gyermekem?

— Fornaso Lujza.

— Merre laktok?

— A kocsiban.

— Hol? Hogyan is mondtad?

— A kocsiban, mert mi kötél-táncosok vagyunk.

— Menjünk tehát!

Heden doktor elindult a gyermekkel, aki utközben elbeszélte, hogy anyja már nagyon régen beteg, de soha sem engedte meg, hogy orvost hívjanak. Mindig azt mondta: «Ha orvost hívtok, ő elfogja rendelni, hogy nyugton fektüjem, pedig én azt nem tehetem. Ugyan ki vezesse az előadásokat, ha én nem? Pedig nekünk játszaniuk kell, mert pénz kell szerezniünk.»

Igy beszélt az eleven eszű gyermek, amint sietve szaladt az orvos oldalán, akit ő, ahogy mondá, önszántából hívott anyjához, hogy segítene rajta, mert ma reggel óta már nem birt az ágyból fölkelni és oly különösen beszélt, hogy megérteni sem tudja.

Negyedóra mulva helyben voltak. A város rétjén nagyobb terület, egymástól távolabb, a földbe levert és kifeszített kötelekkel egybekötött karókkal volt bekerítve, melynek egyik oldalán szinpadt emelvény és kis bódé, a másik oldalán pedig nagyjából egyberótt — a közönség számára készült — padok voltak láthatók. Kisedt oldalt állott a kocsi, melyet a kóbor művészek lakhelyül is szoktak használni.

A kis leányka a kocsi felé tartott, követve

az orvosul, aki tapogatózva haladt a sötétben előre.

A kis vezető már a kocsi feljáró lépcsőjének felső fokán állott, — a kocsi ablakából pedig a leeresztett függönyön keresztül fátyolozott, gyér világosság derengett elő. Heden doktor felhagott a lépcsőn és megállott a gyermek mellett, aki most — kezecskéjét szájára téve — megnyitotta a kocsi ajtaját.

Sajátságos látvány tárult az orvos elé. Mindent a falak mentén felaggatott vagy odatámasztott lovardai eszközök voltak a legnagyobb rendben elhelyezve. Mindenfelé a rendszerető kéznek nyomai voltak láthatók. Ezen helyiségből azután a másikba, a belsőbe jutott az orvos, amely a kocsi tulajdonosainak tulajdonképeni lakóhelye volt. Ebben, a világosszínűre festett szobáskában is, melynek hátsó sarkában az ágy állott, a legnagyobb rend és tisztaság uralkodott.

Heden doktor az ágyhoz közeledett és az elébe jött, mintegy öt éves fiucsának elébe nyújtott kis kezét megszorította. Azután közelebb húzta az ágy melletti asztalkán égő petróleumlámpát, hogy a beteget megvizsgálhassa.

De alig hogy a lámpa fénye a beteg orcáira esett, az orvos szinte megrázkódott a meglepetéstől és mintegy megdermedve nézte a lassan álmokban hanykódó nehéz beteget. Az asszony, aki itt lesoványkodva és súlyos betegségében dideregve feküdt előtte, — az ő felesége volt, aki egykor elhagyta őt, hogy sorsát a kóbor semfényvesztő sorsával egybekösse.

A doktor alig bírt magával, leült.

— Tehát így kell őt viszonlátania, aki neki mindene volt!

Szükségekben, nyomorban és betegségben. Es milyen betegség érte a szegény asszonyt! Nagyon is belátta, hogy itt már minden emberi segítség a lehetetlenségek közé tartozott. A beteg már menthetetlenül a halál martaléka volt. Csak is pár napi anyhulásra lehetett még gondolni, mert a halál anygala már kinyújtotta utána végzetes karjait.

Heden orvos végre azon eltökéléssel ráta fel önmagát elmerengéséből, hogy amit az asszony fájdalmainak enyhítésére csak tehet, azt nem fogja elmulasztani.

— Hol van atyád? — Kérdezte most a leánykától, aki őt idevezette.

— Apánk nincsen velünk.

— Hol van tehát?

— Azt nem tudom.

— És ki van még veletek?

— Mivelünk?

— Tiveletek!

— Senki sincsen velünk. Anyám, öcsém, én meg a kutyák, azután kis lovunk. Ezekon kívül senki sincsen velünk.

Szívébe nyilatott az orvosnak. Tehát ilyen körülmények között élt ez az asszony. Gyermekén kívül csupán kutyái és a ló voltak kísérői. Egész testében megremegett erre a gondolatra. Azután összeszedte magát s miután kis vezetőjének megmondta volna, hogy rövid időre simét visszatér, elhagyta a kocsit.

Mintegy félóra múlva már ismét visszatért egyik szolgálonótól kísérvé, aki kosarában néhány palack bort és konservákat hozott a beteg számára. Az öreg, hűségese szolgáló, midőn urától előzőleg megkérdezett volna, hogy — amint azt szegény embereknél már oly sokszor tette — szándékozik-e ma is, mint betegápolónő segédkezni, azt ezuttal is szíves örömmel megígérte.

A szolgálónő, miután az idegen környezetben magát hamarosan tájékoztatta volna, elhelyezkedett, amit magával hozott, azt kirakosgatta, a Heden doktortól átvett orvosságos üvegeket vízzel telt pohárba állította, leült a beteg ágyához, elővette kötését és — urának még egyszer megígérvén, hogy nevét semmi körülmények között sem fogja elárulni — egészen beletelítte magát új hivatásába.

Csend uralkodott a kocsiban, mély csönd. A szolgáló a két gyermeket lefektette, azután leült a beteghez, — aki szinte lélegzetet sem vevé mintegy halotti álomba merülve mozdulatlanul feküdt — és szorgalmasan kötött.

Két óra telt el így, azután a beteg felnyitotta szemét és körünézett.

Megpillantá az idegen nőt ágya mellett. Mit jelentsen ez? Nagynehezen felült ágyában és kérdőleg nézett az ápolónőre. Ez pedig ujját tette ajkaira annak jeléül, hogy a beteg ne beszéljen, azután beadott neki a hozott orvosságból.

De a beteg asszony nem tudott egy könnyen új helyzetébe belenyugodni. Őt, akinek ápolásával már évek óta senki sem törődött,

most egy nő ápolja, akit nem ismert! Ki lehet ő és ki küldhette ide? Nyugtalanul révedezett tekintete a szobáskában és miután néhányszor mélyen lélegzett volna, o y könyörgő hangon kért felvilágosítást, hogy az öreg szolgáló, aki a titoktartáshoz ugysis sehogy sem értett, mindjárt mindent apróra elmondott, hogy őt gazdája Heden orvos ur küldötte ide és csupán a t kérte a betegőt, hogy erről a doktor ur előtt hallgatni sziveskednék.

A sápadt, beteg asszony erre lehunyt szemét, sokáig mozdulatlanul feküdt és arcának egyetlen izma se árulta el belső, nehéz küzdelmét, azután felpillantott és hálás tekintettel kezét nyujtá az ápolónőnek.

A következő reggeleken halkán kopogtak a kocsi ajtaján. Ezen kopogás azt jelentette a szolgálónak, hogy Heden doktor künn vár a beteg hogy létezől való híradásra.

A szolgáló a kopogtatást meghallotta, de a beteg is észrevette, és amig az kiosont, hogy hirt adjon, addig a beteg hamarosan néhány szót írt egy darab papirosra és leánykáját az ágyhoz szólítván, azzal bizta meg, hogy ezen levélkét vigye el ahhoz az orvoshoz, akit tegnap idehívott de erről senkivel se beszéljen.

Amint Heden orvos néhány óra múlva hazatért, levélszekrényében találta a papiroslapot, melyre csupán ezen néhány szó volt írva: «Egy haldokló kéri Heden orvos urnak látogatását».

Az orvos tudta hogy kitől ered ez irás, s ezen tudatában még akkor sem kételkedett volna, ha azonnal föl nem ismeri nejeének kezévonását.

— Tehát mégis megtudta, hogy közelemben vagyok? Igaza van, ha csakugyan haldoklónak mondja magát. — Az orvos legjobban beláthatta ezt. Csakhamar ismét elindult a beteghez.

Amint Heden orvos a szobába, ahol neje feküdt, benyitott, a gyermekek és a szolgáló éppen távol voltak.

Csendesen az ágyhoz lépett. A beteg fölé hajolt, aki most felnyitotta szemét, és o y kérő tekintettel nézett reá, hogy a nemes szívű orvos meghatva a nyomortól, melybe neje önmagát taszította, keze után nyult és azt megszorította.

Sokáig szembe néztek egymással, míg végre a beteg megszólalt:

— Látogatásodért fogadd legszívesebb, forró köszönetemet. Sem időm, sem erőm nincs ahhoz, hogy elmondhatnám, mily végtelenül lakoltam elkövetett hibámért. Tudom, hogy nemsokára végem lesz, és ez így van jól. Nincsen már e világon keresni valóm, undorodom az élettől. Azen férfit, akit irántad való hűtlenségemben követtem, megantitott engemet az undorra. Undorodom környezetemtől, önmagamtól, mindentől. Gyermekeim, ha az állam róluk valamely árvaházban fog gondoskodni, jobb sorsba jutnak, mint ama kóborlásban, melyet oldalamon folytatnának. — Nekem már lehetetlen volna a polgári társaságba visszatérni, mivel én magamról és gyermekeimről más csak úgy gondoskodhatnék, ha a kötélánczos mesterséget — amit borzasztó körülmények között kellett megtanulnom — folytatnám. De ha még így sem volna, más állandó foglalkozáshoz sem térhetnék vissza többé, mivel már nem vagyok arra méltó, — hogy tiközétek tartozzam. . . . Es így van az jól, hogy a halál megkönnyül rajtam! Megkönnyül mondám, mert sokszor fohászkodtam hozzá ezen könyörületért. Egész bennszéggel könyörögtem hozzá, hogy a terhet, amely alatt lerokadok, emelje le vállaimról, — és a zord kaszás, aki most oly barátságosan mosolyog felem, megindult könyörgésemen, sőt még azon végtelen szerencsében is részesített, szemembe tekinthetni és neked elmondhatni: hogy nagy ballépésemért súlyosan — nagyon súlyosan megbűnhődtem, úgy, amint azt megérdemeltem. . . .

A beteg erre összecsett. Melle zihált, — egyre nehezebben vett lélegzetet.

Heden orvos meghatva nézett a haldoklóra, azután lehajolt ő hozzá és homlokán megcsókolta.

A végtelen hála pillantásával jutalmazta őt a haldokló.

— Kivánsz-e még valamit? Kérdezte az orvos.

A beteg tagadólag intett fejével.

— Akkor gyermekeidről fogok gondoskodni.

Gyöngé de boldog mosoly sugározta most be pillanatra a haldoklónak átszellemült arcát — azután vége volt. Az asszony, akit nagy vétek terhe nyomott — kiszívódott.

Amit Heden orvos megígért, azt hűségesen teljesítette is. Egyik árvaintézetben helyezte el a gyermekeket, amelynek vezetője iskolatársa volt. Amint a gyermekek felnőttek, életpályájokról is gondoskodott és pedig úgy, hogy a kóbornő gyermekei hasznos tagjaivá lettek az emberi társadalomnak.

Ez ám a leány!

— Az „Aradi Közlöny“-nek írta: —

Vass Géza.

I.

Csinos volt, szép volt, de nagyon is fiatal arra, hogy férjhez menjen. Tavaly még bokorugró, kurta szoknyában járt s ma már asszony, akin egyáltalán nem látszik meg a zárdai nevelés félszége. Sőt ha őszintén akarunk szólani, be kell vallanunk, hogy a kaczérságnak minden kellékével rendelkezik, a mit érvényre is juttatott, ahol csak lehet, akár van rá szükség, akár nincs. Eleven, tüzről pattant menyecskévé nőtte ki magát s elszédít minden embert, akit utjába vet a sors haragja. Kinöz, bánt, kegyetlenkedik a kaczérságával, de a férjén kívül nem mondhatja más, hogy a kívánatos asszonyka perzselő szerelmében sűtkérezett volna.

S a férje? Oh, nagyszerűen jött létre ez a házasság. Ismeretségük körében óriási szenzációt szült, mikor Terike választása köztudomásúvá lett. Beszéltek arról heteken át három vármegyében s nevettek a szegény Bonti Laczi rovására egy egész életre valót.

De elvesztettek is. Tudni való, hogy Bonti Laczi elvesztette a fejét és sülve-főve a Terike udvarában csapta a szelet. Megrészegült a nézésétől, vére forrott a tekintetétől, villanyos ütés járta át minden tagját egy futó kézzszorításától. Fél éjszakákon ott kóborolt az ablakai alatt, a mikor Terikeék aludtak s fiatal diákhöz illő idealizmussal szötte ábrándjait, vajjon kire gondol álmlában, vajjon gondol-e reá s ha nem, ki az a boldog, az a szerencsés, akire gondol s akit neki minden áron meg kell gyilkolnia?

Terike tudta, hogy a fiatal ember nyakig kozmás, hogy bolondul érte reszkető féltéssel s szereti jobban, mint a hogy megérdemelné. Játsozott, kaczerkodott vele s ez a magaviselet még jobban ingerelte a gyehennaként lobogó lángtengert. Nyilatkozni azonban nem volt bátorsága. Talán félt, hogy kinevetik, talán félt a kosártól, elutasítástól, talán azért, hogy minél tovább ringathassa magát boldog illuziójában, remélve a jobbat s várva az alkalmat, a mely majd csak megérkezik valaha.

Egy zsuron történt. Terike szebb, kedvesebb, elragadóbb volt, mint máskor s vidám pajzanságával bearanyozta az egész társaságot. Laczi egy ablakmélyedésbe dőlve majd megette a szemével. Koronkint megsimogatta a homlokát, hogy széjjel ne pattanjon az a forró, izzó szenvedélyek hullámszája miatt. Dühöngő féltés fogta el, ha valakihez szólott, ha valakire nevetett, a mi szinte komikus helyzetbe sodorkta. Egyszer aztán eljutott a végletig. Érezte, hogy tenni kell, cselekedni bár mit is, különben örületbe esik szerelmi kínlódsága miatt.

Oda intette legintimusabb barátját, Pataki Ferkót, a kit nagyszerű angol-vérrel áldott meg a természet s akire sem Teruska, sem más leány nem gyakorolt a legkevesebb vonzerőt sem. Legalább különösebb, feltűnőbb vonzerőt nem. Egyaránt érdekelte, illetve nem érdekelte valamennyi. Mint jó nevelésű fiatal ember, eljárt a társaságokba, diskurált, fecsegett s foglalkozott úgy a hogy a nőkkel is, a mint ezt okvetlenül megköveteli a bon-ton, de hogy szerelemre, nősülésre gondolt volna, arról szó sincs.

— Ferkó! — szólította meg szenvedélytől remegő hangon. — Te okos, tapintatos és higadgt ember vagy. Adj nekem tanácsot.

— Tanácsot? Miről jó az?

— Nem tagadom, nagyon, de nagyon szerelmes vagyok.

— Tudom, Terikebe.

— Tudod? Ki árult el?

— Ki más, mint magad? Hiszen a bolond is észrevehetné. Kérdezz meg itt a társaságban akárkit, valamennyi ezt fogja zengeni kórusban.

Laczi nagy szöket meresztett.

— Annál könnyebb lesz. Nekem okvetlenül bírní kell azt a leányt, török, vagy szakad. Érzem, hogy nem tudok élni nélküle. Hiába, így van. Ezen nem fog változtatni senki és semmi. Mit csináljak?

— Vedd el.

— Hiszen ezt akarom. De hogyan?

— Furcsa! Kérd meg és punktum.

— Nem merem.

— Ostobaság! Miért nem? Fiatal vagy, csinos vagy, biztos, jó állásban, nem haltok éhen. Hozzad megy s el van intézve a dolog.

— Gondolod? Hát ha kosarat ad?

— Azért kell megpróbálni. Néma gyerekek anyja sem érti a szavát.

— Te Ferkó, nekem mindig hűséges, jó barátom voltál.

— Az vagyok most is, különösen ha nem fogsz érzelgni.

— Egy nagy, nagy szivességet tehetnél, a mivel egész életre leköteleznél.

— Na!

— Lásd, én bátortalan vagyok, te meg mérész. Én nem tudnám előadni a kérésemet, míg te a szónak mestere vagy, ami magában véve félsiker. Beszélj a leánnyal, mondd el neki, mennyire szeretem és hogy el akarom venni. Beszélj a lelkére okosan, szép szóval s hűséges hű szolgáló leszek mindörökké.

Ferkó kényesnek találta a megbízást s egy ideig szabadkozott. Ez csak olaj volt a tüzre. Laczi addig-addig rimázkodott, addig kérte, fenyegette kétségbeesett oldalbaszorítással, mignem így kiáltott fel:

— Jó, megteszem, ami tőlem telik.

— Még ma ugy-e?

— Rögtön.

II.

Pataki Ferkó s a leány egy bizalmas szutogóban foglaltak helyet, ahol nem látta őket senki s ahol háboríthatatlanul lehetett beszélgetni. A társaság észre sem vette, mikor Ferkó leaaron fogta a leányt, a félreeső sarokba vezette s kényszerítette, hogy leüljön.

— Valami fontos mondanivalóm lesz.

— Magának? Szinte hihetetlen. És éppen hozzám! Történik még csoda a világon?

— Ámbár nem tudom megmagyarázni, mit jelentsen ez a kifejezés, de ha arra érti, hogy kegyeddel komoly dologról óhajtanék szólni, hát akkor csakugyan van még csoda.

— Csupa fül vagyok. Rajta tehát!

— Kisasszony, bizonyára nem ujság kegyed előtt, hogy ön nagyon szép, kedves, elragadó, szóval, hogy megfogta valakinek a szívet.

— Ah, az angol beszéi így? — kiáltott Terike felcsillámló szemekkel s közelebb húzta a székét gavallérjához.

— Igen, én beszélek. Hallgasson meg kisasszony. Valaki, nem messzire tőlünk, remegő szívvvel gondol most kettőnkre s úgy várja a választ, mint egykor a zsidók a Messiást. Ez a válasz lesujthatja, felelhet. Én az utóbbiban bízom. Szereti, imádja kegyedet annak rendje és módja szerint s megesküdött, hogy kegyeden kívül nem lesz senki a felesége. Kissé bátortalan, de igen jó gyerek, a ki minta-férjnek ígérkezik s kegyedet teljes boldogság várja az oldala mellett. Mit mondjak neki? Igen, nem?

Terike szikrázó szemekkel pattant fel az ülésből s nyakig elpirult, komolylyá vált az az édes, mindig mosolygó arc.

— Tehát nem ön? Más?

— Nem én? Mit jelentsen ez, Terike?

— Azt jelenti, hogy . . . hogy . . .

Ezzel leborult az asztalra s elkezdett szíve mélyéből keservesen zokogni.

— Terike, az istenért, mi történt? Beteg? Szóljon gyorsan. Ah, hiszen elájult. Segítség!

— Ne kiabáljon hát, mert meghallják, — suttogta a leány, hirtelen felkapva a fejét. — Pedig most olyan kedvező az alkalom. Még elrontja a szelességével.

Egyre kevesebb lett a köny s helyt adott az elragadó mosolynak, a mely oly ellenállhatatlanná tudta tenni ezt a bájos gyermeket. Megfogta a fiatal ember jobbát s édesen csacsogott a fülébe.

— Látja, ön olyan nagy buksi. Hát nem veszi észre? Nem érzi, nem mondja a szíve? Oh, olyan boldog voltam, mikor beszélni kezdett; azt hittem, magáról beszél, a maga nevében mond olyan sok szépet, ami remegésbe hozott a . . . boldogságtól.

Pataki összeráncolta a szemöldökét.

— Terike, nem tréfál?

— Nem. Önt szeretem, ha éppen tudni akarja. Mondja meg annak a másiknak, hogy ne számítson reám. Én az öné vagyok, ha kellek, ha nem. Kellek?

A fiatal emberben megmozdult a sziv. Lüketteti érezte a vérét, azt a hideg, közönyös vért, a mely eddig hullámlás nélkül, a legnagyobb csendben folydogált ereiben.

— Szeretem régen. Szeretem, mert nem törődött velem, mert ugyszólván rám sem nézett. Bosszantott, bántott a hidegsége s talán ez érlelte meg bennem a szerelmet. Nos mondja, kellek?

Pataki felugrott. Zugott a feje, bizsergett minden csepp vére, mint a felkorbácsolt víz. Maga sem tudta, hogyan, mikép történt, de a legközelebbi pillanatban féltérde ereszkedett s forró homlokát oda támasztva a leány ölébe, olvadozó hangon rebegte:

— Kellek, kellek édes üdvösségem. Nagyon szeretlek! De ki is tudna neked ellenállani?

Magában pedig így gondolkozott:

— No Laczi, ezt ugyan megcsináltam! Most már csakugyan gratulálhatunk egymásnak . . .

III.

Három vármegyében beszéltek erről a házasságról s nevettek a szegény Bonti Laczi rovasára egy egész életre valót. Jól beleválasztott a szerelmi stafétába! Ugy kell neki!

Teruska, aki tavaly még bokorugrós, kurta szoknyában járt, eleven, tüzről pattant menyecskévé nőtte ki magát s elszédít minden embert, a kit csak utjába vet a sors haragja. Kínoz, bánt, kegyetlenkedik a kaczerőségével, de a férjén kívül nem mondhatja más, hogy a kívánatos asszonyka perzselő szerelmében sütkérezett volna. Az angol angol maradt s daczára, hogy Terust a lehetetlenségig szereti, egyáltalán nem féltékeny reá. Ő tudja miért.

Laczi ma is aglegény. Ha bosszantani kezdik — mert ezt a kis idyllt sokszor előhozzák a borozó társaságok — ezzel vigasztalja magát:

— Majd meglátjuk, ki nevet utóljára. Hátha elválík attól a kaczer asszonytól? Bonti Laczi akkor fogja megbosszulni magát. Nem veszi el. Nem, ha térden álva kérné sem . . .

Későn születtem.

(Baumbach)

— Az „Aradi Közlöny“-nek fordította: —

Madzsar Gusztáv.

Félbolondnak tartasz engem;
Rosszul teszed igazán,
Baj az, hogy később születtem
Néhány századdal csupán.

Kedvedért száz bős kalandra
Mennék messzi tengeren;
Sárkányokkal, óriással
Viaskodnám szívesen,

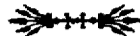
De kottáidat forgatni,
Ha a zongorát vered,
Muffot, sapkát hordozgatni . . .
Ugy-e ezt elengeded?

Egy törököt ketté vágni,
Könnyű munka vón nekem,
De pamutot gombolyítani . . .
Bocsáss meg, ezt nem teszem.

Elfogni egy fejedelmet,
Parancsodra kész vagyok,
De mopszlidat megkefélni,
Nem nekem való dolog.

Kincsekért megvinnék érted
Bárkivel a földtekén,
Hanem ékszert vásárolni,
Nem ép lovagi erény.

Az utazó kalmárnépet
Megrabolnám szívesen,
De szabószámát fizetni? . . .
Abból nem lesz semmisen.

Karácsonyi fénysugarak.

Irta: Perfull Antal báró.

— Az „Aradi Közlöny“-nek fordította: —

Urezius Barinka.

I.

Oschin kastély körül csak úgy tombolt a hóvihár, csak úgy süvöltött a régi nagy kandallókban, és csak úgy nyikorogtak a régi rozsdás ajtó s ablakzárak; szüntelen hallatszott süketítő játéka a szélrózsával, tombolt és dúlt a százados fák ágai közt, melyekről nagy csomókban kapta el a havat s szórta a gazdag rococco-diszszel felékesített ablakok felé. Csak a jobb szárny egyik ablaka vetett éles sugarakat a fergő hópelyhekre, hogy csakhamar elvesszen e fény is a sötét park fái közt.

E sugaraktól mintegy körülvéve, egy fához támaszkodva, meglehetősen elhasznált kendőbe burkolva, széles karimájú kalapját jól szemébe húzva s a szállingozó pelyhektől magát védendő kendője végét azok elé tartva állott mozdulatlanul egy férfi. Tekintete szüntelen a megvilágított ablakon nyugodott, bár a fehér értékes himzésű függöny felhőszerűen elfödte a belátást; türelmetlenül dobbantott lábával s többször iparkodott a gyenge fényben óráján az idő haladásáról meggyőződést szerezni.

Most a fény hirtelen ide oda lobogott, mind gyengébb és gyengébb lett, majd eltűnt egészen; egyetlen vörös csillogó pont jelentte, hogy még ki nem aludt egészen. A férfi megkönnyebbülten lélegzett fel; egyenletes sötétség vette körül, s ekkor újból felvilant a fény s egyenesen arczába lövelte sugarait, a legnagyobb várakozás volt belőle olvasható.

Egy pillanatig tartott a világosság s ekkor újra eltűnt, mint az imént, hogy csakhamar ismét szétszórja gyenge, egyenlő világosságát a hó-

Még néhány percig várt a férfi, minden változatlan, csendes maradt.

— Kösönöm, Elsa — suttogta, kezével intve az ablak felé, majd eltűnt a park sötétjében.

A kicsiny szoba, melyből a világosságot látni lehetett, nem volt valamely határozott styl szerint berendezve, amit most oly gonddal szoktak a gazdagok megtartani, de ép az az eredetiség, mely ez összevisszaságból kitűnt utánozhatatlan előkelőséget kölcsönzött a teremnek.

Itt egy XVI. Lajos korabeli gazdagon ékített íróasztal, mely tele volt rakva apró csecsebecsékkel, drága régi száz porcelán csoportoskákkal, mintegy daczolva az asztal tulajdonképeni céljával; — ott egy-egy selyem himzett vagy festett párna, masszív fakeretekbe foglalt mennyezetig érő finom velencei tükrök, ékes japáni tabourettek, süppedő indiai szőnyegek, melyeken itt is — ott is egy egy kitömött jeges medve volt elhelyezve, — valóban meglepő összevisszaságot képezett.

E pazar berendezésre egy kínai lámpa gyengéd rózsafényt hintett. Mindez olyan csendes boldogsághoz hivatónak tűnt fel s mégis e pompa, e fény közepette egy bájos ifjú nő gyönyörű barna szeméit könnyeiteken, kétségbeesve járatta majd orra, majd arra. Bizonyára ez ódon kastély pompájában kell szerelem s boldogság nélkül el-sorvadnia. Szeretni! s csak egy darabka ezáraz kenyeret — kiáltott tán szegény zaklatott szíve. Gyengéd kopogás hallatszik a gazdag aranyozású s függönyökkel elzárt ajtón.

— Mama, mama! be szabad már jönnöm? — csengett kedvesen egy úde gyermekhang.

A fiatal nő felemeli tekintetét a művészi himzésről, melyet ölében pihentetett; kedves mosoly játszotta körül ajkait.

— Türelem! Ida, különben imént elszáll a Jézuska, ép az imént kopogott ablakomon!

— Mama, mama — hallatszott ezúttal halkabban — ne feledd el a konyhát valódi takaréktüzhelylyel, ha megint eljön.

— Nem, Ida; maradj csak csendesen Tininél. Ismét zörgetnek. Mély csend lett a szomszéd-szobában. Ida lélegzetét visszafojtva hallhatta anyja szobája ablakán a zörgést.

Elhagyatva, magában nem volt tehát a könyvező fiatal nő, hisz ő anya volt, anyja a bájos kis Idának, ki ártatlanságában még leste a Jázuska megjelenését. . . s nem volt meglegedve? Oh! asszonyi szív mit óhajtasz még?

De ha sajtó fájdalom tépte e nő szívet az után, ki e boldogságban részesíté, ha tán a halál elragadta korán, vagy valami annál is borzasztóbb?

A folyosóról vezető ajton most zörgés hallatszott, erősebben, mint győrmeki kéztől eredt.

— Elza, — hangzott egy erős férfi hang. — Kicsikém, azt hiszed, hogy a világ minden karácsonyi ajándékáért el hagyom rabolni szórakoztató estéimet? Hisz a kulcsyukon mindent látok, szöke furtókat egy édes magas homlokon, aranyos pillákat, munkás, sokszor összecsimólt kezecskéket, melyek most az Osechin különös babrálnak. Lemondok a címek s címerekről, ha ez így megy tovább, hallod Elzácskám?

— Szégyeld magad, Egon — visszonzá a nő — Ida türe messzebb, mint te.

Az órára pillantott, melynek csongó ketyegése még lakályosabbá tette e szobát — s láthatólag összereszent.

— Még csak egy rövid negyed órát, s akkor bejöhettek.

— Jól van! egy negyed órát, de egy pillanattal sem többet.

Léptek hangzottak el a folyosón.

Mind talányszerűbbek a könnyek nemde? és sajtóságos, mintha ezekre a szíves szavakra még inkább ömlenének könnyei. Elza nehezen visszafogható szokásában tört ki s ekkor kezébe vett egy összegyűrt s láthatólag gyakran olvasott levelet:

„Még csak most könyörülj rajtam, Elza, az Istenért. Elveszek, ha te nem segítesz. A szög nagy, s nem szabad róla Egonnak tudnia, mert ő nem ismer a kitagadottal szemben irgalmat. Kísérts meg minden, 24 én este kezembem kell lennie az összegnek, vagy végem van. Fél hétig várók az ütszög levelében megbeszélte jelle. Jól csinád! Kétszer csavard el a lángot s hirtelen újra felcsavarod. Valamely tévedés rettenetes lenne. Ha így lesz, 24-én este a nagy jávoránál várom a hű Tinit; ha nem küldenéd el, akkor azon tudatban lépj a karácsonyfához, hogy Leó abban a pillanatban golyót röpített agyába.”

Kétszer olvasta el e sorokat, láthatólag önmagával üdvözölve; ismét az órára tekintett, mindjárt felet üt.

Ha nem küldöd el, akkor azon tudattal lépj a karácsonyfához . . . ismételtette századszor is. — Lehetővé kell tennem, ő olyan jó.

Megfogta a lámpa csavarját, kissé habozott, — ekkor felet ütött az óra; lecsavarta úgy, hogy csak egy szikrája égett, újra felcsavarta s ezt megismételtette. Nagy küzdelmébe kerülhetett, verejték függönyözt homlokán, az ablakhoz ment s a gyöngyözött kesztyű a téli éjbe nézett.

Most feltárult a melékszoba ajtója, Elza felsikoltott s az asztal felé ment — barna férfi arca tekintett be az ajtón — a himzésen volt a nyitott éppen most olvasott levél — remegő kezekkel iparkodott elrejténi.

Oschin Egon gróf, Oschin birtokosa, fiatal előkelő megjelenésű barna férfiú lépett a szobába; Elza grófnő halvány volt, mint az egyik asztalánál levő Venusz szobor; reszkető kezét a himzésen tartotta, barna szemei félnéken pillantottak a belépőre.

A gróf sokkal komolyabbnak látszott, sem hogy tőle eredőnek lehetne tekinteni az előbb elhangzott kedélyes szavakat.

— Nagyszerű meglepetések lehetnek ezek, hogy annyira félted őket, — mondta gyengéden s mégis érezhető volt hangjában a néma szemrehányás.

— De Egon — nevetséges kicsiség, de mi asszonyok örömet lelünk bennök — viszonzá a grófnő zavarral.

— Öröme nevezed — s a mellett ilyen halványnak találak. — Most tekintete a himzésre tévedt, melyről Elza a levelet rejtegetve, egészen arczkifejezéssel s ismét feléje fordult, de gúnyos meglepedéssel. — Valóban különös meglepetés, midőn érte meglepedezel e himzésről, melyet pedig hetek óta Argusz szemekkel őrtél — mondá sajtóságos hangsúlylyal kutató pillantással, mely nem kerülte el Elza figyelmét. Lehajtott fejt, a lámpa most egészen bevilágította könnyáztatta arcát. Pillanatszerű kellemetlen csend lett. Elza zsebébe nyúlt, melyben a levelet rejtette el.

— Gyűlölöm ezt a titokzatosságot, Elza, kezdte meg a gróf — bármily kedves cselekedeteknek is. Ez a megrettenés és elcsúszás,

mintha valamely gaztetet rejtegetnék, igen lehangol, hisz nyílt, őszinte jellemed az én legfőbb boldogságom; s a legcsekélyebb hamiság elhomályosítja tükör tisztaságát.

Őszinte kérés rejlett ez utolsó szavakban.

Elza habozva kivette kezét zsebéből, a levelet henn hagyta valamely elhatározással küzdött.

— Ma különösen nem tűrhetem e titkolódzást, rossz híreket kaptam, folytatta Egon, homlokát ránczba szedve, mindkettőnkre rosszakat. Leó ismét itt van — haragosan ejté ki e szót — s izgatottan járt — kelt a szobában; éppen most jött a posta. Kedves karácsonyi meglepetés! nyugalmamnak vége, ő a régi kerékvágásban halad a bankárom levele szerint. Leó a napokban megjelent nála, mint egy new-yorki bank agense s váltókra, melyeket a bankár gyanusnak talált, 4000 frtot akart felvenni. Menkei nem váltotta be őket, hanem nálam tudakozódott, mert ismeri az urat régen. Megírom neki, hogy nem ismerem többet azt az embert, nem szabad ismernem, bár a te testvéred — egy gonosz véletlen tette azzá, semmi hasonlóság nincs közöttetek, csak jó nevetek, melyet ő megváltozott; igen kétszeresen megvetem, mert ő az, a te fivéred Elza, — s így gazember — hogy lehetséges!

A gróf mind izgatottabban beszélt. Elza újra görcsösen fogta a levelet, melyet éppen Egonnak átadni akart.

— Ha tán még egyszer megpróbálkoznál velem, talán megjavul Amerika nehéz életiskolájában — mondta a nő kissé kőzve.

— Ne beszélj erről, Elzám, kérlek. Minden e fajta kísérlet felesleges, ő el van veszve, s annyi bátorsága sincs, hogy egy golyóval mentené meg családját a szegénytől. Nem hozzám való ő többet, de hozzád sem Elza, ha engem igazán szeretsz, ez áldozatot meg kell hoznod. Te tudod, mennyit tettem már érte s hogy mindent megteszek érte, ki Elzámnak kedves, de még most is összekötöttségben lenni vele, őt segíteni annyi, mint gázsaiban részt venni. Ha a váltók csakugyan hamisak — amitől félek — úgy érje őt a megérdemelt büntetés, akkor legalább néhány évre ártalmatlanná lesz téve, mely időt úgy sem használna fel semmi jóra.

A fiatal asszony keservesen sirt.

— Elza könyörgöm, ne áldozd fel boldogságunkat e gyáva kedvéért, ki sajnos fivéred, igazán feláldozod, ha hátam megett vele összekötöttségbe lépsz. Talán csak nem esik nehezedre kettőnk között a választás! Higy nekem a tapasztalt férfinak, Leó elveszett ember, ha megmenthető volna, esküszöm, egész vagyont áldoznék rá. Elza, karácsony estéje közeledik, nagyon boldog szeretnék körötökben lenni — nem lehetek, ha nem vagyok bizonyos felőle, hogy házam becsülete nem forog-e kockán?

Viharosan magához ölelte nejét, ki zokogva borult vá lára.

— Igerem . . . karácsony estéjén — tette hozzá halkán.

Egon csak a kezdetét hallotta, Elza nem tudott hazudni, férje kicsiny ajkait százszor is megcsókolta.

— Köszönöm. Csak nyugodtan dolgozzál tovább titkos meglepetéseiden, nem foglak többet megijeszteni. Most Idához megyek. — S ezzel elhagyta a szobát.

A fiatal asszony megtörtén állt meg, midőn az ajtó Egon mögött becsukódott. Leó váltója hamis, nincs kétség benne, ha 24 éig nem tudja bováltani.

Osszeborzadt, hallani vélte a parkban eldördült lövést — csak nagyobb hőtömeg volt, mely zajjal hullt le a tetőről. S ha karácsony estéjén csakugyan eldördülne — ha mégis bírná a rettenetes erőt szegény Leó — kitől Egon elidegeníteni akarja! Hideg borzongás járta át egész valóját.

Leó csak egy évvel volt öregebb nálánál, Együtt növekedtek kicsiny atyai jószágukon. Leó oly szép, oly jó volt, az anya kedveltje.

Az atyját nem is ismerte; igen korán elvesztették. Így nekedett fel nem szigorú felügyelet mellett, minden óhaja teljesülve lett. Így került az egyetlenre, ott az ifjak szüntelen kicsapongásaiban résztvevő, egészségesen ment. — Ekkor Egon, az ő férje kezelője tette valamelyik birtokán, itt sikkasztott; miután cselekedete kitudódott, bizalmi állását elvesztette, ekkor Leó jogosítva érezte magát arra, hogy elkéserevésében az egész emberiségnek hadat üzenjen s törvény elé juttatták. Elszöndezett büntetés után testileg megtörve, munkaképtelenségében tovább súlyodt az előtte felmerült törvényben.

Miután a tehetetlen, gyenge anya mindenét feláldozta, hogy csuf adósságait s csalásait tisztázza s miután Egon is mindent megtett ezen dolgok elpalástolására — hiába — néhány ezer forintot ajánlott neki, ha Amerikába megy. Leó örömben beleegyezett — az összeg csak New-Yorkban kézbesítetett neki. Három évig béken lehetett a család s most ismét megjelent — bizonyára nem volt több pénze — s első lépése ismét a bűnre készített. Egonnak igaza van, valóban igaza, s mégis, Leó neki bátyja. Gyermekkori emlékei felelevenedtek képzeletében, boldogult anyját hallja «Ne hagyd el szegény Leómat!» — 4000 frtot — ennyi pénzt, honnan kerítsen elő alig három nap alatt?

Vig nevetés hallatszott a szomszéd szobából. Ida játszott a papával, elmondta, mit óhajt karácsonyra. Mily boldog volt máskor a karácsonyi hétben, legalább neki Egonnak ne rontsa el örömét, de ne tudjon meg semmit szomorúságából. . . Elfogja-e azonban rejthetni rettentés félelmét karácsony estéjén, ha a kért összeget el nem küldheti?

Tekintete egy kínai cassetre esett, melynek aranyozása gyengén fényelt feléje. Odament félnéken járatta körül szemét s felnyitotta . . . kék, zöld, piros vakító sugarak ömlöttek ki belőle, mintha örülnének felszabadulásuknak. Igen értékes briliáns karcsattot vett ki belőle, s a lámpa fényénél megforgatta. Na! ez meghozza a kívánt összeget! Egon ajándéka volt még mennyasszony korából, majd csak kiválthatja s Egon nem veheti észre a hiányát, mert itt a vidéki kastélyban nem nyílik alkalma azt viselni. Tini, a hűséges cse éd holnap bemegy a közeli fővárosba, az ünnepekre való bevásárlásokat előkészíteni, s majd ő — Ismét felhangzott a gyermeknevetés, türelmetlen kopogás az ajtón — hamar becsukta, türelmetlen sötét pirt kergetett a nevetés arczába, a tetten érték szégyenpirja.

Ida, gyönyörű szöke fejcskékjét bedugta az ajtón. Lehet? kérdé. Elza odasietett, letérdelt s forró csókokkal halmozta el szájacskáját. Nem feledkezett meg a konyháról — kérdé a leányka. Az ajtóban állt Egon, sötét tekintettel nézett az asztalon még mindig széthányt himzésre. Rettenetes gondolat fogamzott meg agyában.

Másnap Egon gondolataiba mélyedve ült dolgozószobájában; ő szorgalmas gazdász volt, ki tevékeny részt vett jószág igazgatásában. Most mindenféle munka érintetlenül feküdt előtte.

Egy szolgálta hozta be a postát, közönyösen lapozott a megjött levelek között, — hivatalos irások, czéggjelzett borítékok, üzleti ajánlatok, — ekkor egy grófi koronával ellátott levél került kezébe — előkelő illat áradt szét belőle — bizonyosan magánlevél — az irás is ismerősnek tetszett neki. Ezt az egyetlent boattotta fel.

„Kedves Egon! 21-én d. u. Osinba jövök, hogy a karácsonyi ünnepeket nálad töltsék, eddig nem lehetett ismételt felszólításodnak eget tennem, s ez a legjobb idő egy szegény elhagyott agglényre, hogy magát boldog házasságokhoz, nyugodt, csendes kastély lakóknak vendégül meghívassa. Kézcsókomat Elza grófnőnek, igen tisztelt ifjúkori barátomnak. A te Soest Odenberg Viktorod.”

A levél első sorainál láthatólag örült a gróf. Soest Odenberg gróf legjobb barátja volt az ezredben, melyben házavallá elött szolgál, — egy életvidor, derék gavallér, a társaság arslánja — sok discret kalandban vettek együtt részt, sőt még Penkendorf Elza kezéért is ketten versenyeztek, ha Viktor bírta volna az ő vagyont, ki tudja, nem lett volna e ő a győztes? Viktor szebb volt, mint ő, az asszonyok kedveltje, ki nagyon érdeklődött a szép Elza iránt — s ez iránta — ugyan mely fiatal leány marad hidegen valamely szép férfi, egy tiszt udvarlásakor? — igen, ha Viktor az ő vagyonával rendelkezett volna — újra és újra e csuf gondolat jött eszébe — s haragosan ránczolta össze homlokát. «Igen tisztelt ifjúkori barátom — olvasta ismételten — majd hirtelen csengett s megparancsolta a belépő szolgának:

— Kérem pár percze a grófnőt.

Ismét mogorván elmélyedt gondolataiban s le nem vette tekintetét a levelel, melyből rettenetes titkot vélt kiolvasni.

— Igen egy levél, vagy legalább is papíros volt, mit oly nagyon rejtegetett előlem — hisz elfelejtette mellette a többi meglepetéseket mind . . . s Leó? nem vagyis, ő maga is nem jött, hisz nem vagyis ép embertelen! Istennem! szabadíts meg e rettenetes, gonosz gyanútól! Ifjúkori barátom — olvaste

s minden betűben kutatott. Ha többje lenne? Elza sirt tegnap, még suttogott Tinivel, a vén boszorkánnyal — az este, mielőtt lenyugodott. Isten! az nem lehetséges? Viktor becsületes ember és Elza, rettenetes gondolat?

Az ajtó kinyílt, Elza belépett. Feltűnően halvány volt, szeméit mély karikák vették körül.

— Beteg vagy? — kérde férje.

— Csak fáradt — rosszul aludtam, édes férjem.

— Kár is lenne — tette hozzá — figyelmesen tekintve neje, kár lenne, nagyon kedves vendéget kapunk ma délután.

Egon mintegy véletlenül a kandalló árnyékába ment, s onnan fűrkészve nézett neje.

— Soest Odenberg Viktor grófot.

Eza feltűnően elpirult. Egonnak úgy tetszett, mintha felesége sehogysem tudná elég nyugodtan venni a hírt s nem is sikerült.

— S meddig marad itt a gróf?

— Az ünnepek alatt minden esetre, a te ifjúkori barátod csak nem fogja magát az élvezettől megfosztani, téged boldog családi körökben megfigyelhetni — mondá oly hangon, mely a fiatal asszonynak feltűnt.

— A gróf, ki bizonyára igen kedves társam volt, élénken emlékezett boldog gyermekkoromra, bármikor örömmel látott vendégem lenne, karácsonyestéjén zavar — az igazat megvallva nem vagyunk vele még sem annyira intímek.

— A szeretet estéjén, mikor mindenkit örömmel kell látnunk. Ez nem éppen keresztényi, Elza?

— Ne gúnyolódjál, Egon, a nagy ige felett, melyet mi csak gondolni, de teljesíteni nem tudunk, — csak egy napján az évnék tiszta, önzéstelen szeretet — el minden gyűlölet s elbűléssel, bocsánat, kegyelem — az emberiség s nem csak a gyermekek ünnepe s minden fény sugar, mely ez estében fe villan egy nemes tettet fog a világba vinni, melynek gyümölcsei, a jövő egész évet megtöltenék.

— Vagy valószínűbb — mondta megörvén Egon — minden gyenge fény sugar nyomtalanul eltűnne a következő nap vakító sugarában, s a régi küzdelem kezdődne, de hagyjuk a bölcselkedést s térjünk vissza Viktor grófhöz — ennek kedvesebb egy jó ebéd minden karácsonyi fény sugaránál az ő áldást hozó cselekedeteikkel együtt, egy aglegény, ki egyik élvezettől a másikhoz megy.

— S mégis... — mondta megörvén Egon — minden gyenge fény sugar nyomtalanul eltűnne a következő nap vakító sugarában, s a régi küzdelem kezdődne, de hagyjuk a bölcselkedést s térjünk vissza Viktor grófhöz — ennek kedvesebb egy jó ebéd minden karácsonyi fény sugaránál az ő áldást hozó cselekedeteikkel együtt, egy aglegény, ki egyik élvezettől a másikhoz megy.

— Igazad van! Mi oszibitáná hozzánk. S mi gondoskodni fogunk róla, hogy kielégítsük vágyakozását nemde Elza? — Feltűnően szenvedélyességgel ölelte át s halmosta el csókjaival. Most siess, mindjárt jönnie kell, levele egy nappal később érkezett.

Mindketten nagyon fel voltak indulva, hogy valami lappang mögöttük, érezték mind a ketten.

Egon meredten az ajtóra nézett, melyen neje eltávozott.

— Örültség, nem, nyomoruság, gyávaság! — így nem alakoskodhatnak — csak egy este semmi, mint szeretet. Hisz ez undok gúny, ha így volna! S mért? Hisz gyűlölnie kellene engem, ez a nyomorú Leó okozza nyomott kedély hangulatát. De mért pirult el, mikor Viktor jövetelét tudtára adtam! Egy pillanatra elvezette önuralmát, mi köze lenne ehhez Leónak? s haragja, nem tettetés, hisz máskor minden látogatásnak úgy örült.

Vissza gondolt házassága boldog multjára s minden gyanus emléke feljutt, hogy a rettenetesen valószínűvé tegye A féltékenység démona üzte, hajtotta e kutatásaiban, mérgező szavakkal ostromolva meg fűleit; itt is, ott is egy-egy szó, — ott egy pillantás — nem hallottad! nem láttad?

Ekkor felhangzott a szán csilingelése, s az ostor pattogása — mintha arcát érte volna ütése.

— Viktor! El az ostoba gondolatokká, így járunk ha falun elparasztoskodunk! Haragosan dobbantott lábaival és sietett érkező vendége elé.

A szán a bejáratnál megállott, egy farkas prémes bundába öltözött fiatal ember a gyepelt átadván kozák módjára öltözött inassának gyorsan kiugrott a szánból s megveregette tájékozódó lovai nyakát.

— Isten hozott nálain, Viktor, hangzott Egon szava, ki éppen a lépcsőn jött eléje s már várta a bejáratnál s mindkét kezét barátságosan nyújtva az érkezőnek, ki ép oly szívélyesen

viszonzá az üdvözlést s kinek szép, kék szeméből őszinte öröm tükröződött vissza, s kinek kissé hegyesre pödrott bajusza akart a nagyon is jóvialis arcznak marczona kifejezést adni. Egon arcából mindinkább eltűnt minden gyanus árnyék. — Mond csak pajtás, bizonyosan veszettül üztél mulatságaidat, hogy annyira meguntad a várost, hogy a karácsonyt Osinban akarod eltölteni Egonnál a magános remeténél.

— Remek magányosság! Ilyet magának is óhajtanék. Vagy csak nem vagy magadban? Elza grófnő utazott? E kérdés meglepettséget árukt el Egon véleménye szerint s úgy hitte, hogy szomorú osalódás hangzott ki belőle.

— Nyugodj meg, nem vagyunk magunkban — viszonzá keserűen Egon — hisz holnap után karácsony estéje lesz.

— Na, hát erre gondoltam én is!

— Te is! heveskedett Egon, Persze, persze — tette hozzá mérsékeltbben. — Hisz mire gondolhattál volna másra?

A lépcsőn felhaladtak.

— Csak nem beteg a grófnő? — kérdezte Viktor gróf aggódva. Te oly nyugtalan vagy — tán zavarlak? Megállt mintha visszatérni akarna. Egon megfogta karját.

— Nem, nem! ezek olyan karácsonyi keserőségek miket ti aglegények s blazirt városiak meg sem érthettek. Hónapokkal ezelőtt már mind csak a karácsonyról beszélnek, ismét gyermekeké leszünk. Elza hol maradsz — kiáltá, — semmi válasz. Feltárta a szalon ajtaját s barátját előre engedte.

Egy kiáltás hallatszott. Elza volt, ki csak Viktort láthatta. E kiáltás Egon szívét majd meghasította. Elza tán azt hitte, hogy a vendég magában jött. Egon hirtelen előre hajolt, látta, hogy Timi sietve távozott.

Viktor ijedten hátrált. Sötét pírrel arcán, el nem rejthető zavarral s izgatottan jött Elza az urak elé s kissé bátortalanul köszönté vendégét, ami kissé furcsa volt egy nagyvilági hölgytől. A kis Ida, kit anyja kiáltása a szobába csalt, gyermekes csevegésével enyhítette a pillanat kínosságát.

— Igen sajnálom, hogy így megijesztetem grófnő! Valóssággal úgy nézek ki mint egy farkas ebben az öltözetben, de Egon az oka, nem engedett toilletet változtatnom — szabadkozott Soest gróf.

— Nem azért gróf ur, csak kis idegeesség, a karácsonyi gondok — mondá Elza zavarral.

— A meglepetések, az édes titkok, melyek felfedezésétől félünk — fejezte be Egon különös mosollyal.

Elza keze, melylyel a karosszékbe fogódzott, megreszkedett e szavakra.

— Bizonyára sikerülni fog neked Elzát megnyugtanni, ha megigérvén neki a hallgatást, minden titkát megtudod. Ugy is vannak elintézni valóim. A vizontlátásra!

Ezzel elhagyta a szobát, az istállóba ment, megnyerge tette paripáját s czéltalanul kilovagolt a viharba, mely még mindig tartott. A csipős szél, a finom jeges hókristályok, melyek az arcot megcsapkodják — elűznek minden gondolatot.

Soest grófnak, a tapasztalt világinak nem maradt titok a grófnő izgatottsága. Valamely kelemetlensége volt a házasságnak ez nyilvánvaló volt — s ebbe ő, a vendég, mintegy belepottyant. Mindég a régi történet, még az ideális házasságok e példájában sem hiányzik a tövis, mely lassan, észrevétlenül belopódzott, elcsinte csak láttatlan sebet okozva, mely végre heves, mindent szétromboló kitorésszé fajul s ekkor már aglegényi szívébe irigység férközött. Elköszönt, mihelyt azt a házasszony megsértése nélkül tehetette.

Elza megkönnyebbülve érezte magát, midőn vendége eltávozott. Eppen midőn férje s a gróf belépett, adta át Timinek az ékszerdobozt, hogy magával vigye s érte az o'y nélkülözhetetlen pénzeszeget felvegye.

Szívverése elállt, nem tudta kiáltását visszafojtani, Egon bizonyosan sejtett valamit, szavai barátságosan fellelése mind arra vallottak s e kétségbeesett hangulatában kellett vendégével foglalkozni, ki különben is alkalmatlan időben érkezett.

Mint mindenki, ki először tesz valamit titokban, ő is gyanakvó volt s a grófnő is csak cselekedetei után kutatót látott.

Mikor magában maradt férjére gondolva féltelen szállta meg, miért ment el o'yan hirtelen? Igazán haragszik? Hisz úgy szereti, oly iga-

zán. Ot évi házasságuk a boldogság folytonos láncolata, egy szív, egy lélek lettek...

... Isten nevében tudjon meg mindent, s meg fog bocsájtani.

Bundáját magára vette s a lépcsőkön férje szobájába sietett. Az ajtó zárva volt. A parkon keresztül ment a nagy hóban, bár könnyű cipő fedte lábát, talán az istállóban lesz? Már sötétedett. A gróf ur kilovagolt s még nem tért vissza — jelentette a lovasz.

Na, férje szenvedélyes lovas, ki nem elégedett meg soha az erre fordított idővel. Nyugodtan tért vissza Ekkor egy fa mögül valaki elébe állt. Az ijedtség szavát vette.

— Én vagyok — Elza! Halálfélelem, kétségbeesés üzött ide, a bizonytalanságot el nem viselhetem. Megkaphatom holnap a megbeszélte időre a pénzt? Mond ki nyíltan! Te gyilkosságot követesz el, ha nem tartod meg szavadat.

— Halvány, beteges arczból két lázban égő szem tekintett reá — Leó volt a szerencsétlen. Megragadta huga kezét, ki alig ejthette ki:

— Hisz te gonosztevő vagy!

— Igen az vagyok, tudom, de esküszöm, megjavulok, ha még egyszer segítsz, könyörülj rajtam, a halál mégis csak rettenetes büntetés lenne bűneimért.

— Mindent megmondok Egonnak ha hazajön, ő majd megkönyörül rajtad.

— Akkor isten veled Elza — Leó távozni készült — s gondolt holnap szegény Leóra! En még kegyetlenebb leszek mint te s Egonnak kedves karácsonyi ajándék lenne, a te ablakod alatt történjék.

Lódobogás hallatszott, tompa zaj a parkuton Elza előtt lépésben haladt egy lovas, Leó a sűrűbe menekült.

— Elküldöm a pénzt — hallod Leó — elküldöm — Timi a jávorfa alatt — kiáltott halálra rémülve Elza; — nem volt bizonyos valjon Leó meghallotta-e, s ekkor dobogó szívvel ment a kastélyhoz vezető útra. A lovas Egon volt, azt tudta ő nem láthatta meg. Leót a nagy sötétségben, már egész közel hallá a lódobogást, állva maradt s megfordult. Egon volt.

— Honnan ilyen későn Elza? — kérde remegő hanggal. Hej, de szeretett volna a szegény, zaklatott asszony férje arcából olvashatni, de már egészen be volt sötétedve.

— Az istállóban kerestelek, nem tudom miért, úgy féltém miattad.

— Olyan rosszul mulattatott Viktor s még sétáiban sem kísért el? régebben sokkal udvariasabb volt! Mindketten hallgattak, Elza érezte arcán férje tekintetét, egyszerre csak térdei inogni kezdtek, nem tudott tovább menni, gyenge sóhajjal aléltan a hóba esett.

Egon leugrott lováról. A hó d' gyenge fényt árasztott a szaggatott felhők mögül a nő sápadt arcára. Egon gyöngédtelenül felémelte, magához szorította s vad, gyűlöletes tekintettel nézegette, az anyali azelid arcz nézésében elmerült tekintete mind szelidebbé lett, gyengédlen leengedte a talajra s mellé térdelve, kezébe rejtve arczát keserves könnyeket hullatott.

Soest gróf soha életében nem volt még ilyen kínos helyzetben. A grófnő hirtelen megbetegedett, a gróf ma estére kimentette magát, nejlénél kell maradnia, jelentette egy szöge s egyuttal tudakozódott a vendég óhajtasáról.

Ő fölösleges volt itt, azt látta — nagyon különös dolgok történhettek itt, nem közönséges családi perpatvar — ez világos volt.

— Kérem a gróf urat pár percre — rendelte a szolgának — a grófnő szobája előtti folyosón várom.

Megijedt, mikor Egon kilépett, évekkel idősebbnek látszott, becsúszott szeméből néma kétségbeesés villogott elő. A méltatlankodás — melyet Egon bizalmatlansága miatt érzett, eltűnt s őszinte részvétnek adott helyet.

— Családotban szerencsétlenség történt, mivel titkolod előttem, nem kérdezősködhetem felőle, de ily körülmények közt nem lehetek vigasztalód, mi kötelességem lenne, hanem csak teher. Még ma eltávozom.

Egon szeméi különös tűzben égtek, s néztek Viktorra.

— Te maradsz — mondá parancsolva, nem szabad eltávoznod.

Viktor meghökken — esztét veszítette el?

— Hisz ismered a viszonyokat — idegekl s megint csak idegek. Holnapig minden jól lesz s akkor van karácsony estéje. Elza ismét nyugtalanlankodnék, ha hirtelen elutazásodat megtudná s még inkább annak oka miatt, a onkívül —

hangja feltűnően másképp csengett — nagyszerű meglepetésre számíthattok ketten. Kérlek maradj, s ments ki estére.

Erre eltűnt felesége szobájába, a melyből egy éjjeli lámpa gyenge fénye derengett.

Viktor homlokához kapott, mily különösen hangzott: nagyszerű meglepetésre számíthattok ketten. Hogy jutott e kifejezéshez! Igazán kíváncsivá tett. S ott maradt.

II.

Elza a következő nap reggelén csakugyan meglehetősen kedélyes volt s korán megkezdte az előkészületeket a szent estére. Óriás fényőragat helyeztek el a nagyteremben, számtalan doboz, csomag feküdt minden felé széllel — üde fényőrlat terjedt szét s vegyült el mindenféle étel s illatszerek illatával — melyet gyermekkorunkban olyan élvezettel szívunk magunkba a kulcslyukon s ajtóhasadékokon. De hiába iparkodott ma szokott boldog kedélyhangulatába ringatni magát — ma nem sikerült. Tini még nem jött vissza, ha nem sikerült szándéka! Egon gyanakodott — már nem volt kétség, kinézése, viselkedése mind elárulták, igazán haragudott rá, most küldött érte, hogy segítsen neki a fát feldiszíteni. Ah! hisz máskor hivatlanul is megtette tréfálkozva, incselkedve. Elhalaszthatatlan munkája van — izentette vissza. Hisz régen mindent bevallott volna — igen tegnap, mikor aléltásából magához tért s mikor férje gondteljes arcába tekintett, a vallomás már ajkán lebegett, ekkor fülébe csendült Leó fenyegetése: „Ablakod alatt történjék meg!” s a szó megfagyott ajkain. Egon nem hinne fenyegetésének s utóljára is meggátolhatná, hogy megmentse. Így elhatározta, hogy midőn már minden megtört s Tini elvégezte feladatát a békét s bocsánatot hozó karácsonyfa árnyékában elmond majd mindent — ő ismerte férje lágy szívét, mely a könyörgésnek abban az órában nem tudta ellenállani. Addig a titok terhe alatt nem tud s nem is lehet nyugodni, — mint soha, úgy most érezte, hogy csak tiszta, nyugodt öntudattal lehetünk teljesen boldogok — s most lelkiismeretéhez vizsgáért alig fordulhatott!

Szoest gróf igazán azt hitte, hogy a dolognak nagyobb fontosságot tulajdonított, nem ismerve a házasság apró bajait. Egon bár még mindig igen halvány volt s feltűnően szórakozott, de különben mindenben a régi. Nála is kiementette magát s visszavonult dolgozó szobájába. Segítsen csak helyette Elzának a fa feldiszítésében.

Féltékeny éppen nem Egon — gondolta Viktor s követte figyelmeztetését

III.

Oschin gróf dolgozószobája igen rendetlen volt. Minden felé szétszórta iratok, nyitott levelek a padlón, a régi divatu bőrszékek tele ósdi könyvekkel. A gróf maga az ónémet stílusú szekrény soraiban turkált, melyből dohos, kellemetlen szag áradt szét. Már régebben foglalkozott Oschin kastély s család történetének megírásával s azt hitte jelen hangulatában szórakozást okoz majd neki e tudományos buvátkodás. De mi vigasztalást talál ezen ócska könyvek bármily tudományos tartalmában is? Ő az utolsó Oschin; — élettörténetének befejezését tán vérrel fogja megírni, haragosan becsapta a szekrény ajtaját s egy nagy vaskos kötetet a földhöz csapott, hogy csak úgy porzott.

— Ez mind semmi — nem bizonyíték az asszony rendithetetlen hűsége mellett — a véletlen igen gyakran belejátszik sorsunkba s ez a karácsony titokzatosságával sok mindennek az oka. Az előlem elrejtett levél — igen, levél volt biztosan tudom — talán valami üzleti levél volt a nekem szánt ajándékról: de olyan nagyon csak nem rémült volna meg — mégis Leótól lenne? Igérete csak akkortól kötelező, hogy nekem szavát adta; — s még sem vallaná be hibáját, ha látja, hogy én a rettenetes gyanu terhe alatt iszonyúan szenvedek?! — Nem tudom többet magamban rejteni — s a férfi tegnap este szintén Leó? Bizonyosan nem? Ezt nem merésznél egyikük volna, és aztán mért? Viktor volt, ki más lett volna? És én fel is ismertem? Miért rejtőzött el jöttömkor, neki mint gavallérnak jogában állt, sőt kötelessége volt a grófnőt az istállóba elkísérni. Istenem! Lehetséges-e? Elza, kiről azt hittem, hogy úgy ismerem, mintha tükrön látnám — Ida anyja, az én házamban, legjobb barátommal, vendégemmel kit idehívott — rebegte fájdalmasan — kit idehívott, hogy a ka-

rácsonyt ne kelljen magában eltöltenie gyűlölt, nem, az mégis lehetetlen, nem kedvelt férjével.

Féjét íróasztalára hajtotta s majdnem ordított fájdalmában — mint a vad, ha megsebzik, — de ekkor hirtelen felemelkedett s elszántság volt dult vonásából olvasható.

— Mégis úgy van, semmi kétség. A karácsony szent estéjén, Ida boldog nevetgélése közben — akar engem megcsalni. — Sötét pir, a harag pirja borította el halvány arcját, szemei vadul szikráztak, kezeit ökölbe szorította.

— A nagyok s ne csak a gyermekek ünnepe legyen, a béke, kegyelem — mondta. — Ah a kigyó! Nem ezerszer nem, ily rettenetes bűn hiába rejtőzik a szent fa alá, annak fényében fogom magam megbosszulni — rettenetesen megbosszulni.

Néhány percznyi kesergés után a szomszéd-szobába ment, magával hozott egy kicsiny bőrkazettát, kizárta — két művészi pisztoly fényelt a fehér atlasz bélésen; — megtölté mind a kétőt, s tisztára törölte kendőjével.

— Karácsonyi ajándékom — Gróf Szoeszt számára — morogta fogai közt — mialatt azokat gondosan megvizsgálta.

IV.

Az est homály leszalt a szent nagy előestéjének homálya a maga csodálatos varázsával.

Osinban ma csak egyetlen szív volt vágygyal tele, Ida szíve. Órákig állt a nagy ablak előtt s dobogó szívvél nézte a lenyugvó napot; — már feltűnt az esthajnali csillag s ragyogott a hideg tiszta légen keresztül: nem néztek vágyakozóbban egykor a pásztorok sem a csillagra, mint a kis Ida most. Mult évben Tini volt nála s mesélgetett neki mindenféle karácsonyi történeteket — s ez alatt megfélekedett a kínos várakozásról; de most még nem tért vissza a városból s a mama nagyon el van foglalva. Mindinkább sötétedett, már félni kezdett; máskor atyja hozzája jött, ölébe vette s szorosán hozzája simulva, reszketve az izgalomtól várta a csengetyű szavát. Már a folyosóra akart menni, hogy behívja, de ép akkor belépett hozzá — feléje futott, s kitárta két kis karját.

— Itt van már? — kérdé örömmel.

Szenvedélyesen magához ölelte csókjaival halmozta el lánykaja arcát.

— Mindjárt Ida, csak még egy kis türelmet — mondta s térdére emelte, kebléhez szorította kis szőke fejét s a sötétbe meresztette tekintetét.

Ida nem mozdult, csak a szíve dobogott hevesen. A nehéz függönyök mögül gyengéd suttogás hallatszott s halvány fény özönlött be — Egon nevének s Viktor bűnös fecsegését vélte hallani — kik együtt készíték elő az ünnepet.

Ekkor hirtelen Elza után kiáltott mintha a kiáltással akarná karjaiból kiragadni.

— Kezdjük már — hisz Ida türelmét vesztí.

— Tini még mindig nincs itten, minden perczben jöhet — volt a válasz.

— Mindegy! kezd! — Ez már parancs volt.

A fény mind erősebb lett, Ida szívecskéje mind hevesebben dolgozott, Egoné pedig fájdalmasan összeszorult.

— Ida, örülsz?

Ez csak némán intett fejecskéjével.

— Gondolod apuskám, hogy a konyhát megkapom — kérdé apját.

— Bizonyosra veszem, Ida, mert jól viselted magadat — viszonzá ez reszkető hanggal.

Csengettek. Ida leugrott s atyja kezéhez nyúlt, nem merte volna helyét magában elhagyni olyan különös ünnepi hangulatban volt. A nehéz ajtószárnyak felnyitak fényárban uszott minden — kellemes illat áradt minden felé.

Egon magával vitte a szórtalan gyermeket, ki tágra nyúlt, szemekkel bámult. Ekkor hangos zokogással nyakába borult Elza — néhány pillanatig keblén hagyta nyugodni, sötét nedves szemei végtelen gyöngédség s szerelemmel tekintettek le rája a gyertyák megszámlálhatatlan sugárral világíták meg a mindenkiről megfélekedő párt.

Viktor gróf nehéz szívvél állt magában s hogy fájdalmas meghatottságát elrejttesse Idával kezdett foglalkozni, ki éppen ekkor találta meg a sok minden más között a konyhaberendezést is. — Egon gyengéden emelte fel Elza arcát s könyörögve, mindenért bocsánatot ígérve nézett könnyteli szeméibe. Ekkor ütött az óra — Elza összereszt, fél hét! kiáltott s az ablakhoz futott s kitekintett.

— Hol marad Tini? — Ugyan hagyd már azt a teremest.

De Elza nem hallotta. Egon szeméből pedig eltűnt a szelid ragyogás.

Viktor barátját egy asztalkához vezette. Egy teljes berendezés, íróasztalra való szarvas-agancsokból volt rajta.

— Az én ajándékom, Egon!

Egon mehökkent.

— Remekül választottál, régi pajtás — mondá halvány ajkaiba harapva — éppen nekem való! Örülök, hogy viszonzhatom megemlékezéset.

Ida ezer meg ezer kérdéssel ostromolta anyját minduntalan nagyokat kiáltva örömeiben, de ő bár hallgatta, nem hallotta, ő a messzeségbe figyelt, ideges remegés járta át egész valóját s a rettenetes lelkikín, mely arcából olvasható volt, gunyt üzött minden ünnepélyességgel.

Már három negyed hétre volt s Tini még mindig késett, a hófúvás tartotta fel? Minden perczben elhangozhatnék az a borzasztó lövés igen! rendkívüli izgatottságában már többször hallani vélte — most, most, jaj! mi volt az? Egy arc? az ablakhoz nagyon közel egy halálsápadt arc — az utolsó intés.

... Most már nem volt szabad tovább haboznia.

Tudjon meg Egon mindent. Jaj! de ő már elment. Viktor meg őt visszatartotta — vissza fog jönni, szigorúan megtiltotta érte menni.

— Egy kis meglepetés — melyet számomra tartott fenn — mondta.

Ez éppen jól volt. Elza az ablakhoz sietett — felrántotta.

— Tini! Tini! — kiáltott, Leó megfogja érteni e kiáltás jelentőségét s nem fogja borzasztó igéretét beváltani.

Az ablakból kiözönlő fény messzé bevilágította a parkot — sehol sem volt látható senki.

V.

Leó már egy órája várt — reszketett a hidegben — a megmentő hirre — a földszinti terem ablakán belátott — látta Elzát rendezve az ajándékokat, látta, a mint az egyik láng a másik után fellobogott; — gyermekkorára gondolt, édes anyjára — a fa tövében meg ő, a szeméibe tóduló könyvek ezerfelé szórták szét a beléjük lövellő fénysugarakat. Minden eljátszva — elveszve örökre! Átkozott! Miért? ha Elza nem szegi meg igéretét — ő még fiatal, ő még minden jóvá tehet, még ő is ünnepelhet a szeretet ünnepén boldog öntudattal!

A toronyóra 1/2, 7-et ütött. Izgatottan figyelt nem hall lépteket. Elza megfélekedett róla boldogságában. Most lépett be Egon, ki őt gyűlöli s megveti — Elza megöleli — óh, ő bizonyosan elárulta s Egon megtiltotta neki, hogy segítsen — csak őlje meg magát, akkor legalább békeség lesz.

Az ablakhoz megy s vigyázva betekint. Mindenki már a teremben van, másutt csend, sötétség az egész kastélyban, a bejárat még nyitva Tini nem jön. Elza már nem gondol rá. Oh a gazdagok, csak átkozni tudnak, elitették a kitagadottakat, a köszívűek. Gyűlölet tölté be szívét a mely már annyi rosszat okozott. A bejáratnál balra van a gróf irodája, dolgozó szobája mellett, hisz dolgozott benne egy álló esztendeig keserves csekély díjért, mindig ezek feküdtek az íróasztal nagy fiókjában, nem félték Osinban, a kulcs, melyet már egyszer jogtalanul használt mi után el is bocsátott, még mindig nála van. Itt őlje meg magát, hogy Egonnak örömet okozon! De ezt kellene tennie, ha a 4000 frtot ma nem kapja meg, holnap elfogják s Tini igazán nem jön.

Ellopódzott az ablaktól — a fal mellé osont egy pillanatig habozott. A fény most másfelé szorodott. Egy szempillantás s a bejáratban volt.

VI.

Egon a sötét dolgozó szobában ült. Nem gyújtott világosságot — úgy is megtalálta a Viktornak szánt ajándékot, a pisztolyokat. Ha nem érti meg azok jelentését, meg fogja magyarázni, rettenetesen megértetni a szent fa fényében. Megtapogatta a fegyvereket, jéghidegek. Az egyiket forró homlokára teszi — de jól esik! Akkor leül, kezébe veszi az egyiket, a sötététbe célzott, megfogta ravaszát, mint a delej úgy vonzotta magához.

— De minek mindez? Boldog lesz-e — ha Viktor . . .

Szomoruan felsóhajtott.

— Nem lenne sokkal egyszerűbb, rövidebb kifejlődés, ha véget vetne mindennek — ez sokkal borzasztóbb bosszu lenne mindkettőjükre — karácsony estéjén — ezzel megkeserítene életüket — vagy élveznék? . . . És Ida — mi legyen belőle?!

Kitekintett az ablakon — látta a gyertyák sárga fényét a havon csillogni.

Bocsánat, irgalom, a nagy ige kedvéért, mely majdnem kétezer éve született. Hisz ő az imént megbocsájtott volna, ha Elza csak egy szavát ejtette volna a megbánásnak. Hisz enélkül még a Mindenható sem bocsájt meg. S az ajándék, csak guny, meg kell érte még bűnhődni!

Felállt, visszatette tokjába a pisztolyt s menni készült. Ekkor alig hallható nesz hangzott át a szomszéd irodából. Csendes tapogatózás, csuszás. Lélegzetét visszafojtva hallgatott, az ajtójához szökött. Lassu lépések, most egy kulcsfordítás, hirtelen felrántotta az ajtót. Egy sötét alak sietett az ablak felé, egy ugrással előtte termett s vasmarokkal ragadta meg. Ez éppen heves felháborodott kedélyének való volt.

— Megvagy, gazember! — kiáltá nevetve. Nem is haragudott. Hisz mi volt ez a rablás azonnal szemben, melyet az ünnepi teremben ellene elkövettek.

A tolvaj betakarta kezével arcát s térdre bocsájtkozott. Egon eleresztette s a gyújtót meggyújtva a kén fénye bevilágította a bűnöst.

— Mit akar itt?

Semmi felelet. Egy gyertyát gyújtott, a bűnöst erővel felrántotta a földről s megvilágította arcát.

— Leó — kiáltott fel s rettenetes meglepetésében kiejtette kezéből a gyertyát, mely elaludt.

— Lőjj meg, ne irgalmazz, hisz én is azt teszem, mihelyt tehetem — nyögte a szerencsétlen.

— Agyonlőni, ezért a nyomorult rablási kísérletért, nem! Te nem tehetsz róla! — Vadul felkaczagott. — Hisz ez a Penkendorfok vérében van, ti mind tolvajok vagytok, te, Elza, ugy látszik mind. Más történiék veled nyomorult. Az lesz aztán a meglepetés! Hozzávezetlek így, a hogy vagy a terembe. Akkor aztán tartsátok meg egymást, mert ti remekül összeillettek. Az egyik pénzeszközöket tör fel, a másik szivókat maczangol szét. Az egyik: pénzt, a másik: becsületet rabol. Jer, állj fel, neked is legyen karácsonyod!

Halvány arca félelmetes kinézésű volt, megragadta Leót hangosan kacagva. Leó örültnek hitte s kétségbeesetten védekezett.

— Hallgass meg Egon — rebegte. Elza ártatlan. Ő engedelmeskedett neked, s gyalázatosan cserben hagyott, habár megígérte, hogy segít rajtam.

— Megígérte, hogy segít? — Egon már nem tartotta oly szorosán. — Mikor ígérte meg?

— Többször.

— Írtál neki?

— Három napja.

— Mikor kapta meg Elza a levelet? Üdvösségre, mikor? Gondolkozzál. — Forró lehellet érte arcát a bűnösnek, Egon szeméi villogtak.

— 21-én dél után.

— Honnan tudod?

— Mert az ablakon át jelt adott megbeszélés szerint.

— S csakugyan megadta a jelt? — Egon kezei görcsösen fogták Leót. — Egon biztosan örült, halál félelmet érzett.

— Igen egy megbeszélés jegyet.

— De te nem beszéltél vele?

Leó habozott.

— Beszélj, mert megfojtalak — ujjait Leó nyakába nyomta.

— De — de — hebegte levegő után kapkodva.

— Hol, mindenre mi szent neked, hol!

— Tegnap este, a parkban!

Egon elhagyta a bűnöst, kifejezhetetlen kiáltással borult Leó nyakába és sirt, mint egy gyermek. Leó meg sem mert mozdulni, hogy ne haragítsa meg újra az örültnek gondolt Egont.

— Most jöjj hozzá! Megbocsátok neked mindent, mindent. Te meg fogsz javulni, tudom biztosan, hisz te az ő fivére vagy, az ő eltévedt fivére s nem maradhatsz bűnös!

Gyorsan, a boldogságtól megittasultan mondta ezeket.

Leó akaratlanul követte, bár nem is értette viselkedését. Mielőtt még magához térhetett volna,

ott találta magát tépett, havas ruhájában a nagy teremben, melynek gyertyái már kialvóban voltak.

— Itt van a számodra a karácsonyi ajándék, Leó — mondá remegő hangon a boldog férj. — Minden el van feledve, megbocsájtva. Megígérte neked, hogy ezentul derék ember lesz.

Nagyon sok volt a meglepetésből, a sötét bűnök örvényéből kiragadva a boldogság fényes országába — attól, ki ellen a legtöbbet vétett. Leó megindultságában Egon lábához borult s könnyeivel s csókjaival árasztá el kezeit.

— De most bocsáss meg te is, drága Elzám azért, amit ellened vétettem.

A grófnő hiába keresett támaszpontot. Álmodik? ébren van-e? Leó, az ő szerencsétlen bátyja kibékülve Egonnal! S még ez kér bocsánatot — ugyan miéle véteért?!

— Ne kérdezz — csak bocsáss meg! ismétlé Egon. Csak végtelen szeretetből vétkeztem ellened. Másik kezét Viktornak nyujtá: — te se haragudjál. A felvilágosítás később . . . sokkal boldogabb vagyok, semhogy többet is szolhatnék. Ida, hozzám! Gyujtsuk fel a gyertyákat! Itt a karácsony.

Elza férje keblére borult; nem értette e csodálatos megoldást s csak megingathatatlan hittel tekintett az újra lobogó fényre, a ragyogó angyalra, mely mindenfelé szétvitte a szent hirt: Jézus megszületett, Dicsőség Istennek a menyben s békeesség itt len az embereknek!

Befejezetlen tragédia.

— Az „Aradi Közlöny”-nek írta: —
Verner Jenő.

A mikor a pap után elmondta a holtomiglant, tudta, hogy hazudik, de azért elmondta.

A szószerk alatt egy szürke kabátos fiatal ember állott, a ki olyanforma mozdulatokat tett, mintha nagy dologra készülne. Mintha ki akarta volna kiáltani:

— Hazudik! Szerencsétlen fiatal ember! Ne esküdj meg vele, mert nem akarom s nem kívánhatom, hogy életed örökös szomorúság legyen. E rövid életen egy tragédiát fogsz lejátszani. Az első felvonás rövid lesz, hisz oly hamar mulnak a mézes hetek! . . . Azután még kevés ideig azt hiszed, hogy nem fognak elmúlni a menyországot érő napok . . . Csalódní fogsz kegyetlenül. Megkezdődik a második felvonás, bár a bonyolalom a tréfáján felé siet, az a felvonás örökös

lesz és küzdelmes . . . Igen, fiatal ember. Dobb el magadtól azt a szerencsétlent, ismétlem, azt a szerencsétlent, a ki neked üdvöt és szerelmet hazudik! . . . Hogy nem tud megfagyni a szó, azon a fehér ajkakon! Most is olyan, mint mikor neked mondta: Örökre a tied!

A mig a sápadt fiatal ember ott a szószerk alatt titkolta könnyeit, az esketési funkció véget ért, a násznép kifelé haladt, a széles, finom szövetű szönyegen.

A menyasszony kedvenc virágát, az ibolyát nézegette a csokorban; mintha azt nézné: az ő szemének konkurense-e ez az igénytelen virágocska? Mosolygott hozzá s valószínűleg az összehasonlítás az ibolya hátrányára ütött ki.

S a mint a szószerk mellett elhaladt, beledézett abba a fakó szemekbe, mely a szomorú valóról és a nagy boldogtalanságról tudott tanuskodni.

Erre is mosolygott s tekintetében, mintha nyitott könyvben látnám, ott áll: „győztem!”

Regényekben, legtöbbnyire az történik ilyenkor, hogy a megcsalódott szerelmes az istenházában pisztolyt ragad és neki szegzi a szívének, hogy ne dobogjon annyira. Szikra Pali nem lőtte meg magát, hanem kisietett a templomból s a mint a vőlegény a menyasszony után beszálott a kocsiba, igen nagy hangsúlylál oda szolt:

— Jó éjszakát!

— Látta? Pali volt — szolt az újdonsült férj asszonyának. — Szegény Pali! Még is jó szíve van neki, eljött az esküvőmre. Igazán, ha időm lesz, fel fogom neki említeni.

— Szép tőle.

— Hisz magának, szép asszonyom, régi ismerőse ez a Pali gyerek. A világ sokat beszélt, hisz tudhatja. S mily boldog vagyok, hogy most én ölhetem kebelemre. Szegény Pali! — S olyan jót kacagott hozzá.

Az asszonynak nem igen jól esett ez a szíves részvét. Elgondolta, hogy Pali mégis jó fiú, a ki szeretett, rajongott az ideálókért s parancsolni tudott szívének. Erezte, hogy Pali még most is szereti őt, máskülömben nem volna olyan sápadt az orcája. Hisz nem lehet, hogy a tivornya úgy megviselné az embert! A fiatal

urak kialusszák magukat s aztán ismét visszatér az üde szín. Regényekben azt olvasta, hogy a szerelem sorvaszt, ujságokban meg azt, hogy az igaz szerelemért meg is lehet halni . . . Az öngyilkosok statisztikája nagyon jó bizonyítvány erre nézve.

S a mikor az asszony így gondolkozott, a férj szerelmesen tekintett a szép szemekbe; a rózsás arczon semminemű idegességet nem látott.

— Mily szende gyermek, e nő! Isteni alakjának, mily csodás vonzóerője van, a ki vezetni fog engem kézenfogva a boldogság birodalmába: a szerelembe.

S a szende gyermek, a rég elmult, talán szebb időkről gondolkodott.

Képzetele maga elé varázsolt egy rózsabokros kertet, zölddel befutott lugast, alatta egy szerelmes párt, a ki a jövőről, szerelemről beszélt. Hogy poétikus legyen gondolata, a holdvilág el nem maradhatott! . . .

Igen, holdvilágos este volt, az égen ragyogtak a csillagok, minden a szerelemről énekelt:

— Tied vagyok örökre!

S egy csók zárta le a szívnék ezt az egyszerű, igaz mondatát.

Es Pali, mert e néven járt képzetele, átfonta a leány karcsu derekát, szerelmében nem tudta, mit csinál; hisz a jövő, hogy is jutna ilyenkor az ember eszébe! . . .

A leány nem ellenkezett a nagy szerelemtől, hisz úgy érzett, mint Pali.

Pali esküdzött, hogy elveszi őt. Még most is eszébe jut, hogy azt ígérte, elmenniük a nagy-nénihez — egy szigetre lakni, a hol úgy énekel, mint az arany-ember, Noémi és a kis Dód . . .

— Dódika? Nem, nem. Istenemre, nem! — kiáltott fennhangon.

— De édesem, mi baja? — szólott a férj.

— Semmi; csak úgy elgondolkoztam, valami könnyelműségen.

— S tőlem nem illik, hogy magát, szép kicsikém, nem mulattatom.

Mig az ijedségnek s a pár vigasztaló szónak vége volt, haza értek a robogó kocsik. Megkezdődött a mulatozás. Mindenkit felvillanyozott a cigány, csak a menyasszony gondolkodott azon, mért hagyta el Pali. De nem is tehet tán arról, hogy a szíve így változik.

— Nem hát; badarság erre gondolni, megyek, tánczok az urammal.

A férj túlfaradozva kedvet vezetve nejét a tánczra. Mig a csókokat szította, a boldog férj, e szende gyermek ajakáról, megfogamzott benne a meg-megújuló gondolat: Igen, neki fia lesz, a ki gügyögve szalad elébe s mutatja az angyalos krajczárt s párnás arczáról milyen kedvesen repül el a vágy, megcsókolni az apját.

— Apa!

— Kis fiam!

— Ki adta neked a krajczárt?

— A mama.

S nem várt sokáig a tervezgető ember. Hisz a gölya, olyan gyorsan repül a háztetőre! . . .

Fiu lett. Fakó szemecskéivel olyan szépen tudott mosolyogni.

Komának Pali hivaták meg. Elment, hisz úgy érdekelte ez a gyerek.

Karjára vette, babajgatta s olyan formán érzett, mint az apa . . .

Sokszor önkéntlenül kába gondolatok gyötrik az embert. A szép asszony férje is, most úgy érezte, hogy ő boldogtalan. Egy-két perezig volt ez így, aztán meg-megújult benne a gondolat.

Végre is a szép asszony az urát is meg tudta érteni, eltalálta a gondolatját és megvigasztalta egy csókkal; a melynek a férfi úgy hisz! Sajgott bele a szíve, mert most meg úgy találta, hogy nem aludt ki azokból a fakó szemekből a tűz, Pali tán most is tudna szeretni.

Pali az oka mindennek. Nem kellett volna neki azért ott hagyni, mikor ez a másik, a második négyes alatt, oly feltűnően udvarolt.

Pali hagyta ott. Igaz, hogy ő is akarta; megmutatni kívánta, ő nő és daczos természetű.

Pali futó pillantást vetett az asszonyra s mintha mondta volna: „győztem!” Gúnyos tekintete a boldoghíttú apára tapadt s mintha azt beszélte volna neki:

— Ember! Megkezdődött a második felvonás. Hosszu lesz és küzdelmes. Lesz-e vége?

Azt mondom: igen is lesz; mert a világon semmi nincs, a minek vége ne volna! . . .

Katona szerelem.

— Az Aradi Közlönynek írta: —
Szalay Kálmán.

Amint itt ülök a szobámban, s az egyedüllet csendjét mi sem zavarja meg, csupán a tűzre rakott fahasábok pattogása, oly jól esik ilyenkor egy illatos szivarra füstje mellett gondolkodni a multról. A sajos multról, melyet csendes jelen követ, hogy előkészítse utját a még csendesebb jövőnek.

Képen a párás levegőt áthatogatja az apró szemcsés ősi eső, s a cseppek esésének egyhangúsága kétségkívül csak növeli az unalmat, a csendet. S a merengés közben még sem teik lassan az idő: a képek változnak előttem, mintha panorámában gyönyörködném. S valóban: színes panoráma a múlt! Vannak szép, de mindennapi képei is; vannak a melyek tovább lekötik a szemlélet.

Most egyszerre a kis huszárhadnagy, és egy szép barna kis leány története elevenedik meg előttem. Lássuk, hogy volt csak! Leírom.

Elmúlt már vagy tíz nap azóta, hogy a huszárezred állandó lakhelyének, a huszárlaktanyának udvarán teljes felszereléssel megjelent, s rövid ima után hosszú utra kelt. Vagy tízedik napján volt már a hadgyakorlat! E napon könnyen viselte ember-állat a fáradságot, a hazulról hozott erőbuzulást mindenki, de mentől jobban távolodtak hazulról, annál nehezebb lett a sorsuk. Hajnalok késő délig folyt napról napra a munka, s a mi idő a gyakorlatozásból feamaradt, azt a legénység a pucolás-sal kellett, hogy töltsse. Hadgyakorlaton fáradságos a legénység élete, s még a tiszt uraké sem olyan aranyos, mint a garnizon helyén. De a jókedv azért általános, még általánosabb, mint otthon. Az a vándor, bohém-élet bizonyos varázssal bír minden egyesre nézve, hisz apró kalandok nem ritkán dobogtatják a mentek alatt a szíveket. Vándorlás közben nem egyszer akadnak jó helyekre is, — rendszeren a magyar-lakta helységek ezek — a honnan vérszavú szivvel állanak kedőbb a barna fiúk. Vannak azonban oly falvak is, ahol csak kardlappal lehet szívet, szívmát kériteni krátsidején is a seiroshaju oláhtól.

Eszedünk már vagy négy napon át ilyen nyomor-félekben volt kénytelen tölteni az éjszakát, s egész felvilágyozta a huszárokat az a hír, hogy a következő napon magyar faluba fogják őket bekvártélyosni. A falu kicsi volt; a tegnapi előtti szélvihar egyetlen templomjának a keresztjét meggörcsítette. Enni valót nem igen lehetett kapni; csupán a szidó korcsmárosnak volt valami savas-szalonzája és sörnek csufolt itala. A legénység ezrel keveset törődött, mert neki elkészítette a szakács a maga porosját csakugy, mintha otthon lettek volna. A tiszturak azonban csak úgy élhettek jól, ha valamely magánháiban sikerült kosztot kapniok. Az eszednél a gyakorlatozást tartamára nem volt tisztasággal rendszeresítve. Legrosszabb esetben ők is megelégedtek a legénység meztársijával, vagy a magukkal vitt élelmi szerekkel.

Ferenczy Imre és Jaád Géza hadnagyok testi-lelki jóbarátok voltak. Géza előre volt küldve kvártély-csinálóknak. Az ő feladata volt az is, hogy utána érkezv kollégáinak kosztrol gondoskodják. A jelen esetben azonban minden igyekedezésére is lehetetlen volt az mindenkori számára. Természetesen a magasab rangúaké volt az elsőség is, ha azok elváltak látva, jöttek a jóbarátok. Imre meg is kérte Gézá, hogy gondoljon rá, mert már vagy négy napja nem éhezhetett jól. Géza tált is egy helyet a hol négyen kényelmesen éhezhettek, s ide hívta magával mindjárt a berukkolás után Imrét és még két társát.

A papi-lakban készített számukra ebédet egy tűzröpattant menyecske. Nem volt már fiatal de azok közé a kardos asszonyok közé tartozott, kik negyven éves korukban is megérdemlik a menyecske nevet. A pap tulaját a nyolcsvanon, s a fentemlitett menyecske gazdasasszonya lehetett. Ezt azonban mind csak gyanítani kellett: az ílem nem engedte kérdeni. Az öreg papot a kösvény bántot a, azt nem is látták egy szemmel sem huszárijaink. Volt azonban még valaki Mari asszony mellett, a ki neki teljes odaadással segédkezett paprikás-csirke feltalálásáért. Gizuska. Hogy ki volt tulajdonképen Gizuska azt nem lehet tudni. Mari asszony: azonban valami rokonságban kellett állania, annyi bizonyos. O mindig a „lányomnak“ szólította, a „lányom“ pedig azt mondta, hogy ő nem oda való, abba a szegény kis faluba, hanem nagy Alföldi városból került oda — tizenkét nap előtt. Nem is sikerült megtudniok a Mariska asszony és a Gizuska közti rokonságot — tán a vén pap többet tudott volna róla? — de nem is tartozik az a dologra.

Csak azt látták, hogy az a leány — akárki legyen is — megennivalón osinos. Pedig még jó formán nem is látták, mert ugy lesütötte a szemét az eszemadta a nagy sürgős-forgásban, hogy a leg-szenvedélyesebb éjszaki-arki fedező sem tudta volna elképni egy sugarát szemének. Hanem Géza előlegkép is biztatta társait, hogy Gizuskának gyönyörű szép, nagy tüzes, barna szemei vannak. E-hitték.

A párogo paprikás-csirke egy pillanatra véget vetett az idealizmusnak, s az udvariaság szülte bókoknak; vitéseink mohó étvágygyal láttak hozzá az evéshez. Bor is csak került vala honnan, jó piros bor, s a borról ismét csak összebe jut a magyaremberek a leány. Hiába összefügg némiképen a kettő. Gizuska semmikép sem akart kozintani hasztalan biztatták. Végre Imre felál ott odament hozzá, megfogta egész nyugodtan a kezét:

— Jöjjön! — mondá szeliden — nem tudok inni, ha nem kozsint velem!

A leány egyszerre felvetette ragyogó szeméit s amint azok Imre szelid kék szemének tekintetével találkoztak, ijedten kapta ismét vissza. Aztán engedett, s kiitta a pohárkát — fenéki. Azt hitte, hogy hűteni fogja a nedv: még jobban feltűzette.

Imre ujjongott:

— No lám, hogy kérte magát, azután majdnem ugy járt vele mint a pálinkát ivó oláh asszony: „Brr; de rossz volt; kérek még egyszer.“ Mindenki nevetett; s Mari asszony mosolyogva dorgálta a leányt:

— Nana, Gizus, megárt!

Gizus kolyhált és — talált magának valami dolgot a onyruában.

Az isletesen elkészített, magyaros ebéd igen jól esett az eltörődött huszároknak. Tréfáltak is, beszéltek is sokat. Mikor azután vége volt a bornak is, a szónak is, akkor kiki felállott, hogy szállására menjen nyugodni. S eltávoztak, megkérvén Mari asszonyt, hogy készítsen nekik vacsorát mit az örömmel ígért meg.

— Jókedvű fiúk — gondolta magában Mari asszony, mikor elmentek.

— Istenem! — sóhajtott fel Gizuska — de kár, hogy nem maradnak tovább!

— Alig telt el egy félóra, Imre már megint ott volt; csak hogy nem oly porosan, mint előbb, hanem fezes, új attíával, szépen vasalt pantalonnal. Csak ugy ragyogott rajta minden.

Gizuska épen a kapun akart kitekinteni, mikor Imre rányitotta azt; hanem aztán meg is ijedt s rettenetes vágyat érzett az elfutásra. Még is tette volna szivesen, de már nem lehetett. Imre észrevette a zavarát, s mosolyogva szólította meg:

— No nézze, Gizuska, visszajöttem! Nem nekem való a pihenés ilyenkor, mikor olyan szép tükörben nézhetem magam, mint a maga szeméi!

— Ugyan ne bókoljon! — vágott vissza a leány. De hogy kicsippte magát! — folytatta mosolyogva. Egy ilyen kis falu nem érdemel ilyen paradót! Mi meg nem kívántuk volna meg.

— Nem is a falu végett tettem, de a másik öltözetemet ki kell tisztítani a legényemnek, mentegette magát Imre.

Betértek a házba, s beszélgettek, beszélgettek. Egyikük szemének sugára át-átlopódzott a másikéba, egyikük mosolya, a másik szívébe. Mindig bizalmasabak lettek, s ugy találták, mintha ők már ezer éve (mikor Árpád apánk bejött hontfoglalni) ismernék egymást.

No aztán tüzes szempillantások, meleg kéz-szorítások s mit tudom én mik, mik nem következtek... ?

Vacsorára újra visszatért az ebéd-társaság, s a poharzás, tréfákozás újra kezdődött. Gizuska pedig olyan barátságos volt Gézához, mint a másik kettővel szemben, s Imre is hasonló elbá-násban részesült; utóbbi azonban titkos pillantásokat fogott fel a megenni való leány részéről, mikor senki sem látta. Mindgyüküknek tetszett a leány, s örömmel ígérték meg, hogy két nap múlva egy táncmulatságon, mely azon nagyvárosban volt tartandó, hova a huszárezred még másnap bevonult — újra találkoznak.

— Hogy fogunk mulatni táncolni! — ujjongott Gizuska.

Mikor elmentek, mindnyájan el voltak ragadtatva a leány kedvessége által, s általános volt a vélemény, hogy kár neki itt falun, észrevétlenül maradnia.

A bucsuzásnál Mari asszony és Gizuska kísérték vendégeiket, jó falusi szokás szerint a kapuig. — Korom sötét este volt, nem lehetett egy lépésnyire sem látni. Imre előre ment, másik három társa Mari asszonnyal beszélgetve lassan követte őt. Hosszu sötét udvar volt a ház és a kapu között. Imre már elérte a kaput, s kinyitva azt, megállt. Gizuska is előre sietett, s ki vadolja őt azért, ha a sötétben épen kitért karjaiba hanyatlott. Mire a többiek odaértek, kibontakozott Imre karjaiból a leány, s a viszontlátásra bucsuztak el egymástól.

Jokor reggel volt, s csunyán szubogott az eső, midőn másnap odébb mentek a huszárok, de azért a házak ablakaiból kikandikáltak a piros kendős leány fejek. Csak néma szemmel lantásokból állott a bucsuzás, s aztán mentek tovább.

Mit bánták ők az esőt: tudták hogy délben városba érnek, a hol majd csak kényelmesebb dolguk lesz. A tisztok különösen örültek ennek. A mi négy barátunk már utköszben elhatározta, hogy elmennek a holnapután tartandó népünnepegyre a városkertbe. Imre, a városba érve egy néhány régi jó ismerős osivil barátját kereste fel s velük ment ki másnap a városkertbe is. Még kora délután volt az idő, mikor kiértek, s Imre Gizuskára gondolt, de barátainak nem szólt semmit róla. Az esteli táncmulatság — amint hírlett igen elegánsnak ígérkezett.

A község még csak győren gyűlékezett, s barátaink elég unalmasnak ta álták egyelőre a dolgot. Legtöbbnyire alsóbbrendű nép volt még csak kint, kikre ügyet sem vetettek.

Egyszerre egy négy tagból álló társaság jött feléjük, s midőn közel értek, Imre megpillantotta közöttük Mari asszonyt és Gizuskát. Mari asszony bő mosó ruhát viselt; feje kendővel volt bekötve; Gizuskán valami jól — rosszul reáított mosóruha feszengett, fején divatjától mult öreg szalmakalap.

Imre, az eegás huszárhadnagy, ettől a látványtól ugy megjéjt, hogy félrekapta a fejét és iparkodott őket észre nem venni. De már késő volt, Mari asszony különben is széles ábrázata még szélesebbre nyult az öröm miatt, s már mesziről nyujtva hatalmas tenyerét élénk hangon szólott:

— Ni a hadnagy ur! Milyen nagy szerű, hogy találkoznak!

Imre még csak annyit sem mondhatott barátainak, hogy: „pardon;“ ugy elfogta az az asszony. Azok bámulva néztek utána egy darabig, azután nevetve és elcsodálva sétáltak tovább. Mari asszony pedig jókedvűen fecsegett egy csunya fiatal nőre mutatva:

— Ez itt a lányom; majd a mellette álló durva vonásokkal bíró, községes ruhába öltözött férfit bökte meg ujjával:

— Ez meg itt a vöm! asztalos mester!

— Örvendek, örvendek! — felelt Imre kezét nem nyujtva, s azzal egyenesen Gizuska mellé szegődött, a másik három hátramradt. Imre Gizuskával előre ment.

— Ugy sajnáltam magukat abban az esőben tegnap előtt! — kezdte Gizuska a szót.

— Igen! — kérdé Imre köszönősen.

— No tán nem is hissi! — folytatta tovább a másik — én különösen magát sajnáltam! — S félénken nézett Imrere.

— Köszönöm! mondá Imre, s e közben azon gondolkodott, hogy mulik az idő, s nom sokára ki jönnek többi tisztárai is, s hogy az épen nem lenne reá nézve kellemes, ha „ilyen“ társaságban találják őt a társai. Vége — hossza nem lenne a csipkedésnek. Szóval szabadni akart mindenkép.

Gizuska, mint régi „jó“ ismerős élénken fecseggve lépdelte mellette, s nem is sejtette Imre gondolatait.

— Nagyon előre mentünk! — mondá egyszerre Imre, s megállt. Bevárta, mig Mari asszony családijával odaér, s ekkor hozzá fordult:

— A társaimnak még pardont sem mondhatam, midőn önket megálltam, csak ugy minden szó nélkül váltam el tőlük. Vissza kell mennem hozzájuk. Viszontlátásra este a bálban!

— Jaj! bálba nem megyünk! — felelt Mari asszony — nem vagyunk ugy adjustálva, s azt hallottuk, hogy igen elegáns lesz.

A tisztok ezalatt szintén kijöttek, s már a bejárathoz értek, Imre észrevette őket:

— Igazán nagyon sajnálom. — mondá, s azzal otthagya Mari asszony egész pereputtyát. Gizuska csak nézett utána (szólni nem tudott,) s mikor elvegyűt a tömegbe a hadnagy alakja, egy fényes könyösepp gördült végig az arcán.

S a könyösepp volt a bafejezője annak a történetnek, a melylyel Imre nem igen dicsekedett el senkinek.

Tömör arany jeggyürüim 3 frttól feljebb.

Karácsonyi ajándékul

ajánlom rendkívül diszes választékul

ékszer-, arany-, ezüst- és zsebóra- raktáramat
csodálatos olcsó áron

a nagyérdemű közönség szives figyelmébe és kérem nagyérdemű látogatásával megtisztolni.

Kiváló tisztelettel

Weinberger Ferencz,

Arad, Andrassy-tér, a »Központi szálloda« palotájában.

1865

Minden tárgy a m. kir. fő-fémjelző-hivatal által hitelesítve.

Minden tárgy irásbeli jótállás mellett adatik el.

Ujdonosságok, alkalmi ajándékok.

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertára

és művegytani laboratoriuma
Aradon, Szabadságtér.

Szívesen ajánlkozik minden bárhol és bárk által hirdett gyógyszer-különlegesség beszerzésére, s készletben tart következő megbízható hatású szereket:

Chinin-cukor és Chinin csokoládé gyermekeknek ható hideglelés elleni szer, melyet a gyomor erveinek és természetvizsgálók pályadíjjal kossoruztak. Mind az 5 világrészben el van terjedve. Egy darab 6 kr.

Misera-cseppek dr. Hager javított receptje szerint, legmegbízhatóbb szedőhideglelés ellen felnőttek számára. Egy üveg 75 kr.

Circassian Biztos hatású és ártalmatlan szerekből összeállított hajfestőszer. — Egy üveg 1 frt 40 kr.

Dr. Brnatzik fogcseppje Barmely fogfájást azonnal megszüntet. 1 üveg 85 kr. A Rozsnyay-féle

Serail-arczkenőcs Az arcon mutatkozó májfoltok eltűnésére a legalkalmasabb szer, mely bőrszépítő hatásában minden más szerrel felülmúl. Egy kis tégely 70 kr. és egy napv tégely 1 frt.

Anosmin A lábizzadás és feltörés ellen biztosan használható. Egy üveg 50 kr.

Valóditokaji bor Kitűnő minőségűek, dr. Szabó Gyula világhírű pinocéjéből. Ára 1 üvegnek 2 és 6 frt.

Ménesi aszúbor Egy 85 centil. üveg 1 frt 50 krajczár.

Chinabor 2% Chinatartalommal. Egy 80 centiliteres üveg 1 frt.

Vasas Chinabor 2% Chinin és vasoxdytartalommal. Egy 80 centil. üveg 1 frt.

Pepsinbor 2.5% tartalommal. Egy 20 centiliteres üveg 1 frt.

Üvegmaró tinta Egy üveg 1 frt.

Salon-bengali tűzek Füst és szag nélkül, vörösr és sárga színben. Egy csomag 2 frt.

Magnesium fáklyák 150 normal gyertyafénytel. Hat percig ég, 1 drb 60 kr. 12 percig ég, 1 drb 1 frt 10 kr. 24 percig ég, 1 drb. 2 frt 10 kr.

Iroda tintapor (Fekete vagy violaszínben) 1 adag 1/2 literre 10 kr.

Dr. Kepes fagybalzsam A megfagyott keszt vagy ujjakat 3-4 nap alatt biztosan meggyógyítja. Egy tégely ára 40 kr.

Lang rheuma ellenes szörp Mindenféle eredetű rheumás és csontfájdalmak ellen igen híres és keresett szer. Egy üveg ára 30 kr.

Dr. Kelen köhögés elleni pora mely mindenféle köhögést biztosan gyógyít. Ára 40 kr.

Minden gyógyszer — a pakolási csekély költségek hozzáadásával — bárhova posta útján is elküldetnek.

Ujdonosság ezen gyógyszertár minden megegyezésre a legbiztosabb elfogadást és lelkiismeretes tevénytnek.

1037/896. g. sz.

Árverési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági székének Brünek dűlőbeli 4^{200/1100} h'od földnek 1896. november 1-től 1900. évi október hó 31-ig terjedő időre Szida Miklósné je lenegi bérlet kára és veszélyére való bérbeadása iránt f. é. december hó 28-án d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási ár holdankinti 15 frt 50 krajczár évi bér.

Bánompénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a késspénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és irásbeli ajánlatokkal.

Az irásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok úrnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1896. évi december hó 14-én tartott üléséből.

Kiadta:

Vannay Gyula
aljegyző.

Utolsó hét.

Huzás már 1896. december hó 28-án.

Magy. kir. jótékonycélú

államsorsjáték

59 főnyeremény 60,000 frt.

Az összes nyeremények összege 160,000 forint.

Sorsjegyek 2 frtért kaphatók a lottó igazgatóságnál Budapesten (Pest, fővámház, féle-nelet), a fővá. a megrendelt sorsjegyek ára postautalvány mellett előre beküldve a valamennyi lottó- és adóhivatalnál, a legtöbb postahivatalnál, a bécsi »Merkur«-nál és minden városban és nevezetesebb helységben felállított egyéb sorsjegyárusító közegnél.

Budapesten, 1896. október hó 4-én.

Magy. kir. lottó-igazgatóság.

Van szerencsém az ünnepek alkalmával nagy választékban

szigoruan eredeti

muszka-magyarádi fehér

asztali- és kabinet-borokat

1811-ig visszamenőleg, továbbá

ménés-gyoroki asztali- és csemege-borokat

és pedig:

vöröb asztali borokat	50 kr., 60 kr., 70 kr és 1 frt,
1885. évi máslást félaszu	1 frt 25 kr,
1868. évi ménesi aszu	3 frt — kr,
1837. évi ménesi essenz, jobb mint a malaga	7 frt — kr,
Ruzsli aszu	1 frt — kr.

továbbá nagy választékban

Tokaji Sherry, Madeira, Malaga-Lunelt,

bel- és külföldi pezsgőt,

Bordeaux és Rajnai borokat,

nemkülönben egész

kitünő rum, ménesi cognac és ó-szilvóriumot ajánlani.

[Kiváló tisztelettel

DOMÁNY JÓZSEF,

csász. és kir. udvari borszállító.

1679

Zálogtárgyaknak elárverezése.

Van szerencsém a t. cz. közönségnek ezennel tudtul adni, hogy 1893

1897. évi január hó 7-én

délelőtt 8 órakor a t. cz. városi kapitányi hivatal egy tisztviselője jelenlétében tüzlethelyiségemben Kossuth-utca 12. sz. azon

1896. évi október hóban esedékes

zálogtárgyak, melyek lejáratkor ki nem váltattak, sem elzálogolási határidejük meg nem hosszabbított, a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett el fognak adni. **Weisz Dávid.**

Férfi- és női divat-árak.

A közeledő karácsonyi és újévi ünnepekre

van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét nagy választéku és kitűnő, izléses, **ajándék tárgyakul alkalmas** cikkeimre felhívni, melyeket egyrészt az előrehaladott **Saison** főrészt pedig túlhalmozott raktárom miatt.

Karácsonyi Occasio

gyanánt

mélyen leszállított szabott áruk mellett

árusítok el.

Midőn üzletemet a nagyérdemű helyi és vidéki közönség igen becses pártfogásába ajánlom, előre is biztosíthatom kiválóan pontos és figyelmes kiszolgálásról.

Mély tisztelettel

INSTITORIS ANTAL,

«A vörös csillaghoz»

Andrássy-tér 18. Habereger ház.

1444

Szabott ár! Pontos kiszolgálás.

"A vörös csillaghoz."

Városi és megyei telefon 400.

Kitüntetve!

Fenáll 1879. óta.

A legszebb, legillőbb és legelmésebb

KARÁCSONYI AJÁNDÉK!

egy életnagyságu családi arckép, mely hozzánk küldött bármily fénykép után elkészítetik. Meglepetésnek, ajándéknak és örök emléknak annál is inkább alkalmas, miután egy ily arckép nem csak pillanatra, hanem örök időkre értékkel bír, illő szabadisz és a legalkalmasabb nász-, névnap, születésnap, vagy bármily más alkalmi és ünnepi ajándék. A legszebb és örök emlék kedves halottainkról.

A fényképet mindenki sértetlenül visszakapja.

Hú hasonlatosságért kezeskedünk.

Egy életnagyságu krétarajz csak 3 frt. (Vászonra olajfestmény arcképek finom festékek legmérsékeltőbb árban. — Szállítási határidő 10—14 napig. — Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Bodascher Siegfried kitüntetett arcképfestészeti műterme

Bécs, II., Praterstrasse 61. szám.

Száz és száz elismerő levél betekintésre bárkinek rendelkezésére áll. Ezen több száz levélből legyen itt csak egynehány felemlítve és pedig:

Az önnél rendelt olajfestmény arcképpel nagyon megvagyok elégedve és műtermét másnak is fogom ajánlani. Kaposvár, 1889. febr. 6. Tallán Béla Bomogym. főispánja. (Most B.-Gyulán.)	A szállított arcképpel nagyon meg vagyok elégedve. Zala-Egerszeg, 1895. évi janus 27-én. Gózonny László megyei főjegyző.	A nekem szállított arcképért teljes elismerésem nyilvánítom. Podolin. Dr. Csáky Károly kororvos.	Öszinte köszönetem a nekem szállított nagyszerű kivitelű arcképért. Nagy-Kanizsa, 1893. évi junius hó 17. Bátorfi Lajos a „Zalai Közlöny” szerkesztője.	As arcképpel meg vagyok elégedve s tovább fogom ajánlani. Zágráb, 1894. évi február hó 3-án. Bartusok Iván Jellacic-tér 1.	A hozzám szállított szülők arcképeivel nagyon meg vagyok elégedve. Temesvár, 1894. évi február hó 8-án. Braun Herman os. és kir. katonai élelmezési tiszt.
A műtermében készült arcképpel rendkívül meg vagyok elégedve. Pécsét, 1898. novemb. Dr. Dobssay Anton, kanonok.	Az önnél megrendelt arckép megelégedésemre elkészített. Zágráb, 1890. évi julius hó 31-én. Brodjovin Lajos bornagykereskedő Ilica 28.	A nekem szállított arckép kitűnően vannak elkészítve. Petőnyi Ottó Magy. áll. vasutak vezérigazgatóság iroda-főnöke Budapestben.	Arcképeink jó kivitelű elismerésem és köszönetem. Nyitra, 1892. évi december hó 2-án. Csizsinszky Ágost. állami ügyész.	Az arcképet megkaptam. Általános tetszésben részesült. Székely József mérnök, Szamos-Ujvár.	Szülők arcképe, ugy a hasonlatosság tekintetében, valamint a kivitelben nagyszerűek. Tovább is fogom ajánlani. Horvátkereszt, 1894. évi december hó 22-én. Breyer Markó.
A fénykép után készített életnagyságu olajfestmény arcképek kitűnők. Horvátkereszt, 1895. I/5. Zloch Károly, káplán.	Az arcképeket megkaptam és teljes megelégedésemre nyilvánítom. Legközelebb küldök újra egy fényképet, mely után ép oly képet kérek készíteni. Versecz, 1893. febr. 6. Bauer P. János vaskereskedő.	Az életnagyságu arckép, melyet egy kis fénykép után készített jó és szép kivitelű fogva nagy örömet szerzett. N.-Szében, 1891. szept. 10. Schwabe Hermann ékszerész.	Fénykép után készített életnagyságu arckép kitűnően van elkészítve. Nem fogom elmulasztani Önt tovább ajánlani. Besztercze, 1892. évi augusztus 15-én. Dr. Ziegler G. városi orvos.	Boldogult férjem, valamint saját életnagyságu arcképem, melyet ön egy kis fénykép után készített, nagyon szépen sikerült. Pozsony, 1895. ápr. 18. Heismann Teréz főherceg Frigyesnél 20.	A nekem szállított arcképpel nagyon meg vagyok elégedve és szívesen tovább fogom ajánlani. Hellwig Gyula Kolozsvár.

Nálam sem ügynök, sem utazó nincs! Mindenki, ki jó és szolid kiszolgálást kíván, forduljon közvetlenül a már 1879. óta Bécsben fennálló kitüntetésben részesült műtermemhez. A fenti elismerő levelek eléggé bizonyítják cégem megbízhatóságát. Minden megbízás a megbízó teljes megelégedésére a legnagyobb figyelemmel és pontossággal eszközöltetik, ami saját érdekemben is van, mert ezáltal a legszeleesebb körben tovább leszek ajánlva.

SEM A MUSZKA, SEM A TÖRÖK,

hanem

karácsony és ujév jön!

Mit is vegyünk ajándéknak? — Ez a nagy napikérdés?
Csupa gond, fejtörés és főfájás! —
Ez ellen pedig hasztalan az Antipirin?!
Ettől a bajtól egyedül szabadulni:

BRAUN J. és TESTVÉRE ÁRUHÁZÁBAN

színház-épület, Atzél Pét^{er}-utczában,

hol szegény és gazdag, fiatal és öreg, dúsvásztéku raktárt talál a legizlésteljesebb, legolcsóbb és legmeglepőbb ajándékokra! u. m.:

Sima és mintásott blous
selymek 75 kr.
Vászon női ingek 50 krtól
1-80 frtig.
Battiszt kötények 25 krtól
80 krig.
Legfinomabb fekete kötények
80 krtól 1-20 frtig.
Flanel Jouponok 1-30 frt.
Selyem fejkendők 90 krtól
2-25 frtig.
Finom ohiffon és vászon
szobkendők 1-1 frttől 3-50
frtig.
Báli battiszt szobkendők
1-80 frttől 2-40 frtig.

Legánom. selyem echar-
pok 1-80 frttől 4-50 frtig.
Berliner echarpok 1 frttől
1-80 frtig.
Egész gyapju harisnyak
25 krtól 75 krig.
Kötött kesztyűk 40 krtól
80 krig.
Egész vég himzések 30
krtól 2 frtig.
Finom selyem orayók 1-50
frttől 4 frtig.

Tiszta gyapju férfi alsó
ing 70 krtól 2 frtig.
Tiszta gyapju férfi alsó
nadrág 70 krtól 2.25 frtig.
Legfinomabb ohiffon férfi
ing 1 frttől 2 frtig.
Legfinomabb szines férfi
ing 1-20 frttől 2 frtig.
Finom fehér battiszt nyak-
kendők 15 kr.
Elegans selyem nyakkendők
25 krtól 80 krig.
Kötött férfi kesztyűk 35
krtól 1 frtig.

Ezen kívül pedig még sárccipők (galocsi), finom glacé keztyűk, párfumek, illatszerek női és gyermek camasni és sok más itt fel nem sorolt áruk legolcsóbb bevásárlási forrása!

Kérve a n. é. közönséget, bizalomteljesen üzletünket b. látogatásával és pártfogásával megtisztelni, maradtunk kiváló tisztelettel

Braun J. és testvére

női és férfi divat és rövidáru üzlet.

1676

Vidéki megrendelések a legnagyobb figyelemmel azonnal elintéztetnek.

Félszázad óta

kitünőnek elismert

1603

Arany érem Dr. Sichulski-féle Erdem érem
Pécs 1888. Tomesvár 1889.

Arckkenőcs és mosdóvíz.

Ezen készítmények ajánló levelét azoknak félszázad óta mindenütt elterjedt világhírök és bámulatos hatásuk képezik. Megbízható sikerrel használatnak szeplő és májfoltok, a forróság vagy fagy által keletkezett pirosság s a bőr minden tisztátalansága ellen. Egy nagy tégely ára 70 kr., egy kis tégely 35 kr. Egy nagy üveg mosdóvíz 1 frt., egy kis üveg 50 kr. Hozzávaló Mandolnakorpa szappan 25 kr.

Joliessante-Crème

bőrfinomító és szépítő szer.

Kitünő hatással bír a bőr finomítása és szépségnek előmozdítására, valamint a pattanások s kiütések elűzésére. 1 üveg ára 1 frt 55 kr.

Joliessante-Puder

fehér, rózsaszín és sárgaszinben.

Kiváló finomsága miatt ajánlható leginkább. Az arcra láthatatlanul tapadva annak kellemes színt ad. Egy nagy doboz ára 80 kr., egy kis doboz 50 kr.

Joliessante-Fogpor

legegészebb fogpor a fogak tisztítására, odvasodásuk és büszödésük eltávolítása s megóvására, mely által egyuttal a foghúsra is legjótékonyabb halást gyakorolja. Egy doboz ára 50 kr.

Joliessante-Szappan

már kellemes illatánál fogva is a legkedveltebb toillet szappan. A bőrt finom és simává teszi, valamint előmozdítja s emeli annak friss üde, kinézését. Kivánatra nintadarahok ingyen adatnak Egy darab ára 40 kr.

Haj-Restorer

biztos szer a megöszült haj eredeti természetes s színének visszaállítására. Egy üveg ára 1 frt.

Kapható: Molnár Lipót gyógyszerésznél, mint készítőnél Kassán, Aradon Gutori Földes Kelemen gyógyszerésztárában.

Magyar kir. államvasutak Igazgatósága.

101721/50045/CV. szám.

Hirdetmény.

A kézbesíthetetlen és fölös szállítmányok az üzletszabályzat 70 §-a értelmében nyilvános árverés útján d. e. 9 órakor az alább felsorolt állomások teheráru raktáraiban a következő napokon kerülnek eladásra, mihez t. című közönség ezenel meghívatik

Pécs	állomáson	december 15-én.
Bpest	"	18-án
Ujvidék	"	21-én
Kecskemét	"	21-én
Brassó	"	21-én
Kolozsvár	"	22-én
Miskocz	"	22-én.
Zágráb	"	22-én.
Arad	"	22-én.
Kassa	"	23-án
Szeged	"	23-án
Csaba	"	23-án
Bpest ny. p. u.	"	28-án.
Pozsony	"	28-án.
Pápa	"	29-én
Debreczen	"	29-én.
Eszék	"	29-én

Budapest, 1896. november hó 31-én.

Az igazgatóság.

CSAKIS a „JOKEY“-nál

Aradon, Andrassy-tér 15. sz.

a „Nádor szállóval“ szemben lehet a legszebb és legizlésteljesebb

karácsonyi és ujévi ajándéktárgyakat beszerezni

U. m. albumok, írómappák, képkeretek, ékszer és varró-dobozok, pelusch, bőr és üvegbo-
ró- és dohányzó készletek, ezüst foggantyus sétabotok, bőr és celoloid, pénz- és szivar-
tárcsák, bronz dísz asztalkák, háromrétű tükrök, írókészletek stb. s számtalan e szakmához
tartozó diszműtárgyak.

Nagy választék

gyermekjátékokban.

A vevők kényelmére az üzletben minden tárgy nyitva.

Becses pártfogásért esdve kiváló tisztelettel

KOCIZKY M.

1658

A közeledő karácsonyi és ujévi ünnepek,

valamint az előrehaladott évad miatt bátorkodunk

divat-, kézmű-, rövidáru-, norinbergi- és fehérnemű-üzletünkre

a nagyérdemű közönség, valamint igen tisztelt vevőink szives figyelmét fölhívni. — Raktárunkon, mely nevezett szakba vágó cikkekkel dusan föl van szerelve, állandóan nagy választékot tartunk alant következő cikkekkel, s úgy előnyös összeköttetések, mint általánosan ösmert szolid üzletelvéink, mely szerint főtörökvésünk **kevés haszon mellett nagy forgalmat** elérni, azon kelemes helyzetbe juttatnak üzletünkben összes árukat

olcsóbban mint bárhol

szolgálhatni és pedig:

Női ruhaszövetek, lodenok, fanelok, casánok, cheviottok, fekete alapin és ternók, vreppek a legfinabtból a legolcsóbbig. — Valódi szintartó barchettek és voilok. Legjobb gyártmányú vászon, chiffon, canavászok, asztalneműek és törülközők, agy garnitúrák függönyök és szőnyegek, paplanok, berliner, posztó, sefem, plüsch, chenilla kendők és sálak, női, férfi és gyermek harisnyák és keztyűk, trico ingek és nadrágok, fiu és gyermekruhák, kalapok, sapkák, szőrme galérok, muffok, férfi, női és gyermek fehérneműek, szallagok, csipkék és virágok, illatszerek, szappanok, pipere tárgyak, esdernyők, gallérok, kszelők, nyakkendők, pénz- és dohánytárczák, evdeszközök, kötő és horgoló pamutok és selymek, bajusz-, fog-, fej-, köröm és ruha-kefék, zsebkésék, utazó eszközök, valamint férfi és női szabókellékek és még számtalan itt fel nem sorolt s a női és férfi divat, kézmű, rövidáru, norinbergi és fehérnemű szakba vágó összes cikkek.

Midőn üzletünket újból b. figyelmükbe ajánljuk, s a n. é. közönségnek eddig irántunk tanusított szives pártfogását megköszönjük, kérjük azt a jövőben is fenntartani, miért is mint eddig, úgy továbbra is szolid és pontos kiszolgálást biztosítunk.

KILÉNYI C. és TARSA,

ARAD, Andrassy-tér 20. (Aréna-épület.)

A „kék golyó”-hoz.

10000-ig ingyenesen

Majpol Soap. Angol festő szappan, fest minden színben, 1 darab 40 krajczár, fekete 50 krajczár.

1670

PEZSGŐBOR

Francois Lajos és Társától
BUDAFOK

minden kiállításon kitüntetve.

Raktár Aradon:

DOMÁNY JÓZSEF

es. és kir. udvari borszállító, szőlőbirtokos, bornagykereskedőnél

Szabadság-tér 16-ik szám alatt.

„STAR“

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG, LONDON.

ALAPITTATOTT 1843-IK ÉVBEN.

Érvényben levő biztosítások:

364.557,850 korona.

Biztosítási alap:

95.168,367 korona.

Az 1894-ik évben az utolsó öt évi időszakra nyereség-osztalék fejében a biztosított felek közt

12.800.700 korona

osztatott szét.

Bármely módozat szerinti életbiztosításokat legolcsóbb díjak és legkedvezőbb feltételek mellett felvesz és felvilágosítással készségesen szolgál

[A MAGYARORSZÁGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG

BUDAPEST, TERÉZ-KÖRUT 20.

ORMÓS FELIX, vezérigazgató.

Referenciát ad a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

Aradi főügynökség: Mayer Dániel urnál, Atzél Péter-utca 1. sz., az Aradi Első Takarékpénztár palotájában.

1641

Telefon szám III.

Gutori Földes Kelemen

gyógyezertára Aradon.

Margit-Créme legjobb arcz créme, rövid idő alatt ifjítja és szépíti az arcot.

Margit-Créme egyedüli szer szeplő, májfoltok, pattanások, bőrtatka (Mitesser) ellen.

Margit-Créme egyedüli szer bőrpattanások, arcz és kéz vörösség, napbarnítás ellen.

Margit-Créme bámulatos hatása abban rejlik, hogy bőre kenve, ez által rögtön fölvetetik és ez okozza azon csodás átalakulást, hogy a szeplővel vagy májfoltokkal fedett arcz 3-4 nap alatt alabástrom fehérré lesz.

Margit-Créme teljesen ártalmatlan, miután nem zsiros, hanem igen finom, hamar felszívó hatással bír. Az arcz nem lesz olyan fényes mind más créme-öl, azért nappal is használható.

Margit-Créme nagy tégely 1 frt, kicsi 50 kr.

Margit-hőlgypor fehér, rózsás és créme 60 kr.

Margit-szappan 1 doboz 35 kr.

Margit-fogpép 1 doboz 30 kr.

Csak akkor valódi, ha minden doboz gutori Földes Kelemen gyógyszerész Aradon felirattal és czimerrel van ellátva.

Hamisításoktól óvakodjunk.

Üres tégelyek más gyógyszerárban Margit crémekkel meg nem töltenek.

Kapható Demkó G., Brunner C., Ernyel Gy., Fejér Gy., Maresch, Obetko, Ring Lajos, Vasóczy és Nádler, Hajós Árpád, VOJTEK és WEISZ uraknál.

1038/896. g. sz.

Arverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a jelenleg Jovanov Trifu és társai által béreit birkás dű öbeli 305-307. számú 14^{1/4}/₁₁₀₀ hold földnek 1896. évi október 1-től 1899. évi szeptember hó 30-ig terjedő időre Jovanov Trifu és társai kára és veszélyére való bérbeadása iránt folyó évi december hó 28-án é. o. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási ár holdankint és évenként 23 frt 40 krajczár.

Bánompénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági székeinek 1896. évi december hó 14-én tartott üléséből.

Kiadta:

Vannay,
aljegyző.

Erdélyi és steieri

!pokróczok!

1678 olcsó árban
és legjobb minőségben
kaphatók
Reich B. Károly

üzletében

Arad, Szabadság-tér 1 szám alatt.

„ARADI LOUVRE”fűző-divat, cipő- és kalap-raktár
Aradon, Andrassy-tér 17.**A téli idény**

alkalmával felhívom a n. é. közönség figyelmét, rendkívül

nagy raktáramra,

és jutányos bevásárlások által azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a legjobb minőségű árukat eredeti gyári árban adhatom.

Helybeli vevőim kényelmére választás végett házhoz küldök és vidéki megrendeléseket pontosan eszközöltetek.

Kiváló minőségű

1400 **Márkus Lajos.**

Telefon 885!

Női cipők 2.80, 3.—, 3.50, 4.—.
Férfi cipők 2.80, 3.—, 3.25, 3.50, 4.—.
Gyermek cipők —.60, —.80, 1.20, 1.50, 2.—.
Kalapok —.80, 1.—, 1.20, 1.50, 2.—, 3.—, 3.50.
Ingek 1.10, 1.30, 1.50, 1.80, 2.—.
Gummi cipők, esernyők, keztyűk, nyakkendők stb. igen olcsó árban.

1044/1896. tkv. ss.

Árverési hirdetményi kivonat.

A pécskai kir. járásbírósg mint tilkkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a m. kir. kincstár végrehajtónak Szabó Mihály ellen végrehajtást szenvedő elleni 86 frt 31 kr. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a pécskai kir. bírósg területén lévő Kis-Uj-Pereg fekvő, a kis-uj-peregi 285. sz. tjkvben A. I. sorsa. ingatlanra az árverést 798 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1897. évi január hó 29-ik napján d. e. 10 órakor Kis-Uj-Pereg községében a megállapított nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladottni fog.

Árverezni szándékozóknak tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3833. sz. a. kelt igazságügyi miniszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékköpes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átiszolgáltatni.

Kelt Pécskán, 1896. évi június hó 24-ik napján.

A pécskai kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóság.

Novák,
kir. járásbíró.

1819

Lupényi köszén.

Rutner Árpád

ARAD,

Fő-ut 22. sz.

Telefon 110. sz.

Szállit házhoz:

100 k. szalón köszén	á 1.50
100 k. koczka	á 1.40
100 k. pirszen (koks)	á 2.—
100 k. pirszen legalább 500	
kiló vételnél	á 1.85
100 k. faszén	á 2.—
100 k. kovácsszén	á 1.50
100 k. I. mosott szén	á 1.70
100 k. aprított tűzifa	á 90
100 k. vágott tűzifa	á 80

Egész waggon rendeléseknél szénre és fára egyaránt legolcsóbb külön ajánlatok tételnek. 1815

Házmesteri

állást keres

egy-jó-bizonyítványokkal

ellátott

1628

egyén.

Bővebbet a lap kiadóhivatalában.

Ház eladás.A belvárosban Knézics Károly-
utca 7-ik számú

15 évig adómentes

új magánházmely áll: 5 szoba, konyha, éléskamra,
alsó nyári konyha, mosó konyha, kézi
pinoze, hozzátartozóival, kedvező fel-
tételek mellett**szabad kézből eladó!**

Bővebbet ugyanott. 1817

Hirdetmény.

A nagymélt. belügyi m. kir. miniszteriumnak 107810/896. szám alatt kelt intévénye alapján közhírré tesszük, hogy a dohány beváltásra kiküldött bizottság Aradon 1897. évi január hó 4-től február hó 18-áig bezárólag működni fog.

Arad, 1896. december 16.

A városi tanács.**Khudy József**gyógyszertára a „Szűz Máriához”
Arad, Fő-ut.**Juno Pasta.** Legjobb arctisztító-
pasta, teljesen higany-
mentes. Egy porcelán szelence 95 kr.**Juno Poudér.** Fémmentes hölgypor
fehér, rózsá és crème
szinben. Egy pléh doboz 70 kr.**Juno szappan.** Mint egyszerű
mosdó szappan is
igen ajánlatos, a Juno pasztával használva
nélkülözhetetlen. Egy darab ára 35 kr.**Mária Thea.** Mint házi gyógyszer
kitűnő sikerrel alkal-
maztatik minden meghűlésből eredő hajok-
nál. Egy csomag ára 34 kr.Ugyanezen gyógyszertárban orvosilag
javalt mindennemű gyógyszer különleges-
ség beszerezhető.Kapható Vojtek és Weisz uraknál is
Andrassy-tér 547**Hirdetmény.**

A nagymélt. m. kir. kereskedelemügyi mi-
nisteriumnak 58704/896. szám alatt kelt rende-
lete alapján közhírré tesszük, hogy Nagyszombat
rendezett tanácsu város területén a házalás be-
tiltatott.

A városi tanács.

4974. sz. 1814

Faeladási hirdetés.

A nagyméltóságú földmivelségi m.
kir. miniszter ur 1896. évi 76641/1/1. sz.
intézménye alapján az Arad mellett fekvő
csalái erdőgondnoksághoz tartozó II. vá-
gássorozatbeli 1895—1899. évig terjedő
öt évi vágások 11986.47m² becsült tölgy
fatömegének eladása iránt a nevezett
erdőgondnokság irodájában folyó évi de-
cember hó 31. d. e. 9 órakor zárt írás-
beli ajánlatokkal egybekötött második
nyilvános árverés fog tartatni.

Venni szándékozóknak felkéretnek, hogy
az árverésen személyesen részt venni,
vagy szabályszerűen kiállított és a kikiál-
tási ár 10%-nak megfelelő bánatpénzzel
ellátott írásbeli ajánlataikat a tárgyalást
megelőző napig alulírt főerdőhivatalnál,
vagy pedig a szóbeli árverés megkezdése
előtt az árverelő bizottságnál benyújtani
sziveskedjenek. Határozottan kikötetik az
is, hogy a bánatpénz az ajánlattól elkü-
lönítve külön boríték alatt nyújtandó be
s úgy az ajánlatot, mint a bánatpénzt
tartalmazó borítékhoz az ajánlattevő neve
és lakhelye pontosan megjelölendő. Ki-
kiáltási ár 37555 frt 55 kr. Az árverési
és szerződési feltételek az alulírt főerdőhi-
vatalnál vagy a jelzett erdőgondnokságnál
a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Megjegyeztetik, hogy a megajánlott
összeg számokkal és betűkkel tisztán ki-
írandó, valamint határozottan kijelentendő,
hogy ajánlattevő az árverési feltételeket
ismeri s azoknak magát aláveti.

Végül megjegyeztetik, hogy az aján-
latok választása és elfogadása felett a
nagyméltóságú földmivelségi m. kir. mi-
nisterium tetszése szerint intézkedik és
hogy szabálytalanul felszerelt, vagy elkésve
benyújtott ajánlatok és utóajánlatok nem
fogadtatnak el.

Lippa, 1896. december 19.

M. kir. főerdőhivatal.

(Utánnymomat nem díjaztatik.)

Legolcsóbb karácsonyi és ujévi ajándéktárgyak.

Arad legolcsóbb bevásárlási forrása.

Mindennemű óra, ékszer és aranyműekben különösen ajánljuk nagy raktárunkat különböző karácsonyi és ujévi ajándéktárgyakban

Gábor Ferencz és Társai

óras, ékszer és látvány üzlet,

mely már 40 év óta fennáll,

hol csak 4-5 forint már szép és értékes ajándéktárgyakat lehet vásárolni, hol is minden tárgyon az árak már kívülről olvashatók. Minden tárgy a m. kir. fémjelzéssel elvan látva. Legnagyobb óra, ékszer és látványjavító műintézet.

Tisztelettel

Gábor F. és Társai.

Telefon 376.

1894

Legnagyobb választék óra, ékszer és aranyműek.

Hirdetmény.

Nagyméltóságú kereskedelemügyi magy. kir. Minister Ur 1896. évi december hó 14-én 75.547 sz. a. kelt rendelete folytán a csúcsi állami kőbánya és közúti-telep tűzifa szűkrejtele szállításának 1897. évre leendő biztosítása céljából 1897. év január hó 30-ik napjának déli 12 órájára a csúcsi áll. kőbánya és közúti-telep halmagy-csúcsi állomás mellett levő bányavezetőségi irodájában tartandó zártajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

Az egy évi tűzifa szükséglet mintegy 100-120 vasuti kocsit rakományt tesz ki a halmagy-csúcsi vasuti állomásra való bérmentes szállítás iránti ajánlat csak jó

minőségű anyagra, lehetőleg tölgy-hasábbára teendő.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi szállítás elvállalására vonatkozó 100 kocsit rakomány tűzifa vállalati költsége után számítandó és az általános feltételekben előirt 5%-nyi bánatpénzzel ellátott ajánlatukat a kitűzött nap déli 12 órájáig a nevezett bányavezetőséghez anyanyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó szállításra vonatkozó részletes feltételek a nevezett bányavezetőségi irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Halmagy-Csucs 1896. évi decz. hó 19.

1898

A bányavezetőség.

Arany érem!

Arany érem!

Kárpáti mellszörp köhögés ellen

mell- és tüdőbetegek részére.

Ezen szörp mell- és torok-bajoknál, elnyálkásodás, rekedtség, költ hurut, inger és számarköhögés, nehéz lélekzés, tüdővész, továbbá áltaános és gyomorgyengeség legjobb sikerrel használtatik.

A mellszörp gyermekeknek is adható. Egy nagy üveg ára 80-kr., egy kis üveg 50 kr.

Kárpáti mellpasztillák.

Ezen pasztillák a Magas-Tátrán található gyógyfüvek és gyökerekből készülnék, szintén legjobb sikerrel használtatik a fentebb felsorolt betegségeknek. Egy doboz ára 25 kr.

Kárpáti mellea.

Egy nagy csomag 40 kr., egy kis csomag 20 kr. Szintén kitünd sikerrel használtatik a fentebb felsorolt betegségeknek.

Valódi minőségben kapható a készítő Molnár Lipót gyógyszerésznek Kassán. Aradon: Batort Földes Kelemen gyógyszerésztárában. 1892

Ház eladás.

A vasuti állomás közelében, a dohány-utca 8. számú

15 évig adómentes

új ház

mely tisztán 9 százalékos jövedelmező évenként és a házban szatócs-üzlet is van, kedvező feltételek mellett

szabad kézből eladó!

Bővebbet ugyanott.

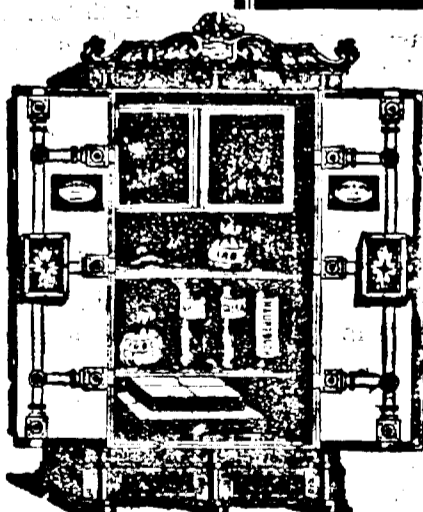
1818

SINGER

A „NÁDOR SZÁLLODA” MELLETT.

SINGER

SINGER L. S.

A os. kir. osztr. és a m. kir. miniszteriumok s államvasutak szállítói

tűz és betörés ellen biztos kis kézi és nagy

pénzszekrények

gyári raktára.

Községek számára kivételesen 25% engedmény.

Amerikai varrógépek,
vasbútor
és pénzszekrények
gyári raktára.
SINGER L. S.

aradi kereskedő 1856. óta.

Asonkívül ajánlom

vasbútor gyári raktáromat nagy választékban.

Valódi amerikai

H O W E,

kerékahéj

WHEELER & WILSON,

Singer és kézi varrógépek

osládok, szabók és cipészek részére.

Mindennemű varrógépek javítása is eszközöltetik.

Varrógépekhez szükséges helyi lékek.

SINGER L. S.

Karácsonyi és ujévi ajándékok.

HAJEK ANTAL

üveg és porcellán kereskedésbe

Arad, üveg udvar, Forray-utca 7. szám alatt.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. figyelmét felhívni
ujjonnan érkezett

á r ú i m r a,

melyek **olosságuk és czélszerűségük** végett igen alkalmasak

karácsonyi és ujévi ajándékoknak.

A nagyérdemű közönség szives látogatását kérve maradtam

Kiváló tisztelettel

1875

HAJEK ANTAL,

Telefon szám 247.

Arad, üveg udvar.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

Pontos kiszolgálás.

SZOLGÁLTATÁS

|| Nincs többé köhögés ||
Tüdő- és gégebajban szenvedők részére.
Med. univ. Dr. FAYKISS KÁROLY
szepesi kárpáti gyógyfű-kivonata

1 üveg 75 kr., ezukorkák egy do-
boz 35 kr., thea 1 csomag 50 kr.,
egy kis próbacsomag 25 kr. 30 év
óta a legjobb sikerrel haszná-
títköhögés, rekedtség, hurut, hők-
hurut, influenza, lélegzési akadá-
lyoknál, eldőlésnél, tüdőgyu-
ladásnál idült hörghurutnál.

|| Nincs többé fejfájás ||
234 Dr. GÖTZ

Migrainepora

25 év óta egyoldalú, ideges, rheumaszerű, sőt
gyomorból származó fejfájás ellen a legjobb si-
kerrel használtatott, mit több ezerre menő kö-
szönetnyilvánítás bizonyít. — Utó'só időben a
madridi udvar és Baross Gáborné ő excellen-
ciája fektűnő eredménnyel használta.

Kapható Koller Testvérek a „Nagy Kristóf”-hoz
elvezett gyógytárban, Budapesten, IV. ker.,
Kristóftér 2. sz., Váci-utca és Kristóf-tér sarkán.

PSEPHOFER J. vértisztító labdaccai,

azelőtt „általános labdacsek” név alatt; mely utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdacsek csodás hatá-
sukat észszeresen be nem bizonyították volna.

Értizedek óta ezen labdacsek általános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezen kitűnő házi-szerből készlet nem volna található. Szám-
talan orvos által ezen labdacsek házi-szerű ajánlataik minden oly bajoknál, melyek a rossz emésztésből és az élekedésből erednek, mint epe-zavarok, májbajok, ké-
lika, vértelulások, aranyér, békítettség s hasonló betegségeknek. Vértisztító tulajdonságuknál fogva kitűnő hatással vannak vérszegénységre s az abból eredő bajoknál
is: így sápkóránál, idegességből származó fejfájásoknál stb. Ezen vértisztító labdacsek oly könnyen hatnak, hogy a legesekeleyebb fájdalmat sem okozzák és ennek
folytán még a leggyengébb egyének, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül is bevehetők. — A számtalan házi-irattól melyet a labdacsek fogyasztói
a legkülönbörőbb és legnehezebb betegségek után egészségük visszanyerése folytán hozzánk intéztek, ezen helyen csakis néhányat említtünk „azon megjegyzéssel”
hogy mindenki, aki ezen labdacsoakat egyszer használta, meg vagyunk győződve, azokat tovább fogja ajánlani.

Köln, 1898. április hó 30-án.

Tisztelt Pserhofer ur! Legyen oly szives és küldjön nekem ismét 15 te-
kereset az Ön felülmulhatlan vértisztító labdacsaiból utánvétellel. Fogadja ez uton
is legmélyebb köszönetemet labdacsaik csodáhatásáért.

Maradok teljes tisztelettel Pawlistik Ferencz, Köln, Lindenthal.

Harschö, Flödnik mellett, 1887. szept. hó 12-én.

Tekintetes ur! Isten akarata volt, hogy az Ön labdacsaik kezeim közé ke-
rültek; melyeknek hatását ezennél megírom: én gyermekkoromban megbéltem, oly-
annyira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni és bizonyáramár a
holtak közt volnék, ha az Ön csodálatra méltó labdacsaik engem nem mentettek
volna meg. Az Isten áldja meg Önt ezért ezerszer. Nagy bizalmam van, hogy ezen
labdacsek engem is tökéletesen ki fognak gyógyítani, a mint már másoknak is
egészségük visszanyerésére segítségül szolgáltak. Knifox Teréz.

Bécs-Ujhely, 1887. november 9-én.

Mélyen tisztelt ur! A legforróbb köszönetemet mondok ezennel Önnek 60 éves
nagyéném nevében. Az illető 5 éven át szenvedett gyomorhurutban és vizkór-
ban, már életét is meguntta, melyről egyébként le is mondott, midőn véletlenül
egy dobozt kapott az Ön kitűnő vértisztító labdacsaiból s azoknak állandó hasz-
nálata folytán tökéletesen kigyógyult.

Legfőbb tisztelettel Weinztel Jozefa.

Eichengraberamt, Gföhl mellett, 1898. márcs. 27-én.

Tekintetes ur! Alulírott ismételtén kér 4 csomagot az Ön valóban
hasznos és kitűnő labdacsaiból. El nem mulaszthatom legnagyobb elismerésemel
kifejezni ezen labdacsek értéke felett és azokat, ahol csak alkalmam nyílik, a
szendőknek legmélyebben fogom ajánlani. Ezen házi-iratom tetszés szerinti
használására Önt ezennel felbatalmazom.

Teljes tisztelettel Hahn Ignác.

Gotschdorf, Kolbach mellett, 8 ilézia, 1898. október 8 án.

T. ur! Folkérem, miszerint az Ön vértisztító labdacsaiból egy csomagot
6 dobozzal küldeni sziveskedjék. Csakis az Ön csodálatos labdacsaiknak köszön-
tem, hogy egy gyomorbajtól, mely engem öt éven át gyötört, megszabadultam.
Ezen labdacsek nálam sohasem fognak kifogyni, s midőn legforróbb köszönetemet
kifejezem, vagyok tisztelettel Zwickl Anna.

Ezen vértisztító labdacsek csak a Pserhofer J.-féle, az „arany
bírodalmi almához” címzett gyógytárban, Bécsben, I.,
Singerstrasse 15. sz. a. készítettnek valódi minőségben s egy 15 szem lab-
dacsoat tartalmazó doboz ára 21 kr. Egy csomag, melyben 6 doboz tartalmazzatik
1 frt 5 krba kerül; bérmentetlen utánvételi küldésnél 1 frt 40 kr. Egy csomagnál
kevesebb nem küldetik el.

As összeg előbbeni beklüldésénél (mi legjobban posta-utalványon eszkö-
zöltetik) bérmentes küldéssel együtt 1 csomag 1 frt 25 kr., 2 csomag 2 frt 30 kr.,
3 csomag 3 frt 35 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 frt 20 kr., és 10 csomag
9 frt 20 krba kerül.

NB. Nagy elterjedésük következtében ezen labdacsek a legkü-
lönfélebb nevek és alakok alatt utánóztatnak; ennek következtében kéretik csakis
Pserhofer J.-féle vértisztító labdacsokat követelni és csakis azok tekinthetők va-
lódinak, melyek használati utasítása a Pserhofer J. névalírással fekete szín-
ben és minden egyes doboz fedele ugyanazon aláírással vörös színben van
ellátva.

PSEPHOFER J. gyógyszerész „zum goldenen Reichsapfel”
Bécs, I., Singerstrasse 15.

Vértisztító labdacsek, azelőtt „általános labdacsek” név alatt; mely utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik be-
tegség, melyben ezen labdacsek csodás hatásukat észszeresen be nem bizonyították volna. Értizedek óta ezen labdacsek általános elterjedésnek örvendenek és alig
van család, mely nem használná. — Baktárban Budapesten: Török József (Király-utca 12.) gyógytáránál.

Bernhardi alpesifü liqueur. Bernhard W. O.-tól Bre-
gensben, 1/2 üveg 2 frt 60
kr., 1/2 üveg 1 frt 40 kr., 1/4 üveg 70 kr.

Amerikai köszvénykenőcs. gyors és biztos hatású legjobb szer,
minden köszvényes és oszvos bajok,
u. m.: gerincs-agy bántalom, tagcsúszás, ischias, migraine, ideges fogfájás, fő-
fájás, fülzúgás stb. ellen 1 frt 20 kr.

Tannochinin hajkenőcs, Pserhofer J.-től. Évek hosszú sora
óta valamennyi hajnövesztő szer között
orvosok által a legjobbnak elismerve. Egy elegáns nagy szelencsével 3 frt

Általános tapasz, Stendel tanártól. Utas és szúrás által okozott
sebeknél, mérges daganatoknál, ujjkucak, sebes-
vagy gyuladt-mell vagy más ily bajoknál mint kitűnő szer lön kipróbálva. 1 tégely
50 kr. Bérmentre 75 kr.

Fiaker-por, huzat, rekedtség és köhögés ellen, 1 doboz 35 kr., bérmentre
60 kr.

Ferencz-pálinka sóval vagy só nélkül. 1 üveg 70 kr.

Fagybalzsam Pserhofer J.-től. Sok év óta a fagyos tagokra és min-
den idült sebre, mint legbiztosab szer elismerve. 1 kö-
csőggel 40 kr., bérmentre 65 kr.

Utifünedv, egy általánosan ismert kitűnő házi-szer, hurut, rekedtség, gör-
csös köhögés stb. ellen, egy üvegecske 50 kr., 2 üveg bér-
mentre 1 frt 50 kr.

Élet-eszencia (prágai csöppek) megrontott gyomor, rossz emésztés és
mindennemű altesti bajok ellen kitűnő házi-szer, 1 üveg
22 kr., 12 üveg 2 frt.

Általános tisztító-só Eulrich A. W.-től. Kitűnő házi-szer a ross-
emésztés minden következményei, u. m.: fő-
fájás, szédülés, gyomorgörös, gyomorbév, aranyér, dugulás stb. ellen. 1 csomag 1 frt.

Angol csodabalzsam, egy üveg 50 kr.

Por a lábizzadás ellen, Ezen por megszünteti a lábizzadást s az
által képződő kellemetlen szagot, épen
tartja a lábbelit és mint ártalmatlan szer van kipróbálva. Egy dobozzal 50 kr. Bér-
mentre 75 kr.

Golyva-balzsam, kitűnő szer golyva ellen, 1 üveg 40 kr., bérmentre
65 kr.

„Stoll”-féle Kolapraeparatumok, kitűnő szer gyomor- és
bélbetegségeknek, az ide-
gek erősítésére, 1 liter Kola-Elixir vagy bor 8 frt, 1/2 liter 1 frt 60 kr., 1/4 liter
85 kr.

Kola-elixir vagy bor, üvegekben darabonként 5 frt 50 kr., 3 frt, 1 frt
60 kr.

Mia-Poko, kiváló szer egyoldalú fejfájás, fogfájás, rheuma stb.
ellen.

Ezen itt felsorolt készítményeken kívül, az osztrák lapokban hirdetett
összes bel- és külföldi gyógytárak különlegességei raktáron vannak és a
készletben netán nem lönők gyorsan és olcsón megszerestetnek. — Postai meg-
rendelések a leggyorsabban eszközöltetnek, ha a pénzösszeg előre beklüldetik; na-
gyobb megrendelések utánvétellel küldetnek. Bérmentre csakis oly esetben tör-
ténik a küldés, ha az összeg előre beérkezik, mely esetben a postaköltségek csak-
kal mérsékeltebbek.

Valódiaknak csak azok tekinthetők, melyek használati utasítása a Pserhofer J.
névalírással fekete színben és minden egyes doboz fedele ugyanazon aláírással
vörös színben van ellátva.

LÉGSZESZ ERŐRE
BERENDEZTT
4 NAGY ÉS 1 AMERIKAI GYORSSAJTÓ.

BETÜTÖMÖNTÖDE.
LEGOLCSÓBB
KÖNYVNYOMDA
AZ

KÖNYVNYOMDÁJA
RÉSZIT
MENYEGZŐI ÉS BÁLI
MEGHIVÓKAT,
VALAMINT
TÁNCZRENDEKET.

SIMTÓ,
PERFORÁLÓ,
PÜZÖ, VÁGÓ
ÉS MÁSEGYÉB
KISEBB ÉS NAGYOBB
SEGÉD GÉPEKKEL
VAN FELSZERELVE
AZ

TOVÁBBA
TELEFON
151.

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
JÓZSEF VÖRÖSCZEG-ÚT 22. SZÁM.
MINDENNEMŰ
TÁBLAZATOK
BÁRMELY NAGYSÁGBAN
A LEGOLCSÓBB ÁRAK MELLETT
SZÁMÍTATNAK MINDEN

DÚSAN
BERENDEZTT
KÖNYVKÖTÉSZE
ELVÁLLAL
MINDENNEMŰ DISZMUNKÁKAT.
UGYMINT IRÓMAPPA,
ÉKSZERDOBOZ, KÉPKERET ÉS
BŐRDOMBORMŰ.

ÁRJEGYZÉKEK,
NAPL ÉS HETILAPOK,
TERJEDELMES MŰVEK,
ELBESZÉLÉSEK
CSINOS, DISZES ÉS IZLÉSES
KIÁLLÍTÁSBAN OLCSÓ ÁRAKON.

"ARADI KOZLONY"

KIADÓHIVATALA

Célunk:
Szép, tiszta,
hibátlan és
olcsó munkát
kiszíteni

DISZOKMÁNYOK, RÉSZVÉNYEK,
DISZMUNKÁK,
TÖBB SZINNYOMÁSBAN.

FELVÉSZ
HIRDETÉSEKET
OLCSÓ ÁRAKON.
AZ
ARADI KOZLONY
ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . 12 frt.
Fél évre . . . 8 . . .
Negyed évre . . . 8 . . .
Egy óra . . . 1 . . .
VIDÉKI POSTAI SZÉNYVÉNYEK:
Egész évre . . . 14 frt.
Fél évre . . . 7 . . .
Negyed évre . . . 8-50 . . .
Egy óra . . . 1.90 . . .

BELEPTI JEGYEK.
CZÉGKÁRTYÁK,
NÉVJEGYEK,
VALAMINT MINDENNEMŰ

NYOMDAI MUNKÁK
IGEN OLCSÓ ÁRBAN.

GYÁSZJELENTÉSEK
FOLYÓIRATOK,
KÖNYVEK,
ZÁRMÉRLEGEK.
KÖRLEVELEK,
KERESKEDŐI NYOMTATVÁNYOK,
SZÁMLÁK,
LEVÉLPAPIROK ÉS BORITÉKOK,
JEGYZÉKEK,
VGNALOZOTT ÜZLETI KÖNYVEK
MAGRENDELÉS SZERTE
KERESZTELŐI
ÉS
ELJEGYZÉSI KÁRTYÁK
IZLÉSES KIVITELBEN.
SZINLAPOK,
FALRAGASZOK,
MENUK,
PROGRAMMOK.

HIRDETÉSI
ÁRAK:
6 hasábos petit sor egy-
szori költségnél 10 kr. min-
den következőnél 8 kr.
Nyilmér sora 20 kr.
Bélyegdíj külön 80 kr.
SZERKESZTŐSÉG:
Az aradi és csanádi
egyesült vasutak palotájában.
TELEFON
257.

KÖNYVNYOMDÁNK
LEGDIVATOSABB
KÖRZETEKKEK,
BETŰFAJOKKAL
ÉS DISZITMÉNYEKKEK
RENDELKEZIK.

MINDENNEMŰ
VIDÉKI MEGBIZÁSOK
PONTOSAN
TELJESITTETNEK.

Az "ARADI KOZLONY"-re bármely naptól lehet előfizetni.